

Cluster Schievink

**Archeologische Opgraving, Rozenstraat 68-76,
Rozengracht 69-75, Amsterdam (2009)**

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 61, 2011

Jerzy Gawronski, Jørgen Veerkamp

Inhoud

Basisgegevens	4
1 Inleiding	5
2 Achtergronden en vraagstelling	6
2.1 Achtergronden	6
2.1.1 Tussen Rozengracht en Rozenstraat, de topografie	7
2.1.2 De sociale geleding in de Jordaan door de eeuwen heen	11
2.1.3 Archeologisch onderzoek in de Jordaan	14
2.2 Vraagstellingen en methodiek	14
3 Resultaten	17
3.1 Sporen en structuren	17
3.1.1 Fase 1 1600-1700	17
3.1.2 Fase 2 1700-1800	21
3.1.3 Fase 3 1800-2009	32
4 Vondsten	37
4.1.1 Beerput 1	37
4.1.2 Beerput 2	41
4.1.3 Beerput 3	41
4.1.4 Vondsten uit het riool (S 5)	45
4.1.5 Vondst uit waterkelder (S 95)	46
4.1.6 Rookpijp stort in ophogingslaag (S 47)	47
4.1.7 Losse vondsten uit vlakken en ophogingen	47
4.1.8 Detectorvondsten van de stort	53
5 Samenvatting en conclusie	55
5.1 Van 1600 tot 1700	55
5.2 Van 1700 tot 1800	56
5.3 Van 1800 tot 2009	57
5.4 Beerputten en afval	57
5.4 Tot slot	58
6 Literatuur	60
Bijlage 1 Sporen	62
Bijlage 2 Vondsten	66
Bijlage 3 Deventer systeem catalogus	80
AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten)	89

Basisgegevens

Plangebied	Cluster Schievink
Adres	Rozenstraat 68-76 / Rozengracht 69-75
Kadaster	ASD14 R 05515
RD-coördinaten	NW X =120.510 Y =487.362 NO X =120.534 Y =487.372 ZW X =120.526 Y =487.334 ZO X =120.549 Y =487.344
TOPO-code BMA	RO22
OM-nummer	34762
Opdrachtgever	Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Centrum
Bevoegd gezag	Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Centrum
Uitvoerder	Gemeente Amsterdam, Bureau Monumenten & Archeologie
Beheer en plaats documentatie	Gemeente Amsterdam, Bureau Monumenten & Archeologie

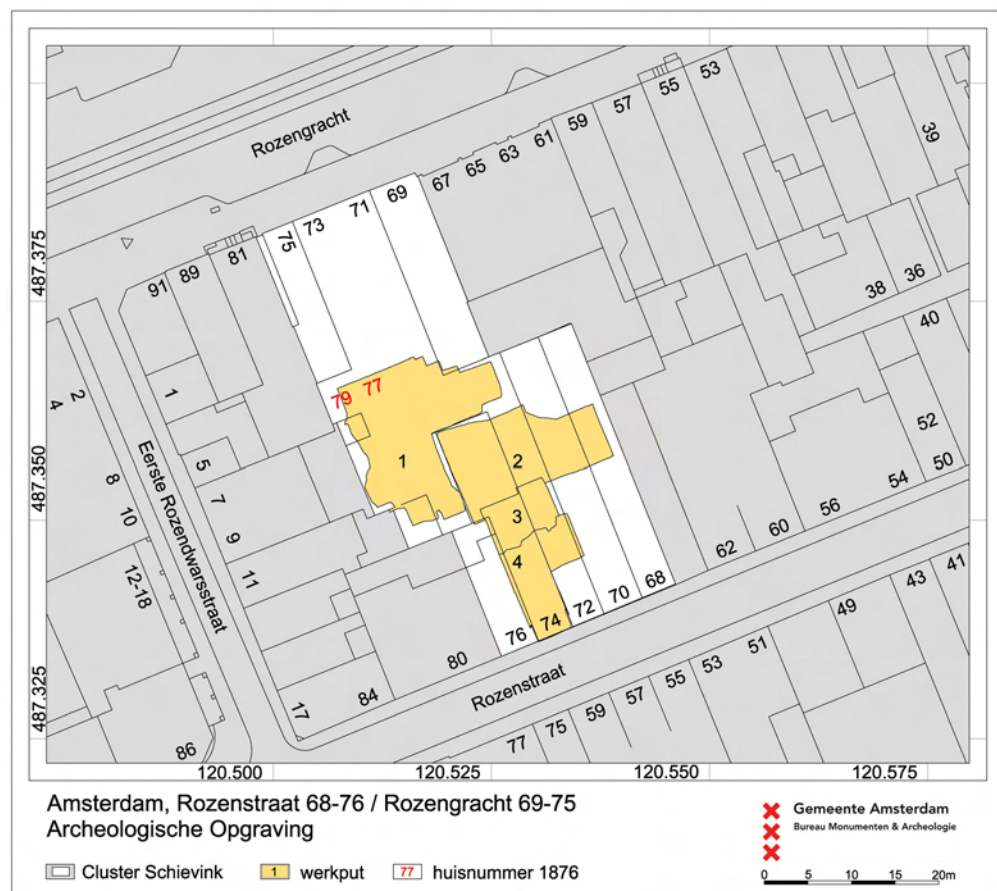
1 De locatie van de vindplaats RO22 in het stadsdeel Centrum

1 Inleiding

In 2009 is gestart met de herontwikkeling van het plangebied Cluster Schievink tussen de Rozengracht 69-75 en Rozenstraat 68-76 in Amsterdam, genoemd naar het autobedrijf van J. Schievink & Zn aan de Rozengracht 71. De bebouwing langs de Rozengracht zou worden gerenoveerd en op het binnenterrein en langs de Rozenstraat zou nieuwbouw worden gerealiseerd.

Het plangebied ligt in de historische stadswijk de Jordaan, een stedelijk gebied dat met de stadsuitbreiding van 1613 (Derde Uitleg) is ontstaan. De Jordaan was bedoeld als een ambachtelijke woonwijk met werkplaatsen en loodsruimtes voor nijverheids- en productie-activiteiten. Voor bouwlocaties in de Jordaan geldt doorgaans een hoge archeologische verwachting vanwege de mogelijke aanwezigheid van overblijfselen van woonhuizen met beerputten uit de 17de, 18de en ook 19de eeuw. Verder is dit een stedelijk gebied met ambachtelijke werkplaatsen en installaties uit diezelfde periode die tot ver in de 19de eeuw en zelf het begin van de 20ste eeuw in gebruik bleven.

Vanwege deze verwachting heeft de afdeling Archeologie van Bureau Monumenten & Archeologie (BMA) in opdracht van Stadsdeel Centrum tussen 27 april en 16 juni 2009 een Archeologische Opgraving (AO) uitgevoerd. Deze concentreerde zich op de percelen Rozenstraat 68, 72 en 74 en op het tussengelegen binnenterrein, waar ondermeer de voormalige panden Rozengracht 77 en 79 hebben gestaan.

2 Opgravingsputten RO22 in plangebied Cluster Schievink binnen de topografische situatie van 2009

2 Achtergronden en vraagstelling

2.1 Achtergronden

Met de stadsuitbreiding van 1613 werd het eerste (noordwestelijke) deel van de grachtengordel, de drie Westelijke haveneilanden met de Nieuwe Waal, een nieuwe stadsmuur met elf bolwerken en de wijk het 'Nieuwe Werck', vanaf de 18de eeuw bekend als de Jordaan, gerealiseerd.¹ De grachtengordel bestond, vanaf de oude stad gezien, uit de Heren-, Keizers- en Prinsengracht. De drie parallelle grachten volgden een halfcirkelvormig patroon tussen het IJ en de Leidsegracht. Tussen de grachten kwamen dwarsstraten, die zoveel mogelijk aansloten op de bestaande radiaalstraten in de middeleeuwse stad. De bouwkavels langs deze stadsgrachten waren ruim van opzet en geometrisch van vorm. Na ophoging tot stadspeil werden ze uitgegeven voor bebouwing met luxe grachtenpanden voor de nieuwe elite van welgestelde kooplieden. Ter verhoging van het wooncomfort werden hier ambachtelijke werkplaatsen, die zorgden voor brandgevaar, stank en lawaai, geweed.² Deze kwamen te liggen in de speciaal daarvoor aangelegde wijk, het 'Nieuwe Werck', ten westen van de grachtengordel.

Het gebied van de stadsuitbreiding behoorde tot de Stads- of Godshuispolder, een uitgestrekt veenweidegebied ten westen van de toenmalige stad. Het platteland hier was ingedeeld in langgerekte, door sloten begrensde weilanden (weren), die zich uitstrekten tot aan de Kostverlorenwetering in het westen (afb.3). Veel van deze percelen waren in bezit van vermogende Amsterdammers en publieke instellingen, zoals het Burgerweeshuis. Langs de weren liepen paden die in de loop van de 16de eeuw steeds dichter bebouwd raakten. De verschillende bouwpercelen waren lokaal opgehoogd. In 1609, het jaar dat de Amsterdam van de Staten van Holland officieel toestemming kreeg

3 Twee 16de-eeuwse kaartbeelden (Anthonisz. 1544 en Bast 1597) tonen de uitdijende bebouwing langs de ontginningsloten buiten de toenmalige stadsgrens ten westen van de stad met het Singel in blauw aangegeven. Het Singel was in 1544 nog de verdedigingsgracht voor de stadsmuur, maar in 1597 onderdeel van het binnenstedelijke grachtenstelsel (SAA)

¹ Bakker 1995, 75-76. Gawronski 2009, 14-15.

² Haan, de 1991, 40.

om uit te breiden, was aan de westkant buitenmuurs al een illegale voorstad gegroeid met meer dan 3.300 huizen, werkplaatsen, molens, varkenscotten en schuren. Volgens het octrooi uit 1609 zouden alle bouwsels binnen het beoogde uitbreidingsgebied tegen taxatiewaarde onteigend en gesloopt mogen worden. Dit bleek financieel niet haalbaar gezien de omvang van de bebouwing. De onteigeningen richtten zich voornamelijk op terreinen binnen de geplande grachtengordel met overlast veroorzakende werkplaatsen die naar de nieuwe stadsrand werden verplaatst.³

Bij de stedelijke verkaveling van de Jordaan werd de bestaande landelijke perceelsindeling als uitgangspunt genomen. Hierdoor wordt de Jordaan nog steeds gekenmerkt door een patroon van evenwijdige maar schuin op de grachtengordel georiënteerde grachten en straten (afb. 4). De ontginningsloten van het prestedelijke veenweidegebied die geen deel uitmaakten van het nieuwe grachtenstelsel van de stadswijk werden gedempt. De smalle paden langs de sloten of op de weren werden omgevormd tot verharde straten. Afhankelijk van de grondeigendom werden waar mogelijk dwarsstraten doorgetrokken.

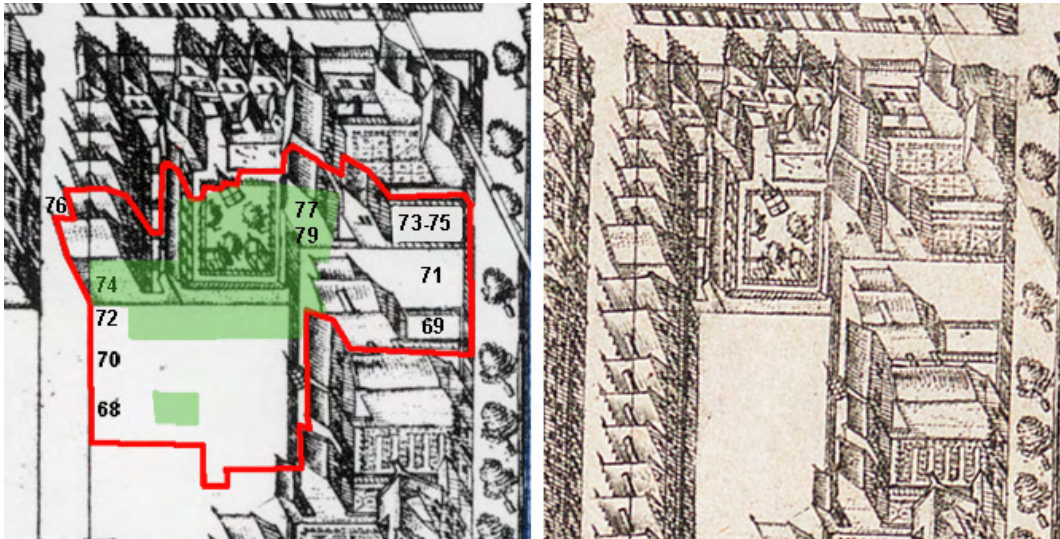
4 Detail van de Jordaan met het plangebied Cluster Schievink (rood omlijnd) op de stadsplattegrond van Van Berckenrode uit 1625, waarop de stadsuitbreiding van 1613 in detail is ingetekend. De grachten en straten in de Jordaan (rechts) staan schuin georiënteerd op die in de grachtengordel (links) (noorden beneden) (SAA)

2.1.1 Tussen Rozengracht en Rozenstraat, de topografie

De Rozengracht is één van de elf grachten die bij de oorspronkelijke inrichting van de Jordaan werden aangelegd door de bestaande ontginningsloten verder uit te graven.⁴ De straten van de Jordaan liepen evenwijdig aan deze grachten en doorsneden de wijk van oost naar west, vanaf de Prinsengracht tot aan de Lijnbaansgracht. De Rozenstraat is één van deze lange smalle straten. Vanaf de Rozenstraat liepen zijstraten naar de noordelijk en zuidelijk gelegen parallelstraten en voerden gangen en stegen naar de binnenterreinen van de bouwblokken. Het plangebied Cluster Schievink ligt in het bouwblok dat wordt omsloten door de Rozengracht, de Eerste Rozendwarsstraat, de Prinsengracht en het oostelijk deel van de Rozenstraat (afb. 2, 4).

³ Abrahamse 2010, 42, 51, 75-76.

⁴ In de 19de eeuw zijn zes grachten gedempt: de Goudsbloemgracht 1854, de Anjeliergracht 1861, de Rozengracht 1889, de Palmgracht 1895 en de Elandsgracht 1891.

5 Links het plangebied Cluster Schievink (rood omlijnd) en het opgravingsterrein (in groen) in het bouwblok aan de Rozengracht op de stadsplattegrond van landmeter en graveur Balthasar Florisz. van Berckenrode uit 1625. Het centrale deel van het plangebied bestond uit een ommuurde tuin, gedeeltelijk achter Rozenstraat 74-76. De percelen Rozenstraat 68-72 zijn op deze kaart nog onbebouwd. Rechts de geactualiseerde versie van Van Berckenrode's plattegrond uit 1647 waar op de percelen Rozenstraat 68-72 wel bebouwing is ingetekend (SAA)

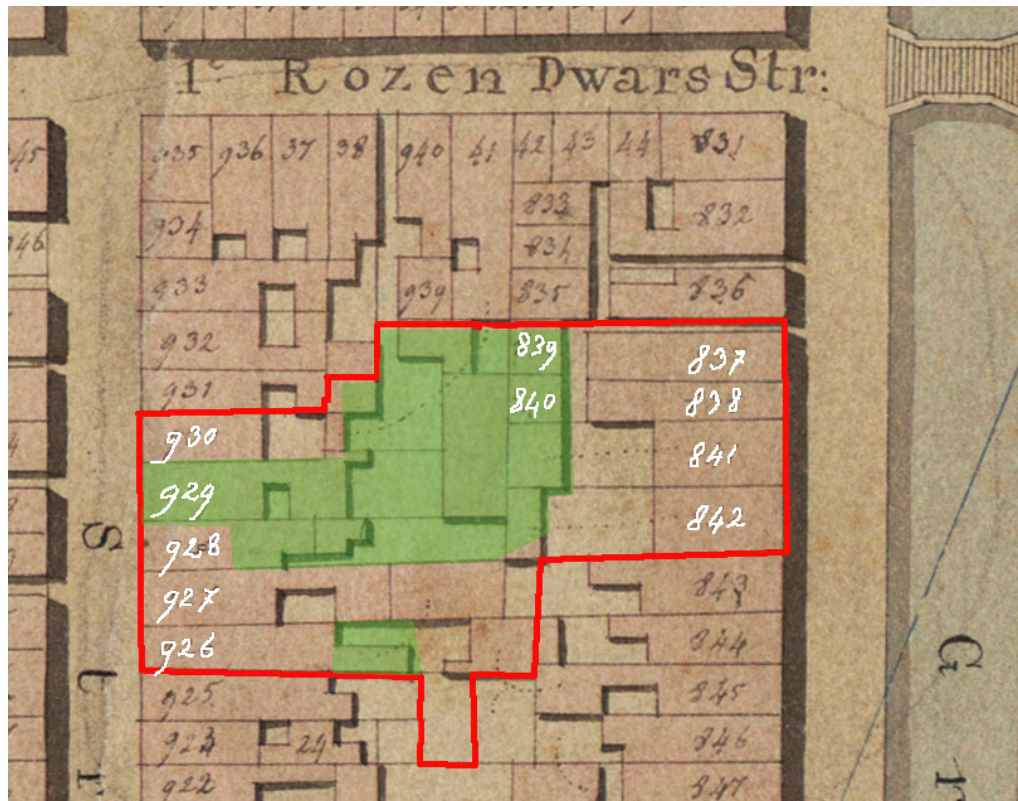
Afgaande op het kaartbeeld van de stadsplattegrond van Van Berckenrode uit 1625 waren alleen de percelen Rozenstraat 74 en 76 toen bebouwd en was er in de hoek Rozenstraat / Eerste Rozendwarsstraat een ommuurde tuin (afb. 5, links). De percelen 69-75 langs de Rozengracht waren op de achterste helft bebouwd. Hierachter lag op perceel 73-75 nog een gebouw dat via een steeg, de Slagtersgang, vanaf de Rozengracht bereikbaar was. In 1647 zouden de percelen Rozenstraat 68-72 in het plangebied inmiddels wel zijn bebouwd, zoals valt af te lezen van de tweede druk van de stadskaart, die na het overlijden van Van Berckenrode door zijn uitgever was geactualiseerd (afb. 5 rechts).

Voor de 18de eeuw zijn geen gedetailleerde stadsplattegronden van Amsterdam voorhanden die topografische informatie over percelen bieden. Dergelijke kaarten werden pas weer in de 19de eeuw vervaardigd. Bij het officieel van start gaan van het kadaster werd de topografische situatie in 1832 vastgelegd in de minuutplannen (afb. 6). In 1876 werd de buurtatlas van Loman uitgebracht met gedetailleerde kaarten van elke buurt in Amsterdam. In deze atlas is de dan net ingevoerde nieuwe huisnummering opgenomen, die tot op de dag van vandaag in gebruik bleef (afb. 7). De atlas van Loman vormt zo een schakel tussen de huidige topografie en het vroeg 19de-eeuwse kaartbeeld. Afgaande op de kaarten van 1832 en 1876 verdween vóór 1876 de bebouwing op de achtererven van Rozengracht 69 en 71 en van Rozenstraat 70 en 72. Ook is de open steeg tussen de Eerste Rozendwarsstraat 9 en 11 richting het binnenterrein voor 1876 een inpandige gang geworden. Oorspronkelijk lag de gang op perceel 9, maar sinds een verbouwing in 1902 maakte de gang deel uit van perceel 11.⁵

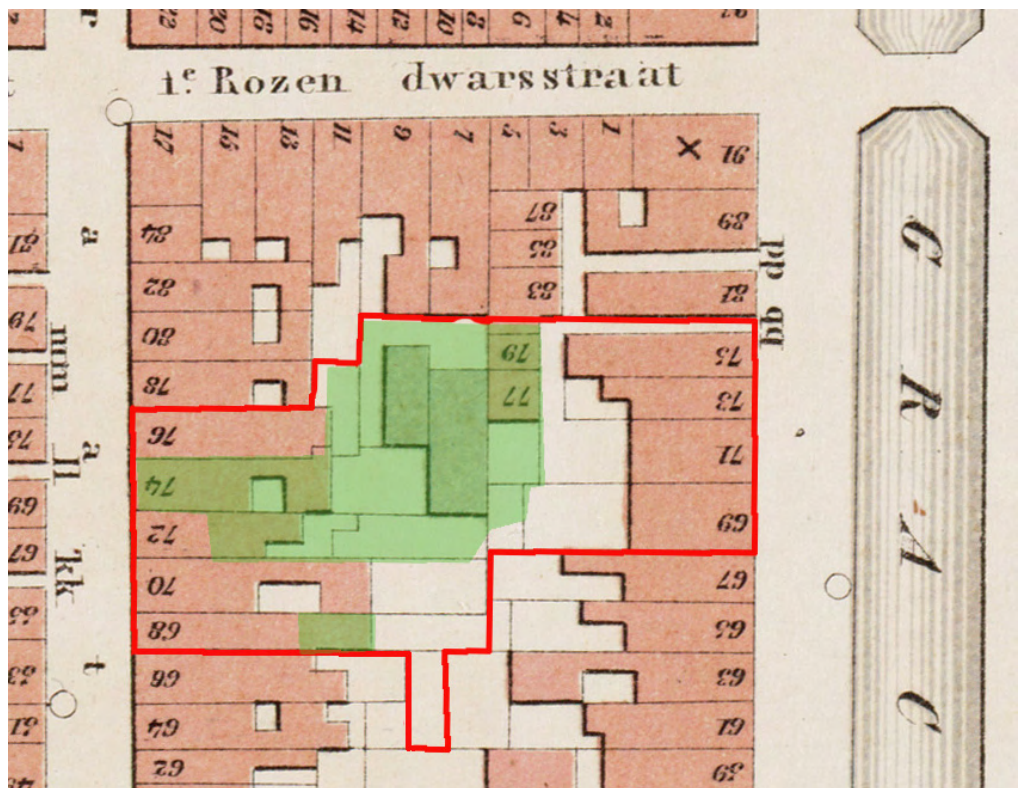
Na de atlas Loman duurde het meer dan 30 jaar voordat een nieuwe basiskaart van Amsterdam verscheen. In 1908 kwam op initiatief van Publieke Werken de voorloper van de huidige Groot-schalige Basis Kaart (GBK) met een schaal 1: 1000 tot stand (afb. 8). Op deze standaardkaart werden alle veranderingen in de openbare ruimte bijgehouden.⁶ De meest in het oog springende wijziging in de bebouwing van het plangebied bij

⁵ Archief Dienst Bouw- en Woningtoezicht, SAA beeldbank 5221BT905664 en 5221BT905666.

⁶ Het Cluster Schievink valt tot 1948 binnen het kaartbeeld H3, daarna binnen kaartbeeld H4.

6 Plangebied Cluster Schievink (rood omlijnd) en het opgravingsterrein (in groen) in 1832 op een detail van het minuutplan. De kadastrale nummers zijn in wit aangegeven (SAA)

7 Plangebied Cluster Schievink (rood omlijnd) en het opgravingsterrein (in groen) in 1876 op een detail van Buurt EE uit de Atlas van Loman. De letters qq staan voor de 'Slagtersgang', de gang waarlangs Rozengracht 77 en 79 bereikt konden worden (SAA)

vergelijking van de 19de- en 20ste-eeuwse kaarten is dat de kleine huisjes Rozengracht 77 en 79 aan de Slagtersgang verdwenen zijn (afb. 8). Uit de zogenaamde woningkaarten in het archief blijkt dat deze pandjes in januari 1929 werden gesloopt waarna beide huisnummers zijn opgeheven.⁷ De nieuwbouw die vervolgens op deze perceeltjes verrees maakte samen met de dwarsliggende bebouwing achter 71-73 (reeds aanwezig op de minuutplan) onderdeel uit van het adres Rozengracht 73 (afb. 9).

8 Cluster Schievink (rood omlijnd) op de DOW kaart H3 uit 1909 (links) en 1926 (rechts). De adressen Rozengracht 77 en 79 worden in januari 1929 opgeheven, de twee woninkjes aan de Slagtersgang worden gelijk met nr. 73 gesloopt (toevoeging letter 'G' op de kaart versie 1926). Uiteindelijk zal er nieuwbouw verrijzen die de percelen 71, 73 en het achterterrein van 75 samenvoegt (SAA)

Niet alleen Rozengracht 77 en 79 vielen onder de slopershamer. Aan het eind van de 19de eeuw verkeerden de panden langs de Rozenstraat na meer dan twee eeuwen intensief gebruik in slechte staat. Al in 1864 werd nr. 74 verbouwd,⁸ in 1883 gevolgd door nr. 68, dat in 1902 weer werd verbouwd.⁹ In datzelfde jaar verrees op nr. 70 na sloop van het 17de-eeuwse pand een nieuw voorhuis met een loods op het achterterrein.¹⁰ Ondanks deze bouwkundige ingrepen en verbeteringen werden de panden Rozenstraat 68, 70, 72 en 76 op 18 september 1931 door Bouw- en Woningtoezicht onbewoonbaar verklaard. Een deel van de panden werd opgeknapt; zo kreeg Rozenstraat 72 in 1934 zelfs een geheel nieuwe voorgevel¹¹ (afb. 9). De andere panden werden gedeeltelijk verbeterd of simpelweg onttrokken aan het woningbestand en ingericht als opslagruimten.¹²

In november 1945 werden de panden 66 en 74 uiteindelijk afgebroken. In 1952 kwam op perceel 74 nieuwbouw van een opslagruimte met woningen erboven.¹³ Vanaf 1951 stond een aantal panden langs de Rozenstraat via de begane grond met elkaar en met de achterbouwsels op het binnenterrein in verbinding. Deze opstallen waren tot aan de sloop in 2009 hoofdzakelijk als opslagruimte in gebruik door het autobedrijf van J. Schievink & Zn.

⁷ Woningkaarten maken onderdeel uit van een losbladig systeem waarop voor de periode 1922-1989 gegevens over bewoners per pand zijn genoteerd, de kaarten zijn de opvolger van de zogenaamde woningboeken die vanaf 1897 zijn aangelegd. Op de kaarten staat tevens vermeld wanneer een pand onbewoonbaar werd verklaard of gesloopt.

⁸ Archief Rooimeesters, SAA beeldbank 005220900661.

⁹ Archief Dienst Bouw- en Woningtoezicht, SAA beeldbank 5221BT910830 en 5221BT910831.

¹⁰ Archief Dienst Bouw- en Woningtoezicht, SAA beeldbank 5221BT910832 en 5221BT910834..

¹¹ Het pand werd hiermee een zgn. 'Van Houtenpand'. E. van Houten was hoofdinspecteur van het Gemeentelijk Bouw- en Woningtoezicht. Hij zette zich in de jaren 1920 en -30 in voor het herplaatsen van historische geveltoppen van gesloopte Amsterdamse woonhuizen op nieuwbouw.

¹² Uit de verschillende woningkaarten af te lezen dat de begane grond van de panden Rozenstraat 68, 70 en 72 in gebruik was als bedrijfs- en opslagruimte en de etages als woonruimte.

¹³ Woningkaarten Rozenstraat 68-74, SAA.

9 Het in 1931 onbewoonbaar verklaarde pand Rozenstraat 72 kreeg in 1934 een nieuwe voorgevel en werd daarmee een 'Van Houten'-pand (zie noot 12) (SAA)

2.1.2 De sociale geleding in de Jordaan door de eeuwen heen

De 17de eeuw

Bij de realisatie van de Derde Uitleg kreeg het stadsbestuur te maken met een illegale voorstad die eind 16de eeuw in het uitbreidingsgebied was ontstaan.¹⁴ Vooral armlastigen hadden zich hier aan de westzijde buiten de stad gevestigd, waaronder veel immigranten uit de Zuidelijke Nederlanden. Wonen was aantrekkelijk vanwege de lage lasten aangezien er geen stedelijke accijnzen werden geheven. Verder trok de voorstad veel ambachtsslieden aan die vanwege hun werkzaamheden die met stank, lawaai of brandgevaar gepaard gingen uit de binnenstad werden geweerd.

Voor de uitvoering van de grachtengordel moesten de voorstedelingen die in deze zone woonden worden uitgeplaatst. Ter compensatie kregen zij een erf ten westen van de geplande Prinsengracht. Ook het schootveld van de nieuwe, nog meer naar het westen aan te leggen, verdedigingswal diende van bebouwing te worden ontdaan. De bewoners hier werden met subsidies overgehaald zich binnen de stad te vestigen. De bevolking van de nieuwe stadswijk de Jordaan tussen de Prinsengracht en de nieuwe stadswal bestond na al deze verhuizingen vooral uit ambachtsslieden en stedelingen uit de lagere sociale klasse. Het ambachtelijke karakter van de Jordaan weerspiegelt zich nog in de namen van enkele grachten (Passeerdersgracht, Elandsgracht, Looiersgracht) maar vooral in die van de vele stegen en gangen die vanaf de straten naar de achtererven leidden, waar onder afdakjes of in de open lucht werd gewerkt.¹⁵

Het stadsbestuur had in de Jordaan het ontstaan van sloppen en stegen zoveel mogelijk willen voorkomen. De binnenruimten van de woonblokken werden juist verder opgesplitst en volgebouwd om betaalbare woonruimten te creëren. Hierdoor werd de Jordaan opgedeeld in dicht bevolkte buurten met een wirwar aan sloppen en gangen, en in buurten met de grotere woonerven langs de grachten voor de inwoners met een zekere welstand.

¹⁴ Abrahamse 2010, 71-76.

¹⁵ In 1876 bestonden in de Rozenstraat nog 19 gangen, waaronder de Smitsgang, de Schildersgang, de Suikerhuizengang, de Speldenmakersgang en de Loodgietersgang.

De 18de eeuw

Een belangrijke informatiebron over de sociale samenstelling van de Amsterdamse bevolking in de 18de eeuw is het 'Kohier van de Personeele Quotisatie' uit 1742. Dit belastingregister werd gebruikt bij de heffing van een incidentele belasting bedoeld om de Oostenrijkse Successieoorlog (1740-1748) te kunnen financieren.¹⁶ Het bevat de namen en adressen van 14.417 inwoners van Amsterdam met een minimum jaarinkomen van 600 gulden. Van deze groep wordt ondermeer het beroep, de jaarhuur, het aantal dienstboden, paarden en koetsen in bezit vermeld. Voor de Jordaan gaat het om 1261 personen (8,7% van het totaal). Hiervan had 68% een jaarinkomen van 600 tot 1000 gulden, 23% van 1000 tot 2000 gulden en 9% 2000 of hoger. Voor de stad als geheel waren deze inkomensgroepen respectievelijk 45%, 31% en 24%: het gemiddelde inkomen in de Jordaan viel daarmee relatief lager uit.¹⁷

Van de inwoners van de Rozenstraat worden er 25 vermeld met een beroep, waarvan twintig met inkomen tussen 600 en 1500 gulden en nog eens vijf zonder een inkomensopgave. Afgezien van drie renteniers hadden de meeste (13) van deze belastingplichtigen een dienstverlenend beroep (winkeliers, tappers, makelaar en marktmeester). De resterende negen oefenden een ambacht uit; er waren in deze straat een orgelmaker, een schilder, twee zilversmeden, een goudsmid, een geelgieter, een koperslager, een loodgieter en een smid. Met ongeveer 260 percelen in de Rozenstraat vertegenwoordigen deze 25 bewoners slechts 10% van de beroepbevolking uit de straat. De resterende 90% had een inkomen van minder dan 600 gulden per jaar en maakte dan ook deel uit van de lagere ambachtelijke en arbeiderssector, waar het minimum jaarloon rond 300 gulden lag.

De 19de en 20ste eeuw

Rond 1800 kende de kinderrijke Jordaan, samen met de Oostelijke Eilanden, de hoogste bevolkingsdichtheid van de stad. In de Jordaan woonde toen een kwart van de totale Amsterdamse bevolking. Deze wijk had zowel het grootste aantal huishoudens als het hoogste gemiddeld aantal personen per huis. Wonen en werken waren toen nog niet gescheiden en velen oefenden een ambacht of nijverheid aan huis uit. De woningen hier behoorden tot de goedkoopste in de stad. Al met al kon de Jordaan aan het begin van de 19de eeuw als een typische volkswijk worden getypeerd.¹⁸

Een 19de-eeuwse bron voor beroepen is de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel (OAT) die in 1832 werd opgesteld in het kader van het landelijk kadaster. Deze lijst hoorde bij de kadastrale kaart met genummerde percelen en bevatte per kadasternummer informatie voor de belastingheffing (oppervlakte perceel, gebruik c.q. bebouwing) en gegevens over de eigenaar, diens woonadres en beroep. Uit de OAT blijkt dat het merendeel van de bewoners in het plangebied Cluster Schievink toen een ambacht uitoefende (afb. 10). In het laatste kwart van de 19de eeuw zorgde de groei in de handel en verwerking van producten uit Nederlands-Indië voor industrialisatie in Amsterdam. De toename van arbeid in de haven en de industrie trok een groot aantal ongeschoolde arbeidskrachten naar de stad. Als gevolg hiervan verdubbelde de bevolking van Amsterdam.¹⁹ Deze bevolkingsaanwas van hoofdzakelijk laagbetaalde arbeidskrachten moest worden opgevangen binnen de bestaande goedkope woningvoorraad, ondermeer in de Jordaan. Om de woningcapaciteit te vergroten werden nog beschikbare

¹⁶ Oldewelt 1942.

¹⁷ Van Nierop 1957, 56.

¹⁸ Diederiks 1984, 125. Onderzoek naar de sociale geleding in Amsterdam uit 1984 op basis van de bevolkingstellingen van 1795, 1812, 1829, de inkwartieringsregisters uit 1810-1813, de werkmansboekjes uit 1811, de lijst van werkwinkels uit 1819 en de ondertrouwregisters 1801-1806.

¹⁹ Aantal inwoners 1800: 220.000, 1850: 224.000 en 1900: 510.850. Wagenaar 1998, 23.

Adres 2010	Kad. nr. 1832	Hoofdbewoner 1832	Beroep
Rozenstraat 66	925	Louwerens Jansen	schoenmaker
Rozenstraat 68	926	Dirk Vries	bakker
Rozenstraat 70	927	Erven Pieter Jansz. Visser	zonder
Rozenstraat 72	928	M. Storm	schilder
Rozenstraat 74	929	Andries Nachtegaal	balletjes maker*
Rozenstraat 76	930	Fredrik Mauritz Droste	tapper
Rozengracht 69	842	Ulrich Nicolaas Schoep	zonder
Rozengracht 71	841	Franciscus Hendrik Etman en Anna Elisabeth Petrus Goossens	kuiper
Rozengracht 73	838	Hermina Tienhuizen en	<i>geen vermelding</i>
Rozengracht 77 (tot 1926)	840	Anna Maria Roodbergen	
Rozengracht 79 (tot 1926)	839		
Rozengracht 75	837	H.E.C. Achilles	<i>geen vermelding</i>

10 Namen en beroepen van de hoofdbewoners van percelen ter hoogte van het Cluster Schievink volgens de OAT uit 1832. De kadasternummers verwijzen naar de nummers op de kaart van afb. 6 (nb: * een balletjes maker is werkzaam in de suikerbakkerij-nijverheid)

binnenterreinen volgebouwd en etages opgesplitst in kleine voor- en achterwoningen. Eind 19de eeuw bestond 73% van de woonhuizen in de Jordaan uit 1 en 2-kamerwoningen.²⁰ Veel van de nieuwbouw was van slechte kwaliteit en de bestaande oudbouw, waar riolering, waterleiding en elektriciteit vaak nog ontbraken, was grotendeels totaal uitgewoond. De verkrotting van de Jordaan werd een feit (afb. 9).

De traditionele vermenging van wonen en werken bleef in de Jordaan in stand. Wel stapten steeds vaker ambachtelijke werkplaatsen over naar een meer industriële productiewijze waarbij ook stoommachines werden ingezet. Deze modernisering bracht verdere overlast met zich mee in de vorm van lawaai en roetuitstoot. Het verval van de Jordaan werd eind 19de en begin 20ste eeuw verder versneld door het vertrek van de middenklasse naar nieuw gerealiseerde woningen en buurten van hogere kwaliteit net buiten de Singelgracht.²¹

In de jaren 1920 ontstonden de eerste saneringsplannen, waarbij de oplossing lag in grootschalige sloop van de vele verkrotte panden. Toen deze aanpak in de jaren 60 op verzet stuitte bij de bewoners werd de Jordaan in 1972 uitgeroepen tot een officiële stadsvernieuwingsbuurt waarin behoud en herstel het uitgangspunt vormden. Dit streven van de gemeente sloot aan bij groeiend particulier initiatief in de wijk. In de jaren 1970 raakte de Jordaan in trek bij stedelingen die tegen de toen heersende norm van suburbanisatie in er niet voor kozen om de stad te verlaten. Liever bleven ze in de binnenstad, waar ze delen van de goedkope woningvoorraad opkochten en opknapten. Hun enthousiasme, inzet en financiering zorgden voor een revitalisering van de buurt, die tot op de dag van vandaag zichtbaar is. Hiermee werd een proces van verarming en verval, waarvan de kiem feitelijk al bij de start van de Jordaan was gelegd, stop gezet.

²⁰ Wagenaar 1990, 236.

²¹ Wagenaar 1998, 149-150.

2.1.3 Archeologisch onderzoek in de Jordaan

In dit deel van de stad zijn in de afgelopen dertig jaar circa 120 archeologische vindplaatsen onderzocht, waaronder elf volledige opgravingen, 108 beerput onderzoeken en waarnemingen. Daarbij zijn onder meer verschillende werkplaatsen uit de 17de tot de 19de eeuw gedocumenteerd met productieafval van dakpannenbakkers, pottenbakkers, leerlooiers en glasblazers. Aan de Westerstraat ging het om een overdekte werkplaats bestaande uit een bakstenenvloer met resten van een houtstructuur.²² Een soortgelijke constructie met een plavuizenvloer en een ovenconstructie, waarschijnlijk voor het verhitten van vloeistoffen, bevond zich in de Elandsstraat is aangetroffen.²³ Op de percelen Rozenstraat 194 - 204 ten zuiden van het plangebied werden resten van het glashuis De Twee Rozen aangetroffen dat tussen 1657 en 1679 aan de Rozengracht in bedrijf was: het ging om een fritoven, een deel van een luchtkanaal van een glasoven en een grote hoeveelheid productieafval.²⁴

Ook zijn exemplaren van de kleine kamerwoningen langs de stegen archeologisch gedocumenteerd, die oorspronkelijk waren bestemd voor ambachtslieden en met de 19de-eeuwse verpaupering tot krotwoningen voor de laagste sociale klasse waren vervallen. Het ging om exemplaren in de Vetermakersgang aan de Elandsstraat en in de Pottenbakkersgang aan de Westerstraat. Langs de Konijnenstraat zijn woningen opgegraven die, uitgaande van de vondsten uit de beerputten, werden bewoond door (ambachtslieden uit) de middenklasse. Tussen Konijnenstraat 7 en 11 liep de Koorndragersgang naar een achterterrein met 2 beerputten en 2 waterkelders die collectief werden gebruikt. Ook is bij dit onderzoek een sloot aangetroffen die is geïnterpreteerd als de Sint Pieterssloot, een sloot tussen twee weren van de Godshuispolder. De sloot bevatte leerafval uit de prestedelijke fase van de Jordaan.²⁵

2.2 Vraagstellingen en methodiek

De Archeologische Opgraving was bedoeld om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het wonen en werken in de Rozenstraat, vanaf de periode van de Derde Uitleg tot in de 19de eeuw. De aandacht ging specifiek uit naar:

- de aard en samenstelling van bouwsporen en structuren,
- de bebouwingsontwikkeling van de locatie,
- de aanwezigheid van sporen van (prestedelijke) ambachtelijke activiteiten en afvallagen, beerputten of afvalkuilen, en wat zegt de inhoud over de gebruikers?
- de situering en datering van archeologische sporen.
- de bewonings- gebruiksgeschiedenis van de vindplaats met aandacht voor de eventuele materiële neerslag van verschillende huishoudens

Het opgravingsterrein is onderverdeeld in vier werkputten (afb. 2, 12).

Werkput 1 bevatte verschillende bouwstructuren die deel uitmaakten van achtereenvolgens: de percelen Rozengracht 77-79 (achter op de percelen Rozengracht 73-75) met een gang tussen Rozengracht 75 en 81, het achterterrein van de percelen Eerste Rozendwarsstraat 9 en 11 met bebouwing aldaar en een gang naar de Eerst Rozendwarsstraat.

Werkput 2 bevatte bouwresten die onderdeel uitmaakten van de achterbebouwing van de percelen Rozenstraat 68 en de panden Rozenstraat 72 en 74.

²² Vindplaatsen WET1, 2003, Gawronski & Jayasena 2007.

²³ Vindplaats ELS, 2010, Gawronski & Veerkamp 2010, AAR in voorbereiding.

²⁴ Vindplaatsen RO21 (2006) en RO23 (2009), Gawronski e.a. 2010a + b.

²⁵ Vindplaats KON (2003), Gawronski, Jayasena & Veerkamp 2007.

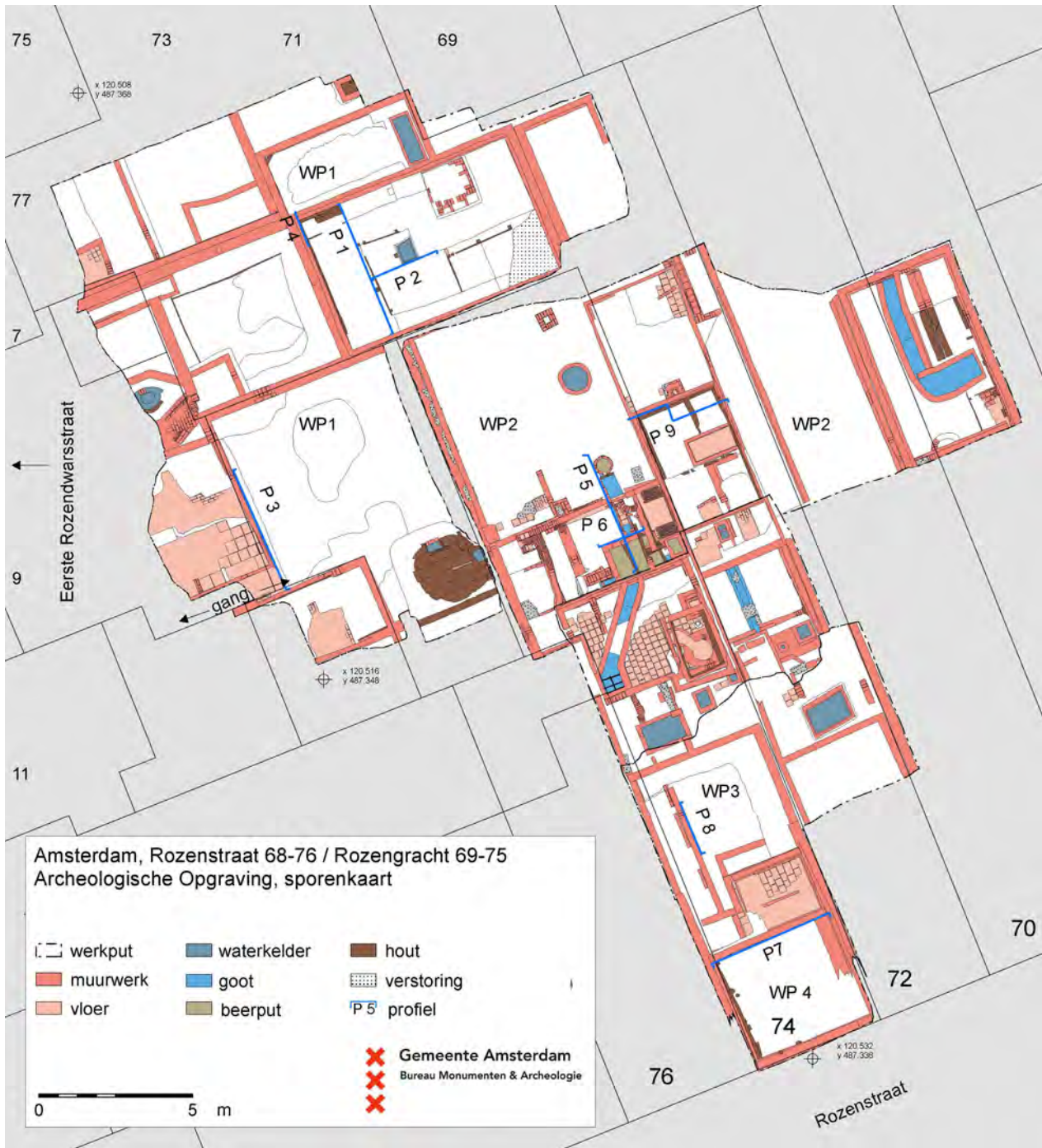
11 Sloop van de bebouwing langs de Rozenstraat 66-76 en op het achterterrein. Op de achtergrond de panden Rozengracht 67-75 (v.r.n.l.). De nummers 69-75 langs de Rozengracht maken onderdeel uit van het Cluster Schievink en werden gerenoveerd. Het opgravingsterrein strekte zich uit tot aan de achterzijde van deze panden

In de werkputten 3 en 4 bevonden zich bouwresten van de huizen van Rozenstraat 72 en 74.

Op het opgravingsterrein zijn drie beerputten gelokaliseerd en onderzocht. Gezien de lage vondstdichtheid van de beerputten is de beerinhoud niet gezeefd, maar is het aanwezige vondstmateriaal met de hand verzameld. Beerput 2 is gecoupeerd en beerputten 1 en 3 zijn met de kraan geleegd. Vervolgens is de inhoud ter plekke verzameld.

In totaal is van het plangebied van circa 940 m² circa 475 m² vlakdekkend opgegraven, een dekkingpercentage van ruim 50 %.

De opgraving is uitgevoerd volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1. Vlakken zijn gedocumenteerd middels digitale fotografie en vlaktekening op schaal 1:20.

12 Sporenkaart met werkputgrenzen en locaties profielen

3 Resultaten

3.1 Sporen en structuren

De Archeologische Opgraving Rozenstraat 68-74/Rozengracht 77-79 heeft geresulteerd in de documentatie van 155 sporen in 4 werkputten (afb. 12) die kunnen worden gerelateerd aan drie gebruiksfasen:

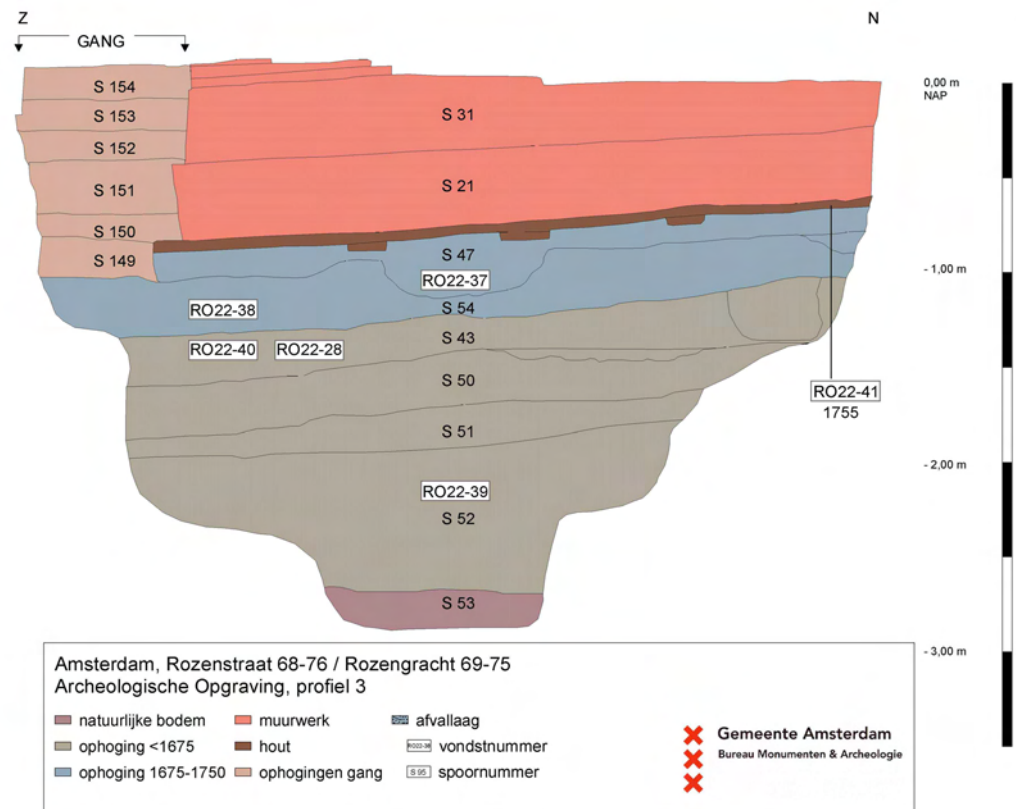
1. 1600 – 1700
2. 1700 – 1800
3. 1800 – 2009.

3.1.1 Fase 1 1600 – 1700

Ophoging van het terrein

Het oorspronkelijk maaiveld van de polder werd gemarkeerd door een zeer fijn vezelig bruin veenpakket (S 53) waarvan de top nu op 2,70 m ÷ NAP lag (afb. 13). Het loopvlak van dit veenweidegebied is in een aantal fasen opgehoogd tot gemiddeld 0,40 m ÷ NAP, waarbij telkens ander materiaal werd gebruikt. Losse afvalvondsten wijzen erop dat de ophogingen tussen circa 1600 en 1675 zijn uitgevoerd.

De eerste ophoging direct op het natuurlijk veen maaiveld bestond uit roodbruine veenzoden (S 52, van 2,70 m ÷ tot 1,90 m ÷ NAP, bevat RO22-39). Hierop lagen lokaal

13 Bodemopbouw met een reeks ophogingen op het natuurlijke veen-maaiveld met de 18de-eeuwse stortlaag S 47 en de achtermuur (S 21, 31) van de bebouwing van Eerste Rozendwarsstraat 9; links de bestratingsniveaus van de gang naar de Eerste Rozendwarsstraat

afwijkende ophogingen, waaronder een laag zand (S 51, van 1,90 m ÷ tot 1,70 m ÷ NAP), een laag donkerbruine veenzoden met lokaal een dun laagje grijszand er bovenop (S 46, bevat RO22-31 en S 50, van 1,70 m ÷ tot max. 1,40 m ÷ NAP), een pakket grijze zandige klei met veenbrokken en schelpen (S 45 van 1,60 m ÷ tot 1,30 m ÷ NAP, bevat RO22-29), een laag grijs bruin gevlekt zand met puntjes (S 44 van 1,30 m ÷ tot 1,08 m ÷ NAP), een pakket gelaagd donkergrijs en lichtgrijs/geel zand (S 43 van 1,30 m ÷ tot 0,70 m ÷ NAP, bevat RO22-28, RO22-40), lichtbruine, venige kleizoden (S 96, tot 0,98 m ÷ NAP) en bruine venige klei met puin (S 140 en S 141, van 0,90 m ÷ tot 0,60 m ÷ NAP).

Rozengracht 77-79

De oudste bebouwing dateert van rond 1600 en bestond uit twee kleine pandjes achter de percelen Rozengracht 73-75 (voormalige percelen Rozengracht 77 en 79, resp. S 145 en S 146) met eensteensmuren (S 2, S 8 en S 9) opgetrokken in appelbloesembaksteen (afb. 15).²⁶ De insteek van muur S 2 (S 3) bevatte vondsten (RO22-3) uit 1575-1625. In de zuidwesthoek van deze bebouwing was nog een deel van een plavuizenvloer (S 7) bewaard.²⁷ De kleine plavuizen, waarvan het glazuur sterk was afgesleten, lagen in grijs zand op 0,60 m ÷ NAP (afb. 14). Ten oosten van de bebouwing was door de ophoging een kleine waterput (S 11) ingegraven. Deze was samengesteld uit een ton met daarop een houten raamwerk als fundering voor een 74 cm hoge bakstenen opbouw (78 x 75 cm) van gele ijsselsteentjes in zachte mortel.²⁸ De insteek rond de putopbouw was opgevuld met schelpen (RO22-16).²⁹ In de put was nog een fragment van een loden aanzuigbuis aanwezig.

14 Direct achter Rozengracht 73-75 waren nog ede oudste bouwsporen aanwezig, behorend bij Rozengracht 77-79. In de cirkel een achterdeur in Rozengracht 75 die de locatie van de voormalige Slagtersgang richting Rozengracht markeert. Rechts een deel van de plavuizenvloer (S 7) ter hoogte van nummer 79

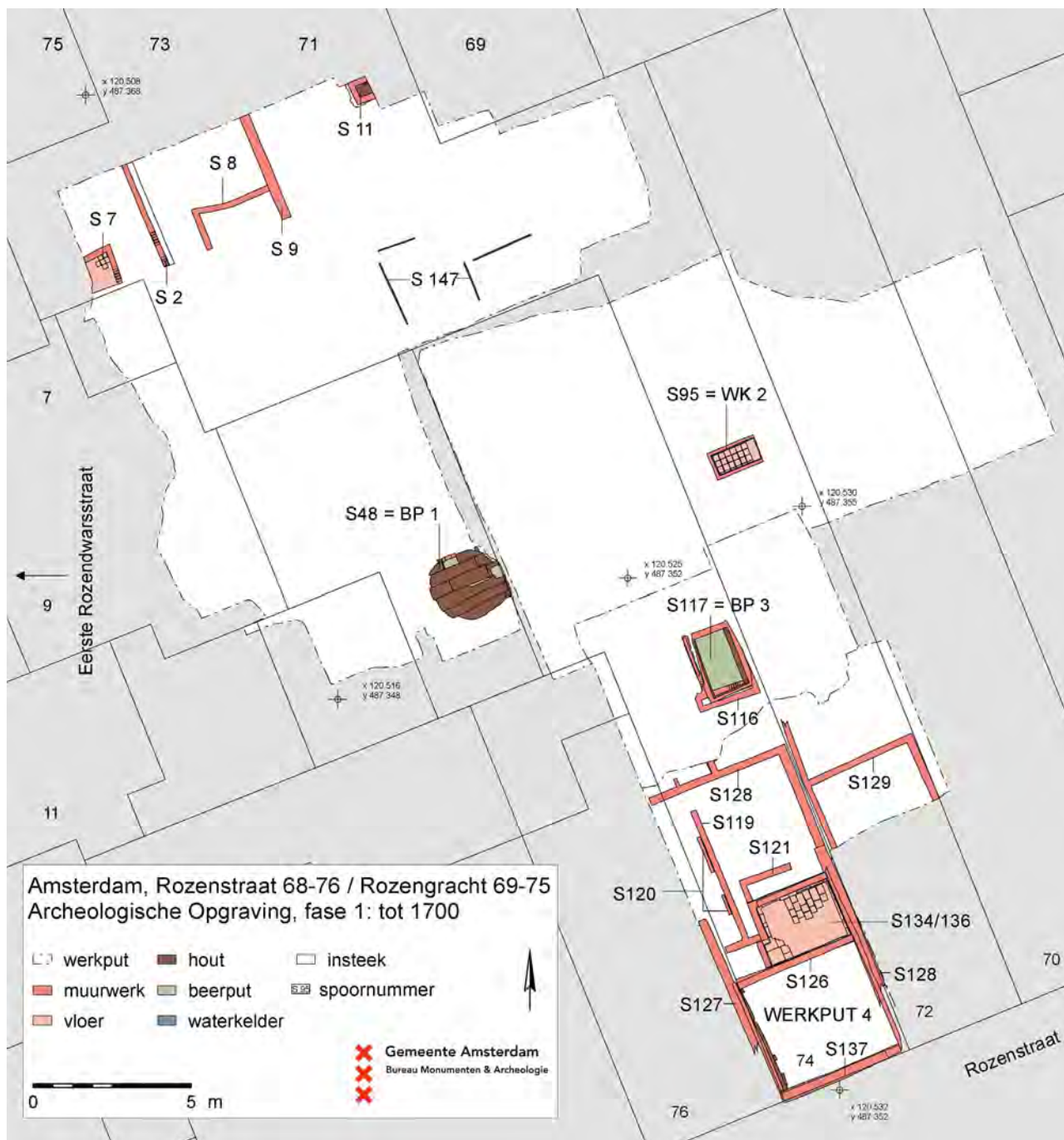
Ten zuiden van deze bebouwing bevond zich een open terrein met restanten van een rechthoekige houten constructie (7,20 x 4,60 m) van rechtopstaande planken die vastgezet waren met gekantrechte paaltjes (S 147, gemid. 0,50 m ÷ NAP). Tussen de planken zaten ondermeer restanten mest (S 148, tussen 0,45 m ÷ en 0,55 m ÷ NAP), wat erop zou kunnen duiden dat dit houten bouwsel als stal diende. Sporen van omliggende bebouwing uit dezelfde periode ontbraken.

²⁶ Geel/rose, 16 x 8 x 3,5 cm. Appelbloesembaksteen is typerend voor de eerste helft van de 17de eeuw.

²⁷ Plavuizen 14,5 x 14,5 x 2,2, cm.

²⁸ Gele ijsselsteen, formaat 16,5/17 x 7,5/8 x 3,2 cm, baksteenmonster RO22-12.

²⁹ Mariene schelpen: tepelhoorn, kokkel, half geknotte strandschelp, zaagje (det: J. Veerkamp).

15 Sporen fase 1, tot 1675

Rozenstraat 72 en 74

In de eerste helft van de 17de eeuw werd Rozenstraat 74 bebouwd. Er verrees een pand met daarachter een beerput (BP 3, S 118, datering 1625-1690). Het pand was 4,70 m breed en oorspronkelijk 10,50 m diep, uitgaande van de nog aanwezig 3,50 m van de oostelijke zijgevel die in verband stond met de achtergevel (S 128). Het pand was ingedeeld in een klein voorhuis en een achterhuis.

Het achterhuis was ook weer in verschillende ruimten opgedeeld. Tegen de indelingsmuur S 126 lag een kleine ommuurde binnenruimte (S 122, 2,60 x 2,15 m) met een plavuizenvloer (S 136, op gemiddeld 0,33 m ÷ NAP: plavuizen 21 x 21 x 3 cm) (afb. 16). Met dezelfde plavuizen was een plint langs de vloer aangebracht. Aan de westkant was mogelijk een toegang. Na verloop van tijd is de vloer vernieuwd na ophoging van het

oorspronkelijke vloerniveau met zand (S 134, op gemiddeld 0,12 m ÷ NAP). Het ophoogzand bevatte een fragment van een 17de-eeuwse bakpan (RO22-75). De tweede vloer was uit verschillende plavuizen samengesteld, zowel grijs gebakken tegels (22 x 22 x 3 cm) als iets grotere van Ölander natuursteen (25 x 25 x 4 cm).

16 Drie opeenvolgende vloerniveaus in de binnenruimte van Rozenstraat 74: links de twee uit de eerste bouwphase (S 136, S 134) en rechts de derde vloer uit de 18de eeuw (S 123). Gezien naar het westen

Verder waren er nog enkele losstaande indelingsmuren in appelbloesembaksteen (S 120, S 121 en S125). Op 0,75 m van de westelijke zijgevel liep een noordzuid georiënteerde eensteensmuur met halfsteens opgaand werk (S 120). De muur was sterk verzakt in zuidelijke richting, waarbij een paalkop was afgebroken.³⁰ Op de versnijding van muur S 120 is een later stadium een eensteensmuur (S 119) gebouwd. Centraal in de achterruimte stond een eensteensmuur (S 121). De dendrochronologische datering van het langshout en een kesp kwam na 1539 uit.³¹ Vanwege het ontbreken van het spinthout en mogelijk enkele jaarringen van het kernhout, was de kapdatum niet achterhaalbaar. Het kan mogelijk om hergebruikt hout gaan.

Achter het huis lag een binnenplaatsje met een beerput (BP 3, S 118, afb. 17) die bestond uit een rechthoekige, steensbrede, gemetselde bak (S 116 en S 117) met een binnenafmeting van 1,90 x 1 m.³² De put was circa 1,65 m diep en sterk verzakt in noordelijke richting: het 3 – 5,5 cm dikke langshout had een verloop van 1,43 m tot 1,80 m ÷ NAP. Van de oorspronkelijk beervulling resteerde op de bodem (tussen 1,02 en 1,78 m ÷ NAP) nog een circa 75 cm dikke donkerbruine laag beer (S 115) met vondsten (RO22-66) uit 1625-1690.³³ Eind 17de eeuw is de put in onbruik geraakt waarna er een oven overheen is gebouwd (S 100, afb. 25).

Rond 1650 was ook op perceel 72 een huis opgetrokken van soortgelijke bakstenen. Het pand was 9,20 x 3,80 m en de muren waren van eensteens metselwerk (S 129).³⁴ Van dit huis is de achterste 2,50 m ontgraven. De zijgevels en achtergevel waren in verband gemetseld. De westelijke zijgevel stak voorbij de achtergevel wat er op kan duiden dat het huis oorspronkelijk nog een achteraanbouw had. De eventuele omvang hiervan kon niet worden achterhaald omdat de bodem voorbij de achtergevel door latere bouwingrepen was verstoord. Op het open terrein achter het huis op 11 m van de achtergevel is een waterkelder (S 95) aangelegd.³⁵ De halfsteens bak van 1,60 x 0,90 m uit gele ijsselsteentjes was gemetseld met tracement. Op de bodem (aflopend van 1,29 m ÷ tot 1,35 m ÷ NAP) lagen oranje geglazuurde plavuizen van het formaat 21,5 x 21,5

³⁰ Dendromonster RO22-72, Het monster had onvoldoende jaarringen voor een dendrochronologische datering, Deutsches Archäologisches Institut, K-U Heußner, 2009.

³¹ Dendrodatering RO22-76 en RO22-77, Deutsches Archäologisches Institut, K-U Heußner, 2009.

³² Appelbloesem, 18 x 9 x 4,5 cm.

³³ Sluitdatum gebaseerd op datering van rookpijpen in het vondstcomplex (afb. 47).

³⁴ Oranjerood, 18,5 x 8,5 x 4 cm.

³⁵ Uitgaande van het algemeen beeld verschenen de eerste waterkelders in Amsterdam in de tweede helft van de 17de eeuw.

17 Beerput 3 (S 118). De muur aan de noordzijde van de put (S 117, recht) is in de 18de eeuw diep gesloopt vanwege de bouw van een oven (S 100)

cm, de binnenwanden waren bekleed met een kleinere variant van 14,5 x 14,5 cm (afb. 21). De vulling van de kelder bevatte ondermeer een leren muil (RO22-53#1) uit de tweede helft van de 17de eeuw.

Eerste Rozendwarsstraat 9 en 11

Achter de percelen Eerste Rozendwarsstraat 9 en 11 was een open binnenterrein dat tevens grensde aan de achterhuizen van de Rozenstraat 76-78. Dit binnenterrein was bereikbaar via een gang tussen de percelen nr. 9 en 11.³⁶ Aan de zuidzijde van het binnenterrein werd in het laatste kwart van de 17de eeuw een ronde beerput (BP 1, S 48) aangelegd die tot aan de tweede helft van de 18de eeuw in gebruik bleef (afb. 32).

3.1.2 Fase 2 1700-1800

Ophoging

Eind 17de-begin 18de eeuw is het binnenterrein grootschalig (her)ingericht. Hierbij werd het maaiveld verder opgehoogd met een pakket donkerbruine grijze klei met zand en puin (S 26 = S 54, bevat RO22-18 en RO22-38 en S 91 bevat RO22-49 en RO22-52) tot maximaal 0,21 m ÷ NAP.

Rozenstraat 68

Op het achterterrein van dit perceel is een waterput (S 59) aangelegd met een bakstenen ring (afb. 18).³⁷

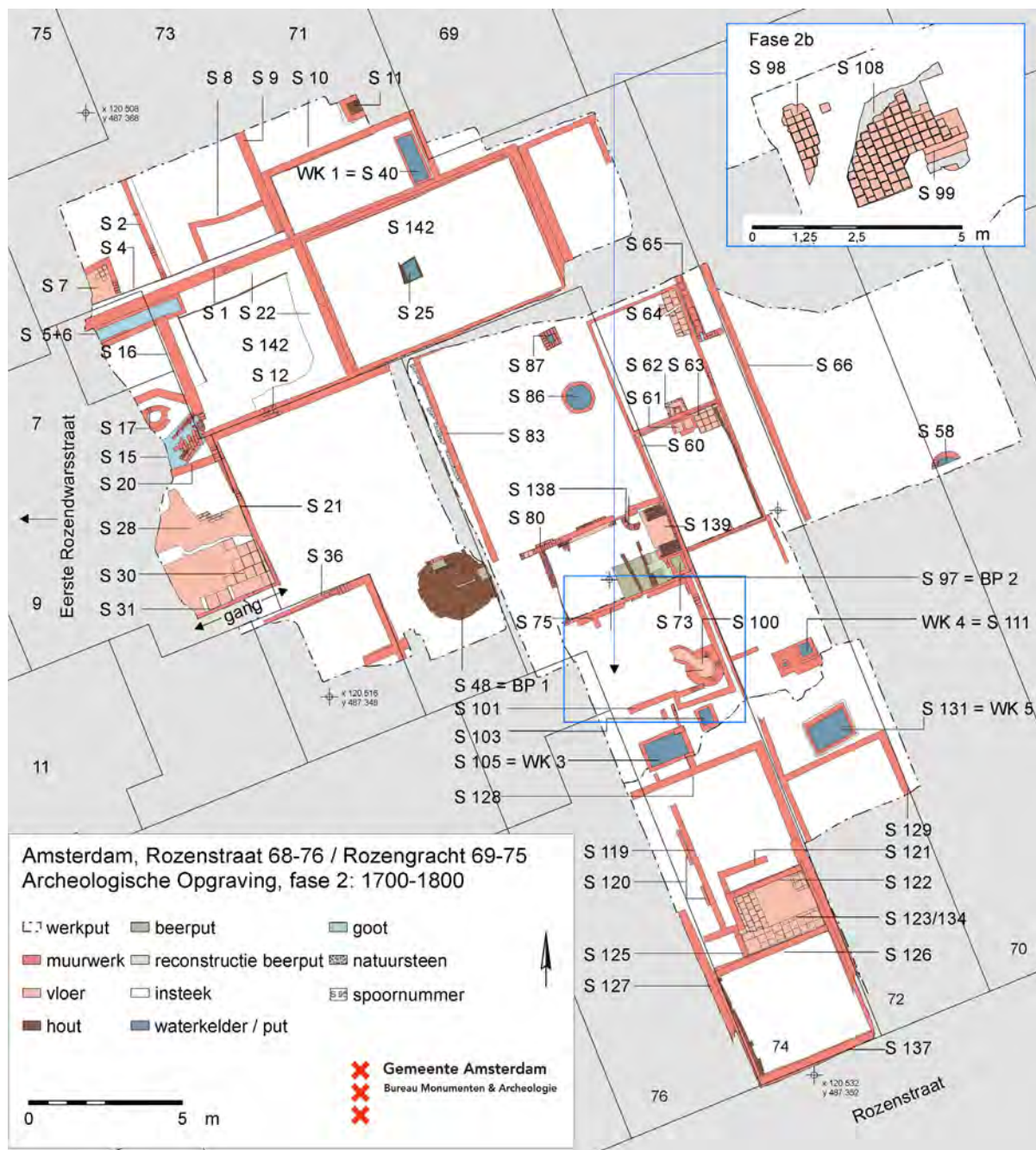
Rozenstraat 72

Kort na 1692³⁸ kwam hier op het achterterrein een langgerekt gebouw (S 60) dat was onderverdeeld in drie achter elkaar gelegen kamerwoningjes (afb. 18). De noordelijke ruimte had een vloeroppervlakte van 3,90 x 2,90 m, de middelste van 4,10 x 2,90 m en de zuidelijke ruimte van 3,70 x 2,90 m. De muren van het pand rustten op 8 cm dik langshout met een enkele kesp, waarbij dat van de zijwanden was gelegd op dat van de kopse kanten. Om ruimte te maken voor de oostelijke gevel van S 60 was de bovenzijde van de waterkelder S 95 afgebroken tot op 0,88 m ÷ NAP waarna het langshout van de gevel over de oostelijke rand van de waterkelder werd geplaatst (afb. 19). De eensteensmuren van de kamertjes waren vanaf gemiddeld 0,90 m ÷ NAP tot 0,27 m ÷ NAP opgetrokken uit vijftien lagen gele ijsselstenen. Vanaf dit niveau, ging het eensteensmuurwerk over in een

³⁶ Deze gang is nog zichtbaar op het minuutplan uit 1832, daarna is de gang opgenomen in de (ver)nieuwbouw van pand eerste Rozendwarsstraat 9.

³⁷ Rood, afm. 20 x 10 x 4,5 cm.

³⁸ Dendrodatering RO22-55 (1691), RO22-56 (1692) en RO22-64 (1691), Deutsches Archäologisches Institut, K-U Heußner, 2009.

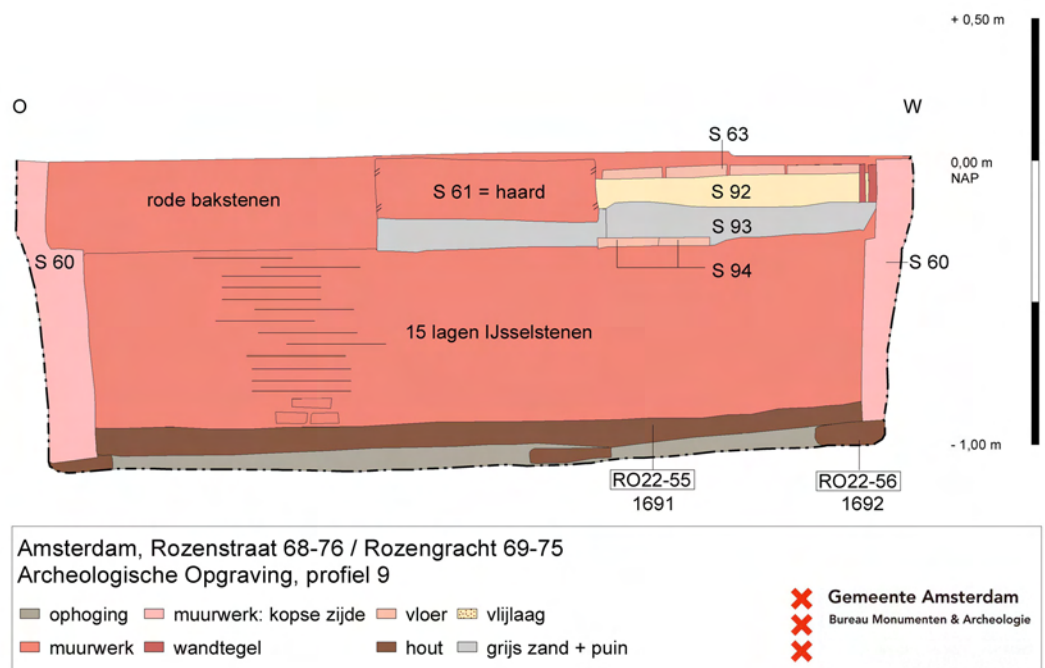

18 Sporen fase 2, 1700-1800

halfsteensmuur van rode baksteen (afb. 20). Ter hoogte van deze versnijding was in de middelste kamerwoning de eerste vloer (S 94) aangebracht. Deze bestond uit ongeglazuurde plavuizen (21,5 x 21,5 x 2,5 cm). Later in de 18de eeuw is het vloerniveau circa 25 cm opgehoogd met een laag grijs zand met puin (S 93) en een laag geelzand (S 92) waarop een tweede plavuizenvloer kwam te liggen (S 63, op circa NAP). In de noordelijke ruimte lag een plavuizenvloer (S 64 op 0,02 m ÷ NAP) die mogelijk ook tot het tweede vloerniveau behoorde. Langs de wanden van de beide woninkjes waren restanten van een plint van egaal witte wandtegels ('witjes'), die aansloot op deze tweede vloer.

19 De onderkant van de waterkelder S 95 achterop het perceel 72. Na sloop van de bovenbouw kon de oostgevel van de kamerwoninkjes S 60 op de rand (links) van de kelderbak worden aangelegd

20 Aanzicht van de noordelijke tussenmuur van de middelste kamerwoning met haard en vloerniveaus

Tegelijkertijd met deze inpandige ophoging zijn twee haardplaatsen (S 61, 62) aangelegd aan weerszijden van de indelingsmuur tussen de noordelijke en de middelste kamerwoning (afb. 20, 21). Ze hadden een bakstenen fundering van ca. 70 x 40 cm (0,02 m + NAP).

Aan de oostzijde van de kamerwoninkjes lag een met plavuizen betegelde 1,10 m brede gang.³⁹ Deze werd aan de oostzijde begrensd door de zijgevel van het achterhuis op perceel 70 (S 66). Uit een dendromonster van het langshout onder deze zijgevel kan worden opgemaakt dat deze zijgevel na 1711 moet zijn gebouwd.⁴⁰ Achterin de gang liep onder de plavuizenvloer een smalle ondiepe goot van 2,3 m lengte, opgebouwd uit oranje baksteen (S 65, afb. 22b).

³⁹ Oranje, 21,5 x 21,5 cm.

⁴⁰ Dendrodatering RO22-53 (1711), Deutsches Archäologisches Institut, K-U Heußner, 2009.

21 Tegen de scheidingmuur tussen de noordelijke en de middelste kamerwoning (S 60) op het achterterrein van Rozengracht 72 waren twee haardplaatsen (S 61 en S 62) rug aan rug. Het tweede vloerniveau in beide woninkjes werd omzoomd met een plint van witte wandtegels zonder decor, zogenaamde 'witjes'

22a + b Direct grenzend aan de zuidgevel van de woninkjes S 60 was een waterkelder aangelegd (S 111). In de gang langs de woninkjes (S 60) lag onder de plavuizenvloer een ondiepe goot van baksteen.

In de 18de eeuw zijn op het binnenterrein tussen de kamerwoningen S 60 en de achtergevel (S 129) van nr 72 twee waterkelders aangelegd die sporen van enige samenhangende eerdere structuren op het achterterrein grotendeels uitgewist hebben. Grenzend aan de kopse kant van het kamerwoninkjes gebouw lag een rechthoekige bak van 1,40 x 1 m (S 111) met op de koepel (top 0,06 m + NAP) een mangat of 'mond' (60 x 63 cm) en een kleinere inlaat (32 x 32 cm, afb. 22a).⁴¹ De binnenzijde was bekleed met

⁴¹ De term 'mond' wordt gebruikt in een bestek uit 1783 voor de aanleg van een waterkelder in het pand Lauriergracht 116. (bron: SAA, toegangsnr. 200, inventarisnr. 235) Via de mond kon de metselaar de tijdelijke ondersteuning van het gemetselde gewelf (de zgn. formelen) na uitharden van het metselwerk verwijderen. Eenmaal in gebruik kon via deze opening de kelder worden betreden om te worden gereinigd.

rode plavuizen. Meer zuidelijk, tegen de achtergevel van het huis nr 72 (S 129) was uit paarse klinkers een waterkelder gemetseld van 1,50 x 1 m (S 131). De constructie van een halfsteenswand met aan de binnenzijde een klampaag uit dezelfde baksteen wijst op een datering in de 18de eeuw.⁴² Aan de buitenzijde zat een kleimantel rond de waterkelder om vervuiling door grondwater tegen te gaan.

Rozenstraat 74

In de 18de eeuw zijn er ingrijpende verbouwingen aan het oorspronkelijke 17de-eeuwse pand uitgevoerd met mogelijke nieuwbouw van delen ervan. De muurresten tonen sporen van die activiteiten. Zo hadden de zijgevels (S 127 west en S 128 oost) metselwerk van ongelijke breedte, waren ze uit verschillende bakstenen opgetrokken en niet met de voorgevel (S 137) in verband gemetseld.⁴³ Ook vertoonden beide zijgevels een versmalling in het metselwerk; de westelijke op 4,5 m en de oostelijke op 3,5 m van de achtergevel. In beide gevallen stond het smallere muurdeel koud tegen het voorste bredere deel aan. Verder was indelingsmuur S 126 ingekast in het (vernieuwde) metselwerk van de westelijke zijgevel S 127 en de oostelijke zijgevel S 128, maar had het metselwerk van S 126 aan de westzijde een duidelijk afgesloopte zijkant, terwijl het aan de oostzijde wel strak aansloot op dat van S 128 (afb. 23, 24).⁴⁴ Het lijkt erop dat de westelijke zijgevel gedeeltelijk is vervangen, waarschijnlijk na verzakking van de voorgevel, die sterk naar voren helde en van de palen was geschoven, net als de westelijke zijgevel. De schuine stand van de funderingsmuur onder de voorgevel werd bij het vernieuwen van de zijgevel gecompenseerd met langere baksteenlagen naar boven toe (afb. 24). Bij de herbouw zijn het oorspronkelijke langshout en bakstenen gebruikt.

Bij de verbouwingen is ook de vloer van de binnenruimte middenin het pand weer opgehoogd, nu met laag grijs zand en puin (S 133) die hoofdzakelijk 18de-eeuwse vondsten (RO22-70) bevatte, en is een derde vloer van uniforme oranje/rode gebakken plavuizen (S 123, 21 x 21 x 3 cm, op gemiddeld 0,20 m + NAP) aangebracht.

In de 18de eeuw vonden niet alleen intern verbouwingen plaats maar werd ook het achterterrein van nummer 74 gefaseerd bebouwd en in verschillende ruimten opgedeeld (afb. 18, 27). Achter het huis (achtergevel S 128) lag een binnenplaatsje waar twee ondergrondse constructies werden aangelegd: een waterkelder (S 105) van 1 x 1,6 m met een gewelfaanzet op 0,23 m+ NAP van oranje baksteen en een kleinere rechthoekige put (S 103, 0,65 x 0,75 m) van rode baksteen.⁴⁵ Aan de noordkant van het binnenplaatsje kwam rond 1700 een nieuw gebouwtje (S 75/101) te staan. De noordmuur van deze achterbouw (S 75) stond in verband met de westelijke zijgevel van de kamerwoninkjes (S 60) achter op perceel nr. 72 en stamde daarmee uit dezelfde bouwperiode (kort na 1692).⁴⁶

In de zuidoosthoek van deze aanbouw lag de beerput (BP 3, S 118) die toen eind 17de eeuw buiten gebruik was gesteld. Nadat de put gedeeltelijk was geleegd en met grond was aangevuld kwam er een ovenconstructie (S 100) bovenop te staan. De zuidmuur van de put (S 116) was daarvoor verlaagd tot 0,46 m ÷ NAP. De oven bestond uit een ronde bakstenen bak (bovenkant gem. 0,04 m ÷ NAP) met een doorsnede van gemiddeld 1,20 m aan de buiten- en 0,60 m aan de binnenzijde (afb. 25, 27).⁴⁷

⁴² Gawronski & Veerkamp 2007, 61.

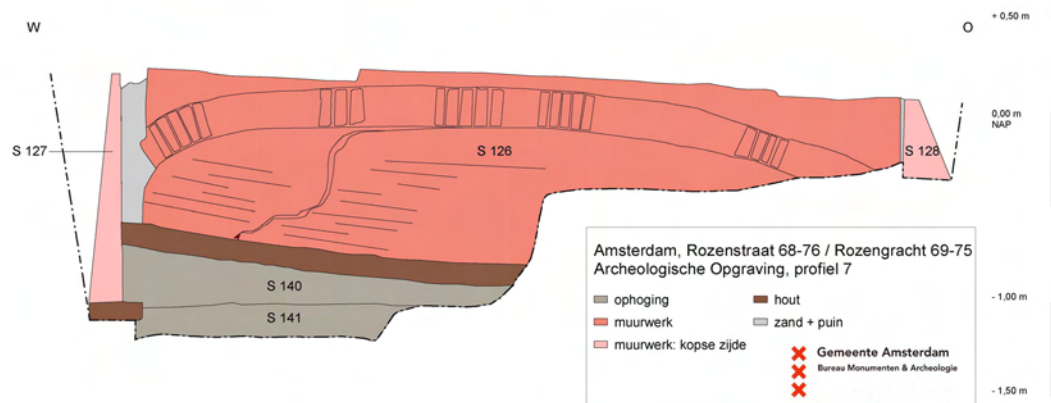
⁴³ Gebruikte bakstenen zijn te dateren in de 17de eeuw. S 126: rode baksteen, 17,5 x 9 x 4 cm en, S 127: rode baksteen 18,5 x 9 x 4 cm en S 128: rode baksteen 21 x 10,5 x 5,5 cm, S 137: appelbloesem 17,5 x 9 x 4 cm.

⁴⁴ Monsters uit het funderingshout onder S 126 en S 127 (resp. RO22-74 en RO22-73) leverden geen dendrochronologische datering op, Deutsches Archäologisches Institut, K-U Heußner, 2009.

⁴⁵ Rood: 18,5 x 9 x 4 cm.

⁴⁶ Zie noot 38. Ook de opbouw van het muurwerk S 75 was identiek aan die van S 60: een steensbrede muur van gele ijsselstenen met een halfsteens opbouw van rode baksteen.

⁴⁷ Rode baksteen: 19 x 9 x 3,5 cm.

23 Aanzicht van de funderingsspaarboog van S 126, waarvan het langshout is ingekast in de zijgevel S 127

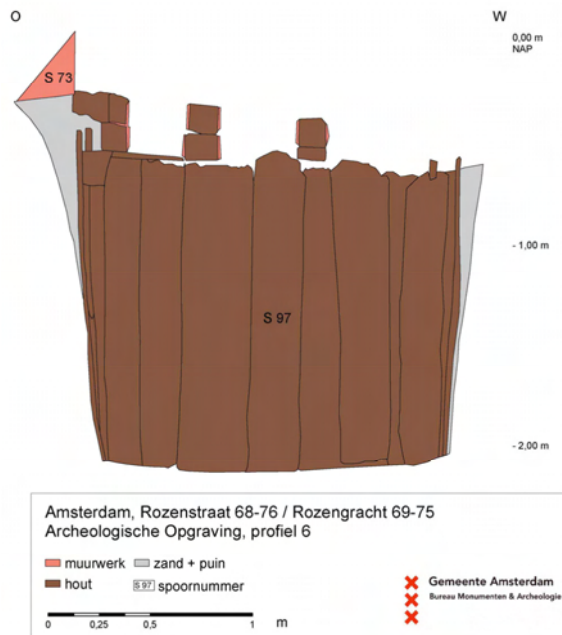
24 De voorste ruimte in het pand Rozenstraat 74 met links de voorgevel S 137, midden de westelijke zijgevel S 127 en rechts de indelingsmuur met dichtgezette spaarboog S 126. Het metselwerk van de drie muren staat niet in verband, wel is het langshout van S 126 ingekast in het metselwerk van S 127 en ligt het langshout van S 127 op dat van S 127

25 De oven (S 100) op de in onbruik geraakte beerput (BP 3, S 118). Zichtbaar zijn ook de haardplaats (S 104) tegen de oostelijke zijgevel (S 101) met de ingegraven aspot (zie afb. 28), gezien naar het oosten

De bakstenen mantel was aan de noordoostzijde verbreed tot een rechte hoek. Aan de noordwestkant bevond zich een 0,30 m brede uitsparing die naar een ca. 0,80 m lange slurfvormige uitbouw leidde. De bodem (op 0,33 m ÷ NAP) was geplaveid met rode plavuizen. Aangezien sporen van een koepel ontbraken is aannemelijk dat deze oven diende voor het verhitten van vloeistoffen, zoals in geval van ververs- of brouwovens.⁴⁸

Buiten het ovengebouw kwam tegelijkertijd een nieuwe beerput (BP 2, S 97) die werd aangelegd tegen de noordmuur (S 75) in de hoek met het muurwerk van het buurpand S 60 (afb. 26). De put was een rechthoekige bak van 1,66 x 1,26 m waarvan drie wanden waren opgebouwd uit rechtopstaande planken (2-4 cm dik). De bouwmuur S 75 diende als vierde (zuid)wand. De put was oorspronkelijk afgedekt met een houten vloer die rustte op drie dubbele balken die waren ingekast in muur S 75. In de zuidoostelijke hoek (muren S 60 en S 75) zat een halfsteens bakstenen stortkoker (S 73, 50 x 29 cm) met aan de binnenzijde een schuin glijvlak (0,21 m + tot 0,39 m ÷ NAP) dat was bekleed met geglazuurde plavuizen. De beervulling was op één 19de-eeuws object na (RO22-57-1) vondstloos. De beerput lag op een binnenplaatsje dat met gele ijsselsteentjes (S 139, op 0,16 m ÷ NAP) was bestraat (afb. 27).⁴⁹ Het 2,5 m diepe binnenplaatsje werd begrensd door een oost-west muur (S 80) van klinkers en de muren S 75 en S 60. Aan de noordkant van de binnenplaats lag een ronde (water) put met een mantel van gele ijsselstenen op z'n kant (S 138).

26 Aanzicht van de noordzijde van BP 2 (S 97). De put werd gevormd door drie houten wanden en een bakstenen bouwmuur, waartegen een stortkoker (S 73) was gemetseld

In de 18de eeuw werd de achterbouw met de oven (S 101, S 75) omgevormd tot een klein woonvertrek. In de woonruimte kwam op een zandpakket (S 108, op 0,01 m + NAP) een vloer van oranje plavuizen (S 98, tussen 0,05 m + en 0,10 m + NAP). Aan de zuidoostzijde, ter hoogte van de voormalige oven (S 100), had de vloer een iets verdiept rechthoekig vlak (S 99, 1,7 x 1 m, max. 0,07 ÷ NAP), dat mogelijk in verband staat met een kast of bedstede (afb. 28). Tegen de oostwand lag een haard (S 104, 0,90 x 0,60 m op 0,07 m + NAP). Naast de haard fundering was een grote aspot van roodbakkerd aardewerk ingegraven (RO22-62-1, bovenkant op 0,11 m ÷ NAP), die was afgedekt met stukken puin (afb. 28). Aangezien er in de vloer geen opening zat, was dit waarschijnlijk niet het vloerniveau dat oorspronkelijk bij de aspot hoorde.

⁴⁸ Mededeling Aleike van de Venne, die dit vanwege de slurfvormige aanbouw als een nieuw type beschouwd in haar typologie van ovens in Nederland, zie Van de Venne 2008, 81-85.

⁴⁹ Geel: 17,5/18 x 9 x 4 cm.

27 Detail uit sporen fase 2, 1675-1800 (afb. 18)

28 Het verdiepte vlak (S 99) in de achterbouw van Rozenstraat 74 had vermoedelijk verband met de locatie van een bedstede. Centraal in het vertrek lag tegen de zijgevel (S 101) een haard (S 104). Naast de haard was onder de plavuizenvloer een aspot ingegraven (RO22-62-1)

Het achterste deel van het perceel ten noorden van de bestrate binnenplaats, dat werd omgeven door muur S 80, de zijgevel van de kamerwoningjes (S 60) in het oosten en een opvallend gefundeerde muur in het westen en noorden (S 83)(afb. 27), was waarschijnlijk een soort buitenruimte of tuin. De eensteensmuur S 83, waarvan nog vier steenlagen resteerden⁵⁰, was (op staal) gefundeerd op 6-9 cm dikke plakken blauwgrijs natuursteen, die op een ophoging (S 91) waren gelegd (0,18 m ÷ NAP) (afb. 29a). In de ophoging zat bovenin langs de muur los 19de-eeuws afval: een benen borstelheft (RO22-49-1) en een patroonhuls (RO22-52-1). Op deze binnenplaats waren ook twee putten (afb. 29b): een vierkant gemetseld putje (0,61 x 0,58 m) met een eensteensmantel van (S 87, tussen 0,03 m + en 0,46 m ÷ NAP)⁵¹ gevuld met donkergrijs zand, en een ronde put (1,13 m buiten diameter) met een halfsteensmantel (S 86, tussen 0,04 m + en 0,66 m ÷ NAP) gevuld met schelpen en puin.⁵²

29a + b Muur S 83 was op staal gefundeerd op brokken natuursteen, in de ommuurde buitenruimte waren twee putjes aangelegd (S 86 en S 87)

Rozengracht 77-79/ Eerste Rozendwarsstraat 7

Aan de noordzijde van de buitenruimte of tuin op nr. 74 is kort na 1730, zo blijkt uit de dendrochronologische datering van het langshout⁵³, een rechthoekig gebouw (S 142) opgetrokken (afb. 18, 30). Het grensde verder aan de westzijde direct aan de achterbouw of ommuurde binnenplaats van Eerste Rozendwarsstraat 7 (S 16). Het gebouw was minimaal 15,70 x 5,30 m en had anderhalfsteens (gemiddeld 0,36 m brede) muren (S1 en S 12).⁵⁴ Het langshout van de noord-zuidmuren rustte op dat van de oost- westgevels. Het onderliggende palenplan toonde een afwisseling van één en twee palen. De binnenruimte was ingedeeld in twee vertrekken met inpandige afmetingen van 4,80 x 4,50 m (west) en 7,25 x 4,60 m (oost).

Centraal in het oostelijk vertrek was een rechthoekige put (S 25, 73 x 60 cm) met een bekisting van 4/4,5 cm dikke grenenhouten planken. De dubbelwandige constructie, waarvan de binnenste planken rechtop stonden, was ingegraven in de 17de-eeuwse

⁵⁰ Oranjebruin / geel: 16/16,5 x 8,5/9 x 3 cm.

⁵¹ Oranjebruin: 18,5 x 8,5 x 3,5 cm.

⁵² Oranjebruin: 21,5 x 10,5 x 5,5 cm.

⁵³ Dendrodatering RO22-34, RO22-35 en RO22-36, Deutsches Archäologisches Institut, K-U Heußner, 2009.

⁵⁴ Oranjebruin: 23 x 11,5 x 4,5 cm.

30 Het noordwestelijk deel van het opgravingssterrein met de belangrijkste sporen gezien naar het zuiden

ophoging (tussen 0,28 m ÷ en 1,15 m ÷ NAP). De put bevatte een beerachtige vulling met vlak boven de bodem een geringe hoeveelheid vondsten, bestaande uit roodbakend aardewerk, een muuranker, ijzerbeslag en enkele rookpijpen (RO22-33). Vanuit de westelijke ruimte van het gebouw (S 142) liep een gemetseld riool (S 5) richting het achterterrein van de Eerste Rozendwarsstraat 7. De goot was 0,68 m breed en had oorspronkelijk een gemetseld halfsteens gewelf. Uit de vondsten (RO22-5 en RO22-10) in de humeuze gootvulling (S 6) bleek dat het riool tot in de tweede helft van de 20ste eeuw in gebruik was. Behalve de goot was hier een 3,8 m diepe waterput (S 17), die was samengesteld uit twee gestapelde tonnen in een kleimantel met daarop een met tracement gemetselde bakstenen mantel.⁵⁵ Direct naast de put waren de resten van een tweede overwelfd riool (S 15) dat via de muur S 16 aansloot op het rechthoekige gebouw S 142.

De noordgevel (S 1) van het oostelijk vertrek diende als gemeenschappelijke muur voor een gebouwtje (5,50 x 2,30 m) dat op het binnenterrein achter perceel Rozengracht 71 stond. Dit gebouwtje met eensteens muurwerk (S 10) en een kleine waterkelder (S 40, 1,70 x 0,65 m) in de zuidoost hoek dateerde uit dezelfde bouwphase (na 1730) als S 1.⁵⁶ De noordgevel (S 1) van het westelijke vertrek van gebouw S 142 viel samen met nieuwe achtergevels van de panden op de (voormalige) percelen Rozengracht 77 en 79 (achter Rozengracht 73-75), ter vervanging van de oorspronkelijke 17de-eeuwse

⁵⁵ Roodbruine klinkers: 17 x 7 x 4 cm.

⁵⁶ Oranjebruine baksteen 22,5 x 11 x 4,5/5 cm.

achtergevels. Het westelijk deel van muur S 1 had een 0,2-0,37 m brede insteek (S 4, RO22-4) aan de noordkant en een 0,7-0,8 m brede insteek (S 22, RO22-15; S 41 RO22-24) aan de zuidkant. Beide sleuven waren voorzien van een houten bekisting en gevuld met vondsten uit de oudere ophoging ter plaatse.

Eerste Rozendwarsstraat 9 en 11

Rond 1700 werd het binnenterrein achter Eerste Rozendwarsstraat 9 en 11 in twee fasen opgehoogd (S 54 en S 47). De laatste ophoging bevatte een concentratie van een grote hoeveelheid rookpijpen (RO22-37). Enkele scherven uit de eerste helft van de 18de eeuw die tussen de rookpijpenstort waren ingetrapt wijzen er op dat het terrein toen waarschijnlijk braak heeft gelegen. Na 1755 kreeg perceel Rozendwarsstraat 9 een achterbouw (S 20 zuidelijke zijgevel en S 21 achtergevel)(afb. 18).⁵⁷ In diezelfde periode waarschijnlijk is ook het achterterrein van nr. 11 bebouwd (S 36). De vloer van de achterbouw op nr. 9 (S 28, 0,02 m + NAP) was oorspronkelijk bestraat met baksteen⁵⁸, maar later in de 18de of begin 19de eeuw werd hierop zandige mortel met puntjes en schelpen (S 29) opgebracht en een vloer van wit marmeren plavuizen aangelegd (S 30, op 0,16 m NAP)(afb. 31).⁵⁹ Op de marmeren vloer langs de zuidmuur waren sporen van twee schouwvragen. Met de verbouwing van de vloer werden waarschijnlijk ook de achter- en zuidelijke zijgevel vernieuwd en vervangen door een nieuwe muur (S 31).

31 Op de 18de-eeuwse baksteenvloer (S 28) van de achterbouw van Eerste Rozendwarsstraat 9 werd een schelpen/mortel laag (S 29) opgebracht met daarop een vloer van marmerplavuizen (S 30)

Tussen deze beide achterbouwsel op nrs. 9 en 11 liep een gang naar de Eerste Rozendwarsstraat. Deze steeg is vanaf het eind van de 17de eeuw meerdere malen opnieuw opgehoogd met zand en puin (S 149 tot S 154, afb. 13). Op dit zand zullen verschillende opeenvolgende lagen van bestrating hebben gelegen. Hiervan zijn, op de meest recente bestrating na (S 39 op 0,29 + m NAP), geen sporen aangetroffen. Aan de zuidzijde van het binnenterrein lag de ronde beerput (BP 1, S 48, vondsten RO22-43), die rond 1675 daar was aangelegd en nog tot omstreeks 1750 in gebruik bleef. De put bevatte slappe zwarte beer (S 49). Vanwege de ligging op het binnenterrein dat ook aan de huizen van Rozenstraat 76-78 grensde is het mogelijk dat de put niet bij één maar bij meerdere woningen hoorde. De put was 1,90 m diep (tot 2,45 m ÷ NAP) en opgebouwd uit een halfsteens baksteenmantel (de rand op circa 0,50 m ÷ NAP).⁶⁰ Op de put was een

⁵⁷ Dendrodatering langshout achtergevel S 21 (RO22-41, 1755), Deutsches Archäologisches Institut, K-U Heußner, 2009.

⁵⁸ Oranjerood, afm. 19 x 9,5 x 4,5 cm.

⁵⁹ Wit Carara-marmer, 34 x 34 x 2 cm.

⁶⁰ Formaat 20 x 11 x 5,5 cm.

ronde deksel aangebracht die werd ondersteund door twee in de bakstenen rand ingekaste balken (16 x 16, 18 x 14 cm). De deksel bestond uit zes eikenhouten planken (0,3-0,4 m breed, circa 4,5 cm dik) (afb. 32). Uit drie dendrochronologische monsters bleek dat (een deel van) het hout in de 16de eeuw was gekapt en hergebruikt voor deze putafdichting.⁶¹ In de deksel waren uitsparingen aangebracht voor twee stortkokers, één aan de oostzijde en een tweede aan de noordzijde van de put. Rond deze laatste waren op de houten deksel nog mortelssporen van een opbouw aanwezig.

32 Beerput 1 (S 48) met deksel en openingen voor twee stortkokers (li) en zonder deksel (re)

3.1.3 Fase 3 1800-2009

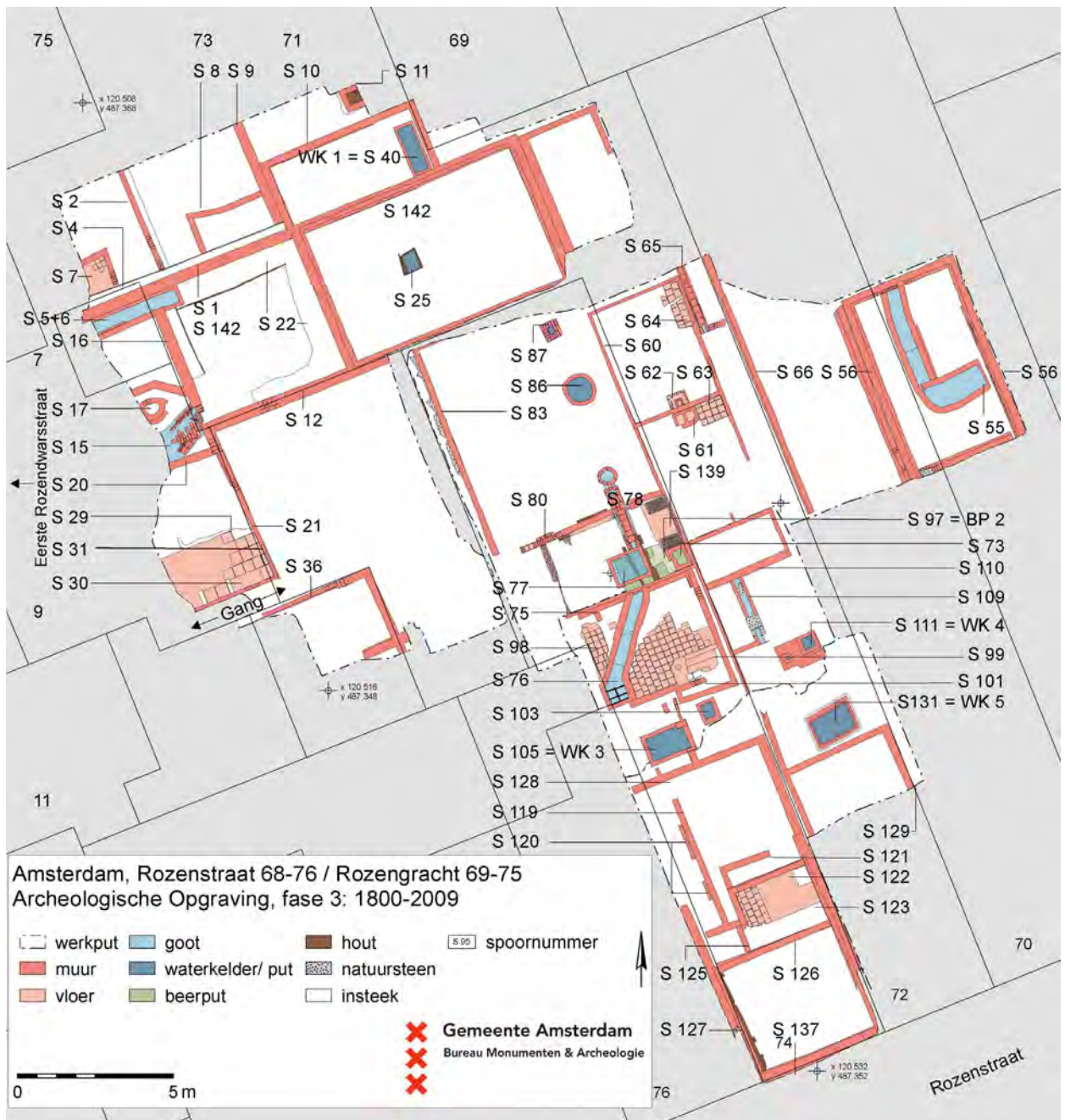
Rozenstraat 68

In de 19de eeuw is bij de bouw van een achterhuis de bestaande waterput S 56 opgeheven en doorsneden (afb. 34). Het achterhuis, een ruimte van 4,3 x 6,3 m, was opgetrokken uit roodbruine baksteen en met een harde mortel gemetseld. Door het pand liep een gebogen goot (S 55) met een eikenhouten vloer (op 0,20 m ÷ NAP) die uitmondde op een afgewerkte opening met gewelf in de noordelijke gevel (afb. 33, 35). De vulling bestond uit bruin zwart zand met kiezels, as en puin met twee stuks 19de-eeuws afval, een fragment van een beeldje van Europees porselein en een pijpenkop (RO22-50).

33 De achterbouw op perceel Rozenstraat 68 gezien naar het noorden. De gebogen goot mond uit in een opening met gewelfboog in de achtergevel

⁶¹ Dendrodatering RO22-44 (1593), RO22-45 (-) en RO22-46 (-), Deutsches Archäologisches Institut, K-U Heußner, 2009.

34 Sporen fase 3, vanaf 1800

Rozenstraat 72

De meest zuidelijke van de drie 17de-eeuwse kamerwoninkjes (S 60) raakte in de lengterichting doorsneden door een ondiepe goot (S 109, bodem op 0,12 m ÷ NAP)(afb. 34, 35). De goot was oorspronkelijk afgedekt met natuurstenen platen (40 x 44 cm, op 0,05 m+ NAP). De ruimte werd tevens verkleind door de bouw van een eensteens tussenmuur (S 110, 0,23 m + NAP) die ter hoogte van de aansluiting op de goot van een doorgang was voorzien.

Rozenstraat 74

De kleine woonruimte (S 101 en S 75) met de bedstede en haardplaats in het voormalige ovengebouw achter de binnenplaats kreeg nu weer een andere functie. Dwars door de plavuizenvloer (S 98) werd een 0,74 m brede goot (S 76) gemetseld (binnenzijde 0,36 m

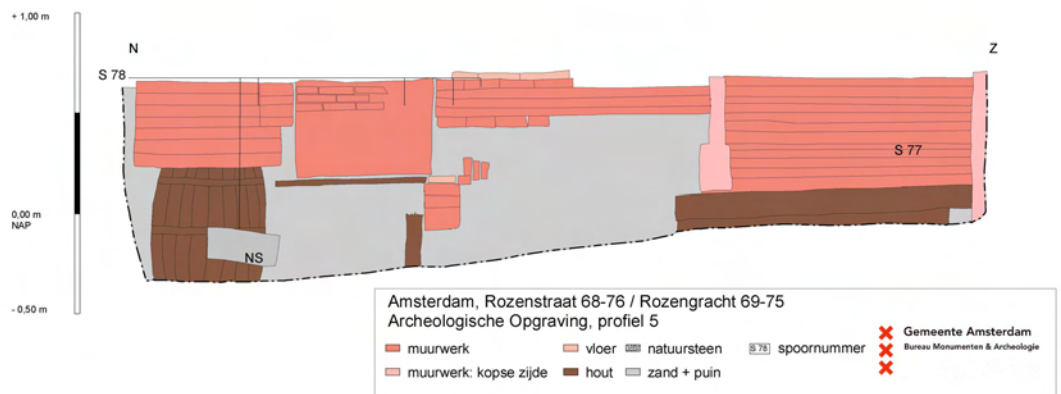

35 Detail uit sporen fase 3, vanaf 1800 (afb. 34)

breed, de bodem op 0,37 m ÷ NAP). De goot was schuin georiënteerd en liep zuidwest-noordoost door de ruimte (afb. 35, 36). De goot sloot in het noorden aan op muur S 75, waarin een gat was gehakt voor verbinding van de goot met een halfsteens gemetselde (bezink)bak van 1,2 x 1 m (S 77) ten noorden van S 75. Deze bak was bovenop de houten bedekking van de beerput buiten het gebouw (BP 2, S 97) geplaatst. Aan de zuidzijde mondde de goot uit in een vierkante put (bodem op 0,22 m ÷ NAP) waarop een ijzeren rooster lag (0,24 m + NAP). De bezinkbak S 77 stond aan de noordzijde in verbinding met een bakstenen constructie (S 78) op het achterterrein (afb. 35, 36). Deze bijna 3 m lange constructie bestond uit een ronde gemetselde bak (diameter 0,60 m) die via een rechthoekige bak met tussenschot en een 0,46 m brede goot in verbinding stond met bezinkbak S 77. De ronde bak was gemetseld op een ingegraven eikenhouten ton, de goot was gedeeltelijk afgedekt met plavuizen (22 x 22 x 3 cm). Het stelsel van goten en bakken wijst op een ambachtelijke geheel, maar de exacte functie van de installatie is niet duidelijk.

Rozengracht 77-79/ Eerste Rozendwarsstraat 7

Het rechthoekig gebouw (S 142) met binnenin een put en een gemetseld riool, dat hier rond 1730 was gebouwd, bleef tot halverwege de 20ste eeuw in gebruik (afb. 18, 30).

36 Overzichten en profiel van baksteenconstructie S 77/S78 op het achterterrein van Rozenstraat 74

37 Slotfase van de opgraving; uiterst links Rozenstraat 76 (niet opgegraven), centraal Rozenstraat 74 en rechts Rozenstraat 72. Het binnenterrein is reeds bouwrijp gemaakt en aangevuld met zand. Op de achtergrond de achtergevels van Rozenstraat 69-75

4 Vondsten

Vondsten zijn *in situ* geborgen uit beerputten, een rioolgoot, een waterkelder en ophogingslagen en waren in een enkel geval afkomstig van metaaldetectie onderzoek van de stort van een specifiek ontgraven deel van de vindplaats. Op het opgravingsterrein zijn drie gevulde beerputten gelokaliseerd waarvan twee (BP 1 S 48; BP 3, S 118) naast beer ook afval bevatten en één (BP 2, S 97) zo goed als vondstloos was. De vondsten in beerput 1 dateerden uit de 17de en 18de eeuw en de gebruikperiode van beerput 3 lag tussen 1625 en 1690.⁶² In de rioolgoot (S 5) zaten enkele losse 19de-eeuwse vondsten en van de vijf waterkelders en drie waterputten op de vindplaats bevatte slechts één exemplaar (WK 2, S 95) een losse vondst uit de tweede helft van de 17de eeuw, eerder een verloren voorwerp dan afval. De vondsten uit de ophogingslagen houden verband met het bouwrijp maken van het terrein in de 17de en 18de eeuw. Hierbij werd grond opgebracht die met los afval was vermengd. Slechts in één ophogingslaag (S 47) was sprake van een vondstconcentratie (veel rookpijpfval).

De vondstcomplexen van de vondstrijke sporen worden hier nader besproken. Bij de vondstbeschrijving wordt een vast aantal materiaalcategorieën onderscheiden: ceramiek - opgesplitst in roodbakkend aardewerk [r], witbakkend aardewerk [w], steengoed [s2], majolica [m], faience [f], porselein [po] en pijpjarde [pijp] - en de materiaal soorten glas [gl], leer [lr], ivoor [iv] been [be], hout [ht], kunststof [ksf] en metaal [me] (afb. 38, 39, 45 en 49). Voor een onderlinge vergelijking van de beerputten zijn de ceramiekvondsten onderverdeeld in objecttypen waarvan het minimaal aantal exemplaren (MAE) is vastgesteld. Voor een functionele analyse van de samenstelling van het gebruiksgoed in de beerputten zijn de verschillende objecttypen functioneel gegroepeerd in zes categorieën: kook/keukengerei, tafelgerei, opslag/schenkgerei, verlichting/verwarming, sanitair en overig. Objecten met een (archeologisch) compleet profiel zijn opgenomen in de Deventer Systeem Catalogus (bijlage 3).⁶³

4.1.1 Beerput 1

Beerput 1 (S 48) was in de tweede helft van de 17de eeuw aangelegd op een binnenterrein, grenzend aan de achterhuizen van zowel de Eerste Rozendwarsstraat 9 en 11 als van de Rozenstraat 76-78. Dit terrein was bereikbaar via een gang vanaf de Eerste Rozendwarsstraat. Op de houten deksel van de bakstenen put zaten twee stortkokers. Mogelijk is de put, ook vanwege zijn ligging en bereikbaarheid, door meerdere huishoudens gebruikt. In de put zat slappe zwarte beer (S 49) met afval (RO22-43) uit het laatste kwart van de 17de eeuw en de eerste helft van de 18de eeuw. Naast ceramiek kwamen onder de vondsten objecten van metaal, ivoor, leer, hout en glas voor en etensresten in de vorm van enkele dierlijke botten en kleppen van oesters en mosselen.

Ceramiek

De ceramiek bestaat hoofdzakelijk uit alledaagse gebruiksvoorwerpen (afb. 38, 39). Het kook/keukengerei omvat elf grappen en een hengselpot van roodbakkend aardewerk, het tafelgerei 17 borden en acht koppen van rood- en witbakkend aardewerk, faience,

⁶² Sluitdatum gebaseerd op datering van de rookpijpen in het vondstcomplex.

⁶³ Dit Classificatiesysteem voor Laat- en Post Middeleeuws Aardewerk en Glas is een standaard beschrijving van aardewerk en glas naar materiaalsoort, specifiek model en vorm.

BP 1 (RO22-43)	r	w	s2	f	m	po	pij	gl	mt	iv	ht	lr	totaal
Grape	11												11
Hengselpot	1												1
Bord	5			10	1	1							17
Kop	4	2		1		1							8
Kom	1												1
Kan				1									1
Test	1												1
Pispot	2	1	1										4
Komfoor	1												1
Smeltkroes		1											1
Bollenschaal	1												1
Bloempot	1												1
Drinkglas								8					8
Fles/P-kruik			1					6					7
Rookpijp							43						43
Kam										2			2
Schoen												2	2
Speelgoed			1						1		1		3
Gereedschap									2				2
totaal	28	4	3	12	1	2	43	14	3	2	1	2	115

38 De vondsten uit beerput 1, uitgesplitst naar object en materiaal, geteld naar MAE

BP 1 (RO22-43)	r	w	s2	f	m	po	pij	totaal
Kook/keukengerei	12							11
Tafelgerei	10	2		11	1	2		27
Opslag/schenkgerei			1	1				2
Verlichting/verwarming	2							2
Sanitair	2	1	1					4
Overig	2	1					43	46
totaal	28	4	2	12	1	2	43	92

39 Een functionele indeling van de verschillende ceramiegroepen uit beerput 1, opgeteld naar MAE

majolica en Chinees porselein. Verder bevatte de put vier voorwerpen voor opslag en verlichting of verwarming: een schenkan van faience, een P-kruik uit steengoed en een komfoor en een test van roodbakend aardewerk. De vier pispotten, die tot de sanitaire voorzieningen behoren, zijn van rood- en witbakend aardewerk en steengoed vervaardigd. In de categorie 'overig' vallen een smeltkroesje van witbakend aardewerk met een ronde bodem en een vierkante rand, een bloempot en een bloembollenschaal van ongeglazuurd roodbakend aardewerk en 43 rookpijpen (MAE). Het waren hoofdzakelijk Goudse producten uit de periode 1675-1750: 30 pijpen waren gemerkt, waarvan 16 met een hielmerk en 14 met reliëfmerk op de zijkant van de ketel.

Glas

Het afval van glazen tafelgerei bestond uit drie beker glazen, drie kelk glazen, twee roemers, vijf flessen en een schenkfles. Eén van de beker glazen was een netwerkbeker

van krijtglas. Van twee kelkglazen (afb. 40) was er één van loodglas (RO22-43-9, gl-ke1-8, cat. 8) en had de ander een typisch conische baluster (Silezische) stam (RO22-43-14, gl-ke1-6, cat. 9). Bijzonder was de kleine schenkfles met een oor van groen waldglas ((RO22-43-8, gl-fle-105, cat.7), die als wijnkaraf op tafel werd gebruikt (afb. 40). Een soortgelijk karafje uit ca.1670 is bekend uit de glashut Wittenberg in Holstein (Duitsland) waar dit waldglas tafelgerei voor de Nederlandse markt werd vervaardigd. Eenzelfde soort schenkfles komt voor op een schilderij van Pieter de Hoogh.⁶⁴

40 Glasobjecten uit beerput 1: kelkglas RO22-43-9, schenkflesje RO22-43-8 en kelkglas RO22-43-14.

Ivoor

Het beerputafval bevatte fragmenten van twee rechthoekige luizen- of haarkammen (RO22-43-6, 5,1 cm; RO22-43-15, 4,7 cm, afb. 41). Deze rechthoekige kammen werden in de regel gesneden uit olifantenvoor. Ivoor was een grondstof die in 17de-eeuws Amsterdam goed beschikbaar was. Ivoor brak minder snel dan bot zodat er dunne, stevige kammen van gemaakt konden worden met fijn ingezaagde tanden.⁶⁵ De beide vondsten behoren tot het type kam met fijne tanden aan twee zijden, dat algemeen voorkomt in Amsterdamse vondstcomplexen uit deze periode. Er was ook een ander type met aan één zijde grover ingezaagde tanden.⁶⁶ De kammen werden gebruikt om haar te kammen, maar vooral om haar te reinigen van luizen en neten.

41 Twee kammen uit beerput 1, links RO22-43-6 en rechts RO22-43-15

⁶⁴ Het betreft het doek 'Huiselijke scene'. Kosler 1998, 123.

⁶⁵ Rijkelijkhuisen 2004, 153.

⁶⁶ Een inventarisatie in 2004 van de 348 ivoren haarkammen uit Amsterdam door Marloes Rijkelijkhuisen leverde een verhouding 79% dubbelzijdig fijn en 21% grof / fijn op. Rijkelijkhuisen 2004, 142.

Metaal

Onder de metalen objecten was een 10,5 cm lange ijzeren nagel van (RO22-43-12), een beitel (RO22-43-13) en een tinnen dekseltje (RO22-43-10). De smeedijzeren koubeitel was 20 cm lang en had een 4,3 cm breed snijvlak (afb. 42). Koubeitels, ook koudbeitels genoemd, worden gebruikt bij het hakken van steen en de bewerking van metalen, zoals het verwijderen van bramen. Het tinnen dekseltje met bovenop een hengseltje was een miniatuur (6 cm diameter) dat waarschijnlijk bij een speelgoed pannetje hoorde.

42 Smeedijzeren kou(d)beitel (RO22-43-13)

Hout

Uit de beerput kwam één houten voorwerp; een houten poppenkop (RO22-43-7) uit de tweede helft van de 17de eeuw met een gelaat dat oorspronkelijk fijn gesneden was maar dat was aangetast vanwege het langdurige verblijf in de beerput (afb. 42). Onderaan de hals zat een uitsteeksel waarmee de kop aan het poppenlijf kon worden bevestigd. Een vergelijkbare poppenkop is in 1996 in een beerput van Jodenbreestraat 12 opgegraven. Deze archeologische vondst verkeerde in een betere conditie zodat het zorgvuldig uitgevoerde snijwerk van de gelaatstreken nog goed herkenbaar was. Houten poppen hadden vaak beweegbare ledematen, die met een draad- of scharnierverbinding aan het lijf werden bevestigd. Een archeologisch voorbeeld van een dergelijke 18de-eeuwse ledenpop kwam in 2006 uit een beerput in de Rozenstraat 200: het lijfje had een inkeping voor een beenscharnier en gaatjes voor de bevestiging van de armen.⁶⁷ De gezichten van 18de-eeuwse poppen lijken grover dan die uit de 17de eeuw.⁶⁸ Tot de vondsten van organisch materiaal hoorden ook twee rundleren schoenen, maar vanwege de slechte staat van behoud van de vondsten konden model of zoollengte niet worden achterhaald.

42 Links de poppenkop RO22-43-7 en middenin het exemplaar uit de beerput Jodenbreestraat 12 (JO6-1), beiden uit 1650-1700; rechts de ledenpop uit de beerput Rozenstraat 200 (RO21-35-5) uit 1700-1775

⁶⁷ Opgraving RO21, beerput Rozenstraat 200, pop RO21-35-5.

⁶⁸ Andere 18de-eeuwse archeologische popvondsten zijn OBM-14-2 (Oostenburgermiddenstraat), WE2-38 (Weesperstraat) en RO20-2 (Rozenstraat).

4.1.2 Beerput 2

Beerput 2 (S 97), op het achterterrein van Rozenstraat 74, bevatte slechts één vondst: een wit bolvormig potje van industrieel porselein (RO22-57-1) uit 1850-1900. Het was mogelijk een suikerpotje, met een ingeslepen rand waarop een dekseltje paste dat de inhoud goed afsloot.

4.1.3 Beerput 3

Beerput 3 (S 118) lag op het binnenterrein van Rozenstraat 74 en bevatte een beerlaag (S 115) met vondsten (RO22-66) die tussen 1625 en 1690 kunnen worden gedateerd. Het afval bestond uit ceramiek en objecten van glas en metaal. Etensoverblijfselen kwamen voor in de vorm van dierlijke botten, kleppen van mosselen en oesters en pitten van vruchten.

Ceramiek

Net als in geval van beerput 1 bestond de ceramiek uit deze latrine ook voornamelijk uit, voor een Amsterdamse archeologische context gangbare, huishoudelijke voorwerpen (afb. 45, 46). Naast tien grappen omvatte het keukengerei een bakpan en een lekschaal van roodbakend aardewerk. Tot het tafelgerei behoorde vooral borden van faïence (14 stuks), majolica (3 stuks) en roodbakende aardewerk (1 exemplaar) en verder vijf koppen van roodbakend aardewerk, twee kommen van witbakend en een faïence mosterdpotje. Dit bolvormige potje met een standvoet had een oor met een gaatje, wat er op duidt dat er oorspronkelijk een (tinnen) deksel op had gezeten. Het schenkgerei bestond uit vier kannen: een van roodbakend aardewerk met een slibversiering en drie van steengoed: een uit Frechen en twee uit Westerwald. Eén van de Westerwald kannen (RO22-66-1, s2-kan-84, cat. 10) had een zogenaamde pegel (afb. 44), een loden pennetje dat door een gaatje in de hals stak. Deze pegel was gemerkt met een zwaan. Pegels dienden om de inhoud van kannen te ijken. In Amsterdam waren veel verschillende inhoudsmaten in omloop, die waren te herleiden tot de mingel of stedekan, de standaardmaat in Amsterdam van 1,3 liter.⁶⁹

44 Westerwald steengoed kan RO22-66-1 met pegel. De details tonen het zwaanmerk (vergelijk afb. 55) en de punt van de pegel aan de binnenzijde van de hals

⁶⁹ Nipper 2004, 276.

BP 3 (RO22-66)	r	w	s2	f	m	pij	gl	mt	totaal
Grape	10								10
Bakpan	1								1
Lekschaal	1								1
Bord	1			15	3				19
Kop	5								5
Kom		2							2
Kan	1		3						4
Mosterdpot				1					1
Olielamp	1								1
Test	1								1
Pispot	2								2
Zalfpot		3							3
Bloempot	1								1
Drinkglas							13		13
Fles							2		2
Rookpijp						292			292
Lepel								3	3
Speelgoed			2						2
Gereedschap								1	1
totaal	24	5	5	16	3	292	15	4	364

45 De vondsten uit beerput 3, uitgesplitst naar object en materiaal, geteld naar MAE

BP 3 (RO22-66)	r	w	s2	f	m	pij	totaal
Kookgerei	12						12
Tafelgerei	6	2		16	3		27
Opslag/schenkgerei	1		3				4
Verlichting/verwarming	2						2
Sanitair	2	2					4
Overig	1					292	293
totaal	24	4	3	16	3	292	342

46 Een functionele indeling van de verschillende ceramiegroepen uit beerput 3, opgeteld naar MAE

Met de pegel werd een maatstreepje aangegeven waarmee gewaarborgd werd dat een kan de juiste hoeveelheid vloeistof bevatte. Kannen werden door ijkmeesters alleen van een pegel of maatpin voorzien als deze voor commerciële doeleinden werden gebruikt, bijvoorbeeld om handelswaar af te meten of in tapperijen of herbergen consumpties uit te schenken. De Amsterdamse ijkmeester van de gepegelde kannen was in deze periode Izaak Dekker die tussen 1659 en 1719 in functie was.⁷⁰ De zwaan op de pegel van deze kan zou daarmee het merkteken van Dekker kunnen zijn. Deze mogelijkheid wordt versterkt door twee andere archeologische vondsten van gepegelde steengoed kannen met een zwaan merk, die eveneens uit de tweede helft van de 17de eeuw dateren. Eén exemplaar is afkomstig uit de beerput van de herberg De Kleine Karthuizer in de Karthuizersstraat in de Jordaan.⁷¹ De andere kan komt ook van de vindplaats Rozenstraat uit de ophogingslaag onder gebouw S 60.⁷²

⁷⁰ Nipper 2004, 329.

⁷¹ Op deze vindplaats zijn in 2001 twee gepegelde Westerwald kannen opgegraven (KAR-28-29 en KAR-28-30 met zwaan gemerkt).

⁷² RO22-65-1, zie paragraaf 4.1.7.

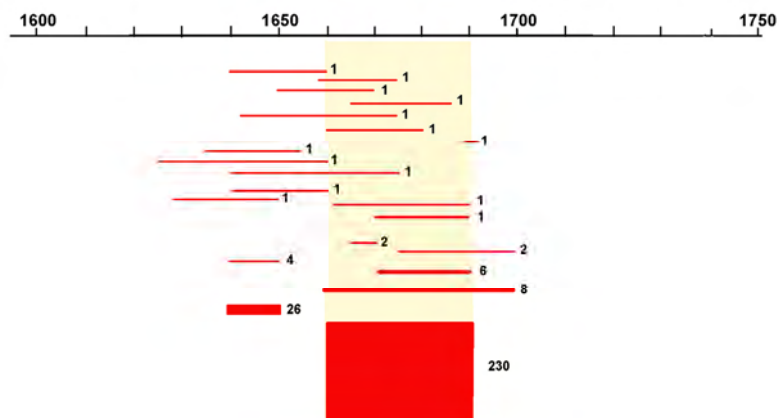
Verlichting werd vertegenwoordigd door een vierkante test en een opvallend soort olielamp (RO22-66-16, cat. 12) van roodbakkerd aardewerk. De lamp bestaat uit een komvormige bak die met een stam op een diepe schaal staat. Bijzonder is dat de lamp is voorzien van drie worstvormige oren tussen schaal en bak. De categorie sanitair omvatte twee pispotten van roodbakkerd aardewerk en drie zalfpotten van witbakkerd aardewerk. Daarnaast bevatte de put ook een bloempot van ongeglazuurd roodbakkerd aardewerk en twee steengoed knickers (Ø 1 cm).

In verhouding tot het totale aantal vondsten kwamen in de beerput relatief veel rookpijpen voor; 292 exemplaren (MAE gebaseerd op pijpenkoppen). De rookpijpen hebben een looptijd tussen circa 1625 en 1700, met een duidelijke concentratie in de periode 1660-1690 (afb. 47). Twee complete pijpen van circa 16 cm en circa 25 cm lengte geven een goed voorbeeld van de gangbare pijpsteellengtes in het midden van de 17de eeuw (afb. 46).

46 Twee complete pijpen uit beerput 3: RO22-66-5 van 15,7 cm en RO22-66-4 van 25 cm. Beide pijpen zijn van een grove kwaliteit en hebben geen hielmerk (1650 en 1675)

Met bijna alle pijpen is gerookt: er waren maar enkele ongebruikte exemplaren (7 stuks, 2,5%). De gemerkte pijpen (44 stuks, 15%) zijn praktisch allemaal aan Goudse pijpmakers toe te schrijven aan. Slechts twee pijpen waren in Amsterdam geproduceerd.⁷³ Verder valt het relatieve hoge aandeel ongemerkte en dus goedkopere pijpen op (252 stuks, 85%)(afb. 53). De datering van de rookpijpen komt overeen met die van de overige vondsten. De rookpijpen vormen daarmee de weerslag van tabaksconsumptie door bewoners van het perceel Rozenstraat 74. Zij gebruikten hiervoor hoofdzakelijk pijpen van mindere kwaliteit

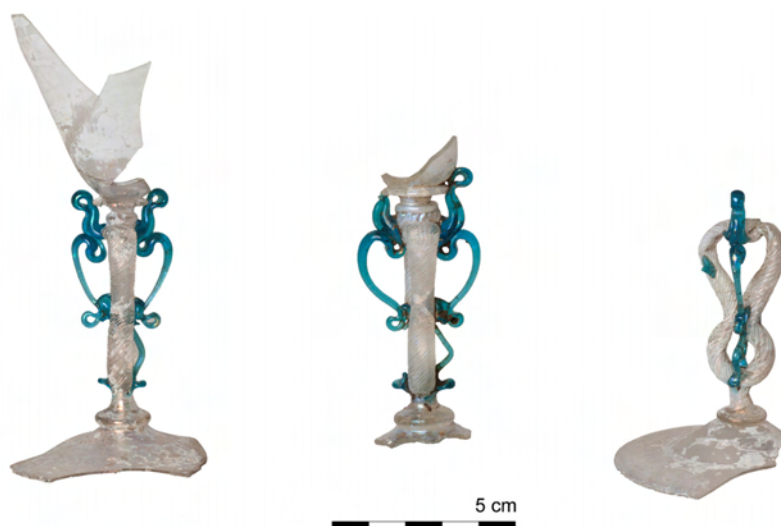

47 Diagram met hoeveelheid en datering van de rookpijpen uit beerput 3 (RO22-66, N = 292). Het zwaartepunt van de datering, 1660-1690, is met een gele band aangegeven

⁷³ Zie noot 89.

Glas

Beerput 3 bevatte twee kleine medicijnflesjes en in totaal dertien drinkglazen, bestaande uit vier kelkglazen, drie bekers en zes roemers. Onder de bekers is een exemplaar van een zogenaamde wafelbeker, de roemers hebben zowel grote platte braamnoppen als geheel gladde noppen. Deze variëteit aan drinkglazen komt vaker voor in Amsterdamse beerputten uit de tweede helft van de 17de eeuw. Wel bijzonder is de aanwezigheid van drie kelkglazen die maar sporadisch in archeologische context worden aangetroffen (afb. 48). Kelkglazen laten zich het beste onderverdelen op basis van de vorm van de stam. Drie van de vier kelkglazen zijn vleugelglazen (RO22-66-10, gl-kel-10, cat. 17, RO22-66-11 en RO22-66-12), die zo worden genoemd omdat de stam was voorzien van vleugelachtige uitsteeksels. De stam van deze glazen bestaat uit een geribte massieve staaf van kleurloos glas in een 8-vorm met vleugels uit aquamarijnblauw glasdraad. Ook de conische kelk met een enigszins bolle onderzijde en de vlakke voetschijf zijn van kleurloos glas. De vleugelglazen zijn waarschijnlijk geproduceerd in glashuis De Twee Rozen dat van 1657 tot 1679 aan de nabij gelegen Rozengracht in bedrijf was. In 2006 is op het achterterrein van dit glashuis, ter hoogte van Rozenstraat 204, productieafval gevonden waaronder fragmenten van soortgelijke vleugelglazen.⁷⁴ In de beerput van Haarlemmerplein 18 te Amsterdam is in 1999 een fluitglas gevonden met een identieke stam. Ook dit glas kan waarschijnlijk worden toegeschreven aan het glashuis De Twee Rozen.⁷⁵

48 De drie vleugelglazen RO22-66-12, RO22-66-10 en RO22-66-11, vermoedelijk producten uit glashuis De Twee Rozen dat tussen 1657 en 1675 aan de Rozengracht in bedrijf was

Metaal

Onder metaalvondsten waren naast een 16 cm lange gesmede ijzeren nagel drie tinnen lepels (afb. 49), waaronder een lepel met druppelvormige bak (RO22-66-8) uit het eerste kwart van de 17de eeuw. De steel is zeskantig en loopt achter op de bak uit in een korte naald. In de voorzijde van de bak is de lepel gemerkt met een gekroonde roos. De andere twee zijn paardenvoetlepels (RO22-66-6 en 7) uit 1625-1650 met een ovale bak en een ruitvormige steel die achter op de bak uitloopt in een korte naald. De steelbeëindiging van deze twee lepels heeft de vorm van het onderbeen met hoef van een paard. De lepels zijn gemerkt aan de onderzijde van de hoef binnen het hoefijzer, maar door corrosie zijn de merken niet meer leesbaar.

⁷⁴ Gawronski, Hulst, Jayasena en Veerkamp 2010.

⁷⁵ Het betreft object HAP-94-50, zie ibidem, 141, catalogusnr. 2.4.4.

49 De tinnen lepels uit beerput 3 (RO22-6-8, RO22-66-6 en RO22-66-7)

4.1.4 Vondsten uit het riool (S 5)

De humeuze kleivulling (S 6) van het riool (S 5) in gebouw S 142 dat naar de Eerste Rozendwarstraat liep bevatte naast een fragment industrieel aardewerk een roodkoperen pan, een steengoed stop en een kunststof bordje of schoteltje (afb. 50).

50 De objecten uit het riool: de roodkoperen pan (RO22-10-1), de steengoed stop (RO22-10-2) en het melamine bordje (RO22-5-1)

De pan van roodkoper (RO22-10-1, 18,5 cm diameter, 8,5 cm diep) heeft een omgeslagen bovenrand die ter versteviging met koperen nagels was geklonken. Aan de geklonken steelaanzet zat een essenhouten steel.⁷⁶ De oorspronkelijke bodem, die één geheel vormde met de wand, was vervangen door een aan de wand gesoldeerde dikke bodem.

⁷⁶ Fraxinus, determinatie Hannie Ploegmakers AWN.

De steengoed stop (RO22-10-2, s2-stp-2, cat. 23) is in de 19de eeuw gefabriceerd in Frechen, Duitsland en diende om de hals van een kan af te sluiten. De plaats Frechen kende vanaf de 15de eeuw een steengoedproductie die tot op heden nog voortgang vindt. Frechen was, net als andere pottenbakkerscentra in het Rijnland als Westerwald, Keulen en Raeren, vooral bekend om steengoed kannen. Vanaf de 17de eeuw werd hun marktaandeel overgenomen door producten van faience en porselein en vanaf de 18de eeuw door industrieel geproduceerde ceramiek uit Engeland. Vanaf 19de eeuw hielden deze steengoedcentra hun productie draaiende met de fabricage van andere objecten. Naast deze stoppen waren dat ondermeer dakpannen en rioolbuizen waar met de modernisering van de steden in Europa veel vraag naar was.

Het ivoorkleurige kunststof bordje (RO22-5-1, 14 cm diameter) met een opvallend hoge binnenrand is aan de onderzijde gemerkt 'Watertown Ware Made in USA' (afb. 51). 'The Watertown Manufacturing Company' in Watertown, Connecticut (USA), ontwikkelde in 1940 een stevig, maar ook lichtgewicht, servies speciaal voor de Amerikaanse marine en luchtmacht. Als materiaal werd gekozen voor melamine-formaldehyde, of kortweg melamine, dat goed bestand was tegen basen en zuren en daarmee geschikt was voor de fabricage van bestek en servies. De ivoorkleurige modellen van huisontwerper Jon Hedu waren speciaal afgestemd op gebruik aan boord van schepen en vliegtuigen. De hoge binnenrand van het schoteltje zorgde ervoor dat een kopje minder snel zou omvallen.⁷⁷ Het ontwerp van dit 'shatter proof dinnerware' was zo succesvol dat de modellen al vanaf 1941 werden nagemaakt door de firma Hemco voor verschillende burgerluchtvaart maatschappijen waaronder United Air Lines. Het originele 'Navy Messware' van Watertown is nu opgenomen in de collectie Architecture and Design van het Museum of Modern Art (MoMa) in New York.⁷⁸

51 Het Watertown Ware merk aan de onderzijde van het melaminebordje

4.1.5 Vondst uit waterkelder (S 95)

De waterkelder op perceel Rozenstraat 72 (S 95) bevatte als losse vondst een rundleren muil (RO22-53#1) (afb. 52). De muil had een relatief dikke leren zool en een lage hak opgebouwd uit plakjes leer die met 7 houten penntjes aan elkaar waren bevestigd. Dit type muil uit de tweede helft van de 17de eeuw komt vaker voor in Amsterdamse archeologische contexten.⁷⁹ Muilen zijn vooral praktisch schoeisel, dat snel aan en uitgetrokken kon worden en handig waren voor mensen die veel in- en uit huis moesten lopen. Een muil was ook relatief goedkoop te maken; de goedkoopste methode was het gedeeltelijk versnijden van te kleine schoenen.

⁷⁷ 'As the ship rolls, the dishes slide – but this molded melamine saucer will have to tip more than 30° before the cup overturns'. www.plasticliving.com. Geraadpleegd augustus 2011.

⁷⁸ www.MoMa.org/search/collection. Geraadpleegd augustus 2011.

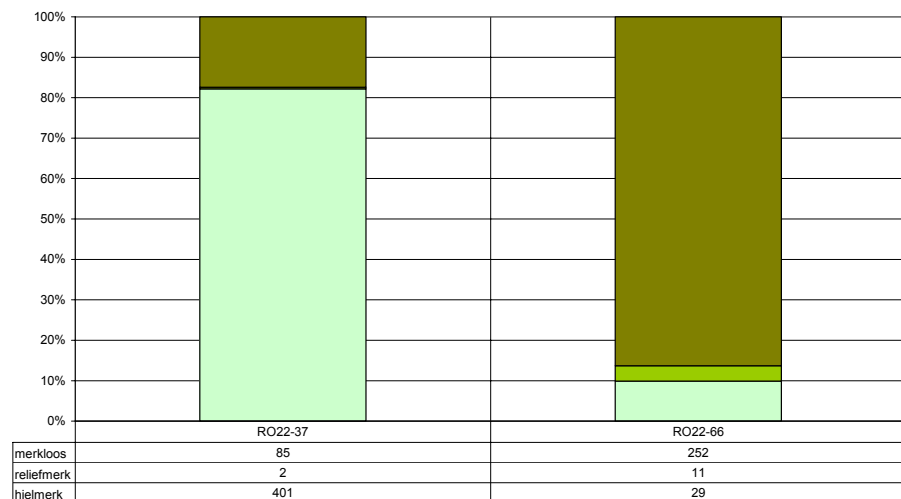
⁷⁹ Bijv. in beerput 48 aan het Waterlooplein (WLO-185)

52 De leren muil RO22-53#1 uit de waterkelder (95) op perceel Rozenstraat 72

4.1.6 Rookpijp stort in ophogingslaag (S 47)

Naast de grote hoeveelheid rookpijpen in beerput 3 kwamen verreweg de meeste rookpijpen uit een geconcentreerde stort van alleen rookpijpaafval (RO22-37) in ophoging S 47. Het ging om 488 exemplaren (MAE gebaseerd op pijpenkoppen), die dateerden uit 1670-1700 (afb. 54). Slechts 10% van de pijpen in dit vondstcomplex was ongemerkt. De meeste pijpen (82,5 %) waren voorzien van een merk, dat erop duidde dat ze van Goudse makelij waren en waren van redelijke tot goede kwaliteit (afb. 53).⁸⁰ Er was niet één exemplaar dat uit Amsterdam afkomstig was. Het betrof gebruiksafval, want slechts met 8% (40 stuks) was niet gerookt.

53 Procentuele verdeling van de merkloze pijpen, pijpen met een reliëfmerk en met een hielmerk, binnen de totale hoeveelheid rookpijpen uit de stortlaag (RO22-37, N = 488) en beerput 3 (RO22-66, N = 292)

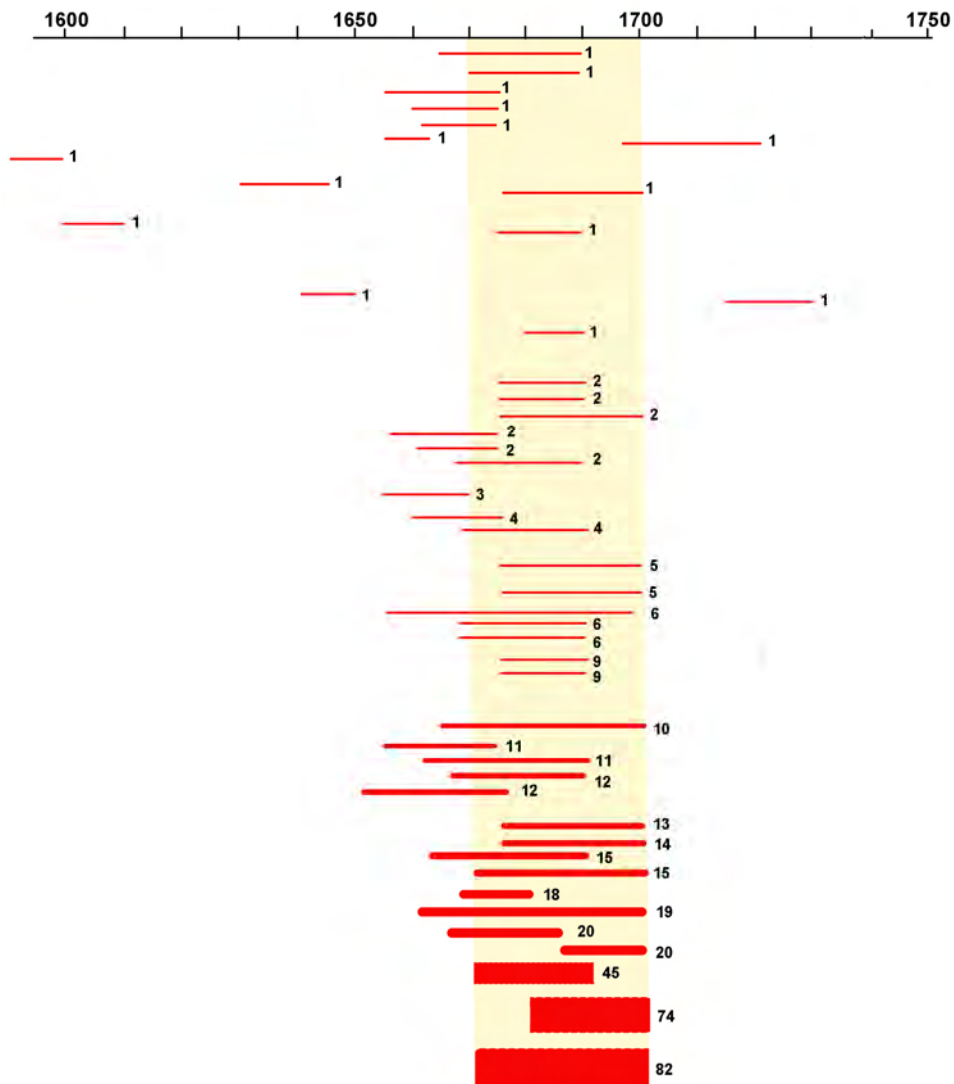
4.1.7 Losse vondsten uit vlakken en ophogingen

Kan met pegel

De ophoging (S 96) onder het langshout van de achterbouw S 60 (dendrodatering 1691-1692) op perceel Rozenstraat 72 bevatte de hals van een Westerwald kan met een zogenaamde pegel (RO22-65-1, afb. 55). De kan is te dateren in de tweede helft van de 17de eeuw. Net als de kan uit beerput 3 (RO22-66-1, afb. 44) is ook de pegel van deze kan voorzien van een zwaan, ditmaal met twee letters, waaronder een M. Deze letter strookt niet met de initialen van de toenmalige ijkmeester Izaak Dekker.⁸¹

⁸⁰ Er zijn 44 verschillende Goudse hielmerken gedetermineerd. Het merk 'Scheepje' komt met 83 exemplaren het meest frequent voor, het was vanaf 1671 in gebruik door Pieter Jansz. Hola uit Gouda.

⁸¹ De vondstcollectie van de afdeling Archeologie BMA telt in totaal zes kannen met een pegel; twee zijn afkomstig van vindplaats Amstelveenseweg (AVW-34-8 en AVW-34-9), twee uit de Karthuiserstraat (KAR-28-29 en KAR-28-30) en twee uit de opgraving Cluster Schievink (RO22-65-1 en RO22-66-1).

54 Diagram met hoeveelheid en datering van de rookpijpen uit de stortlaag (RO22-37, N = 488) Het zwaartepunt van de datering, 1670-1700, is met een gele band aangegeven

55 De hals van een Westerwald kan (RO22-65-1) met de ijkpegel gemerkt met een zwaan en 2 letters

Spatel

Het westelijk gedeelte van vlak 1 bevatte een benen spatelvormig mesje (RO22-2-1, 13,5 cm lang en max. 1,6 cm breed) (afb. 56). Het handvat is bewerkt en van een oog voorzien, mogelijk ter bevestiging van een (draag)koord. De randen van het lemmet zijn afgerond en niet snijdend. Uit Amsterdamse vondstcomplexen zijn 35 van dergelijke voorwerpen bekend; 30 van been, vier van hout en één van ivoor. Uit productieafval op twee vindplaatsen blijkt dat ze ook in Amsterdam werden gefabriceerd.⁸² De benen exemplaren werden gemaakt van de 'compacta' (het compacte beenweefsel i.t.t. het sponsachtige beenweefsel) van botten van grote zoogdieren.⁸³ Gezien de datering van de vondsten tussen 1575 en 1800 veranderde er weinig aan de vorm van deze voorwerpen. Ze worden doorgaans geïnterpreteerd als boterspatels, voor gebruik in huishoudelijke context, maar deze functie staat nog niet precies vast.⁸⁴

56 Het benen spateltje (RO22-2-1)

Kaarsenhouders

In het oostelijke deel van vlak 1 zat een 17de-eeuwse geelkoperen kaarsenhouders (RO22-27-1) (afb. 57). Dergelijke houders, bestaande uit een rechtopstaand buisje voor de kaars bevestigd op een lekschaal, waren onderdeel van een kandelaar op een al dan niet geprofileerde houten voet. De ronde lekschaal had gaatjes voor de bevestigingsspijkers.⁸⁵

57 Links boven- en zijaanzicht van de kaarsenhouders (RO22-27-1), rechts een voorbeeld van een geprofileerde houten voet waarop een dergelijke kaarsenhouders paste (PD-1, opgraving Poppendam, Waterland)

'Transfer print ware' kopje

Uit het westelijk gedeelte van vlak 1 kwam een kopje van industrieel aardewerk (RO22-1-1, iw-kop-1, cat. 24). Het was met behulp van de zogenaamde transfer-print techniek gedecoreerd met een floraal motief (afb. 58). Bij deze productietechniek werd een decor niet met de hand geschilderd, maar werden voor het glazuren met speciaal zijde- of vloeipapier kopergravures overgebracht ('transfer') als decor op een ceramisch object. Deze 'underglaze transfer print' techniek werd in 1784 in Staffordshire geïntroduceerd en speelde een belangrijke rol in het commerciële succes van het Engelse serviesgoed tot in

⁸² Het betreft een stortlaag in de Amstelbocht ter hoogte van het huidige Waterlooplein (WLO-155, gedateerd eind 16de eeuw) en een beerput aan de Kalverstraat (KA-114, gedateerd 1700-1800).

⁸³ Rijkelijkhuizen 2004, 239.

⁸⁴ Dergelijke mesjes zouden ook dienen om veren voor een waaier te krullen, aangezien ze slechts voorkomen in archeologische contexten uit de eerste helft van de 17de eeuw, de periode van de veren waaiers. (Van Vilsteren 1988, 213-218). In Amsterdam zijn de mesjes ook van een aantal 18de-eeuwse vindplaatsen bekend.

⁸⁵ Ruempol en Van Dongen 1991, 214-215.

de eerste helft van de 19de eeuw. Eén van de pioniers in deze techniek was Thomas Minton (1765-1836). Hij was de oprichter van de pottenbakkerij Thomas Minton & Sons in Stoke-on-Trent, Staffordshire, die hoofdzakelijk eenvoudig tafelservies met blauw transfer-print decor produceerde.⁸⁶

58 Kopje van industrieel 'transfer-print-ware' (RO22-1-1)

Benen borsteltje

Tussen de brokken natuursteen, die als fundering van muurwerk S 83 op het achterterrein van Rozenstraat 74 dienden, bevond zich het heft van een benen borsteltje (RO22-49-1; 18 cm lang, 1,4 cm breed en max. 6,5 mm dik) (afb. 59). Het heft is licht gebogen en heeft aan de voorzijde van het borsteluiteinde twee rijen van 24 gaatjes. Aan de achterzijde waren over deze gaatjes twee ondiepe geulen gefreesd voor een dun (koper)draadje waarmee de haren die in bosjes gebundeld in de gaatjes zaten werden bevestigd. Uit Amsterdamse vondstcomplexen zijn meer dan 40 smalle benen borstelheften bekend.⁸⁷ Meestal gaat het om tandenborstels met veel minder gaatjes, gemiddeld acht à negen per rij. Eén 18de-eeuwse borstelheft (KG21-9; 16 cm lang, 1,72 cm breed en max. 4,3 mm dik), uit een beerput aan de Keizersgracht, lijkt sterk op dat van de Rozenstraat. Dit heft heeft 4 rijen met 21 tot 33 gaatjes en dezelfde opvallende kromming die verband houdt met de natuurlijke vorm van het (licht gebogen) bot waaruit het heft werd gezaagd. In het geval van borstel KG21-9 was dat de radius (spaaakbeen) van een rund.⁸⁸

59 Het gebogen borstelheft RO22-49-1, rechts een soortgelijk model uit een beerput aan de Keizersgracht

Rookpijpen

Afgezien van de twee omvangrijke vondstcomplexen van rookpijpen uit beerput 3 (RO22-66) en ophogingslaag S 47 (RO22-37) zijn er nog 72 rookpijpen afkomstig uit 21 verschillende sporen (afb. 62). Hiervan dateerde 60 % (43 stuks) uit de 17de eeuw, geborgen uit verschillende ophogingen verspreid over het terrein. De 18de-eeuwse pijpen (37 %, 27 stuks) komen voornamelijk uit insteken rond muurwerk en één enkele rookpijp is afkomstig uit een ophoging. Twee 19de-eeuwse pijpen (3 %) zaten in de vulling van een riool en een houten put. Van de gemerkte pijpen (51 stuks, 71 %) zijn vier exemplaren toe te wijzen aan een Amsterdamse productie, de overigen zijn gemaakt in Gouda.

⁸⁶ Barker 2003.

⁸⁷ Rijkelijkhuizen 2004, 154-167.

⁸⁸ Rijkelijkhuizen 2004, 156.

vondstnr.	S nr.	aard spoor	MAE	gemarkt	merkloos	Amsterdam	datering
RO22-2		losse vondst	3	3			1630-1655
RO22-4	4	insteek	2	2		1 x EB	1635-1685
RO22-7		losse vondst	3	1	2		1630-1655
RO22-15	22	insteek	2	1	1		1625-1650
RO22-17		aanleg vlak	2	1	1		1700-1730
RO22-18		aanleg vlak	2		2		1650-1675
RO22-19	27	insteek	10	7	3		1635-1735
RO22-21	32	insteek	10	6	4		1625-1715
RO22-24	41	insteek	4	2	2		1675-1800
RO22-25	42	insteek	1	1		1 x ID	1640-1660
RO22-28	43	ophoging	1	1			1635-1655
RO22-30	44	ophoging	1		1		1610-1625
RO22-33	25	insteek	1	1			1825-1850
RO22-38	54	ophoging	1	1			1675-1700
RO22-40	43	ophoging	1	1			1630-1640
RO22-50	55	riool	1	1			1750-1850
RO22-54	96	ophoging	3	3			1625-1650
RO22-60	155	ophoging	7	4	3		1648-1690
RO22-65	96	ophoging	9	7	2		1628-1650
RO22-70	133	ophoging	1	1			1739-1765
RO22-80		losse vondst	7	7		2 x EB	1640-1690
TOTAAL			72	51	21	(4)	

62 Losse vondsten van rookpijpen (72) uit 21 verschillende sporen van ophogingen of insteken.

De lokaal geproduceerde rookpijpen hebben twee verschillende hielmerken; EB (3 x) en ID (1 x) (afb. 63).⁸⁹ Dit zijn de merken van respectievelijk Edward Bird en John Draper. Bird was de bekendste Amsterdamse pijpmaker in het midden van de 17de eeuw. Deze van oorsprong Engels pijpmaker vestigde zich in 1630 op de Rozengracht. Zijn werkplaats fabriceerde grote hoeveelheden eenvoudige rookpijpen die tot ver buiten Amsterdam zijn verhandeld. Na het overlijden van Bird senior in 1665 nam zijn zoon Evert of Eduwart jr. het bedrijf over. Ook hij merkte met EB. De laatste vermelding van het familiebedrijf dateert uit 1683. Het hielmerk ID kan mogelijk gebruikt zijn door John Draper uit Coventry die in 1630 een bedrijf in de Reestraat begon.⁹⁰

63 De hielmerken EB en ID kunnen worden toegeschreven aan de Engelse pijpmakers Edward Bird en John Draper die zich in 1630 in Amsterdam hadden gevestigd

⁸⁹ Dit waren achtereenvolgens RO22-4#05 uit S 4, RO22-25#02 uit S 42 en twee losse vondsten (RO22-80#01 en RO22-80#04). Binnen het totale vondstcomplex van rookpijpen waren nog twee exemplaren met het hielmerk EB en ID, namelijk RO22-66#46 en RO22-66#49 uit beerput 3.

⁹⁰ Duco 1981, appendix pijpmakers uit Amsterdam, 306-313.

Geweerhuls van Beaumont

De bovengrond van de tuin van Rozenstraat 74 bevatte een koperen geweerhuls van het merk Beaumont met het kaliber 11,4 x 51R en een gewicht van 12 gram (RO22-52-1) (afb. 60). In 1870 ontwikkelde de Maastrichtse wapenhandelaar Edouard de Beaumont een, voor die tijd modern, geweer met een achterlaadsysteem. In 1871 besloot het Nederlandse leger dit Beaumont geweer als standaardwapen voor de infanterie in te voeren. Er werden, afhankelijk van het leger onderdeel, een aantal verschillende modellen ontwikkeld. In totaal zijn er tussen 1869 en 1880 meer dan 138.000 Beaumont geweren voor het Nederlandse leger gemaakt.⁹¹ Naast het leger was ook de stedelijke schutterij van Amsterdam uitgerust met het Beaumontgeweer.⁹²

60 De huls van het Beaumontgeweer (RO22-52-1) heeft een lengte van 51 mm, een uitwendige diameter van 12-14,5 mm en een inwendige diameter van iets meer dan 11 mm

Hoewel de Amsterdamse politie zelf niet over dit vuurwapen beschikte, waren er wel enkele gebeurtenissen in de Jordaan met politie-optredens die verband kunnen houden met de aanwezigheid van een Beaumont-huls in de Rozenstraat. Zo werd de Amsterdamse politie in 1886 geholpen door de infanterie bij het neerslaan van het Palingoproer in de Jordaan, in 1903 bijgestaan door leden van de Amsterdamse schutterij bij het handhaven van de orde tijdens de Spoorwegstaking (afb. 61) en werd er in 1911 bijstand verleend door de Rijksveldwachters bij de Zeeliedenstaking. Deze veldwachters maakten tot 1918 gebruik van het Remingtonkarabijn, een achterlader met het zelfde kaliber als het Beaumontgeweer.⁹³

61 Tijdens de spoorwegstaking van 1903 werd de Amsterdamse politie (met helm) bijgestaan door leden van de Amsterdamse schutterij (met pet en Beaumont-geweer) bij het handhaven van de openbare orde (foto: Politiemuseum Apeldoorn)

⁹¹ Mededeling Mathieu Willemsen, conservator vuurwapens legermuseum Delft.

⁹² Mededeling Jos Breukers, Nederlands Politiemuseum Apeldoorn.

⁹³ Met dank aan Jos Breukers, Politiemuseum Apeldoorn.

4.1.8 Detectorvondsten van de stort

Tijdens het archeologisch veldwerk werd de ontgraven grond op de stort regelmatig doorzocht met een metaaldetector, hetgeen een reeks metaalvondsten opleverde uit de oostzijde van werkput 1 (RO22-6, RO22-7 en RO22-80): twee knopen, vier munten, een lakenlood, een loden gewichtje, een mes en een tinnen bordje (afb. 62).

De twee bolvormige knopen zijn van geelkoper. De grootste knoop (RO22-7-2) heeft een doorboord staafje als oog en een decoratie van fleurons in een band. Deze knoop kan worden gedateerd in het laatste kwart van de 16de eeuw. De andere knoop (RO22-7-1) heeft een draadoogje en is gedecoreerd met een bloem. De knoop dateert uit 1575-1625. Soortgelijke knopen zijn in Amsterdam gevonden bij de aanleg van de metro-Oostlijn in de jaren 1970.⁹⁴

De munten van koper (20 tot 22 mm diameter) zijn 'duitjes' uit de 18de eeuw. Van twee munten (RO22-6-2 en RO22-7-4) is het oppervlak dermate gecorrodeerd dat geen opdruk meer is te onderscheiden. Op de derde duit (RO22-6-1) staat het wapen van Zeeland en de vierde munt (RO22-80-6) toont op de voorzijde het wapenschild van Utrecht en op de keerzijde het opschrift 'stad utrecht 174()'

Het tinnen merklood, een pinlood, heeft op de voorzijde het cijfer 30 in een parelrand en op de keerzijde de letters S O T. Dit lood gaf de lengte aan, namelijk 30 el, van het gekeurde laken. Dergelijke loden werd in de 17de eeuw door de drapeniers gebruikt bij de tussentijdse keuringen die zij in het zegelhuis of de lakenhal uitvoerden als kwaliteitswaarborg bij de verschillende stadia van het lange fabricageproces van ruwe wol tot hoogwaardig laken.⁹⁵

Het loden conisch gevormde blokje lood (RO22-80-2) weegt exact 50 gram, maar is geen officieel geijkt gewicht, aangezien enige ijkmerkjes ontbreken. In het loden blokje is een klein metalen draadje meegegoten. Dit wijst erop dat het waarschijnlijk gaat om een verzwaring, die ergens aan gehangen kon worden.

Het ijzeren mes (RO22-80-8) heeft een ivoren handvat. Vanwege de barokke vorm van het heft dateert het mes uit de tweede helft van de 17de eeuw.

Het tinnen speelgoed bordje (RO22-80-3) (93 mm diameter) heeft een 16 mm brede rand en is niet gemerkt. Het is een miniatuur van een zogenaamde dobbelier. Kenmerkend voor een dobbelier is de 'umbo', een lichte bolling, in de spiegel van het bord.

⁹⁴ Baart e.a.1977, p. 185 nr. 253 en p. 187 nr. 256. In de knopentypologie van R. Emaus, opgesteld voor het vondstmateriaal van de Noord/Zuidlijn, betreft het hier respectievelijk type Aa10 en type Ae10. Emaus 2009, bijlage 4.

⁹⁵ Baart e.a. 1977, 110-111 en 115.

5 Samenvatting en conclusie

Het archeologisch onderzoek in het plangebied Cluster Schievink heeft informatie opgeleverd over de stedelijke ontwikkeling en bewoningsgeschiedenis van dit deel van de Jordaan in het centrum van Amsterdam. Het opgravingsterrein is gelegen in het westelijk deel van het historisch centrum dat tot de stadsuitbreiding van 1613 (Derde Uitleg) buitenstedelijk was. In de loop van de 16de eeuw vestigden zich hier steeds meer burgers voor wie in de stad geen plaats was. Rond 1600 was een illegale voorstad ontstaan met veelal houten huizen, werkplaatsen en schuren. Bij de Derde Uitleg kwam dit buitengebied binnen de nieuwe stadsgrenzen te liggen. De plattelandsverkeveling van sloten en weilanden werd gehandhaafd bij de inrichting van het nieuwe grachten- en stratenstelsel. De houten bebouwing werd gaandeweg vervangen door stenen huizen. Typisch ook was een dicht net van stegen en gangen die toegang boden tot de achtererven van de huizen. Het werd een wijk, het 'Nieuwe Werck' genoemd, en later de Jordaan, voor vooral ambachtslieden die bij de uitoefening van hun werk brandgevaar, stank, lawaai of andere overlast veroorzaakten. Historische stadskaarten van Anthonisz. (1544), Bast (1597) en Van Berckenrode (1625, 1647) geven een beeld van de geleidelijke verstedelijking van dit plattelandsgebied (afb. 3 en 4). Volgens de kaart van 1625 waren grote delen van de Jordaan toen bebouwd of waren percelen als tuin in gebruik. Toch komen er nog 'witte vlekken' op de kaart voor van percelen die blijkbaar nog geen bestemming hadden. Het plangebied Cluster Schievink valt grotendeels binnen zo'n witte vlek (afb. 4 en 5). Het archeologisch onderzoek was er op gericht om de start en verdere ontwikkeling van de stedelijke bebouwing van het terrein in de daarop volgende eeuwen nader in kaart te brengen. Het onderzoek resulteerde in 154 sporen die in drie tijdsfasen zijn op te delen:

1. 1600 – 1700
2. 1700 – 1800
3. 1800 – 2009.

5.1 Van 1600 tot 1700

Het oorspronkelijk veenweide maaiveld (nu op 2,70 m ÷ NAP) is met een reeks verschillende stortlagen opgehoogd tot gemiddeld 0,40 m ÷ NAP tussen circa 1600 en 1675. De eerste bebouwing bestond uit twee kleine huisjes naast elkaar uit circa 1600 die niet aan de huidige hoofdstraten stonden maar op het binnenterrein Rozengracht 77-79 (afb. 15). Als bouwmetaal was appelbloesembaksteen gebruikt, dat gangbaar was in deze periode (afb. 11). Bij de huisjes stond een houten gebouw (S 147) dat gezien tal van mestlaagjes, waarschijnlijk als stal diende. In de buurt lag ook een waterput (S 11). Op Rozenstraat 74 kwam in de eerste helft van de 17de eeuw het eerste stenen huis (10,5 x 4,7 m) opgedeeld in een voor- en achterhuis en voorzien van een beerput op de binnenplaats erachter (BP 3, afb. 17), die tussen 1625 en 1690 in gebruik was. Rond 1650 stond er ook een bakstenen huis op perceel Rozenstraat 72 (minimaal 9,2 x 3,8 m) met een waterkelder (S 95) op het achterterrein (afb. 19). De waterkelder werd rond 1692 met een langshout overbouwd en is daarom een goed gedateerd vroeg voorbeeld van een dergelijke wateropslag. Deze bebouwing strookt met het kaartbeeld van 1647, dat een rij huizen op deze percelen langs de Rozenstraat toont (afb. 5). Op het achterterrein tussen Eerste Rozendwarsstraat 9-11 en Rozenstraat 76-78 werd rond 1675 een ronde beerput gebouwd (BP1, S 48), die tot circa 1750 gebruikt werd.

5.2 Van 1700 tot 1800

Uitgaande van het historisch kaartbeeld op derde versie van de plattegrond van Van Berckenrode uit 1657 was er toen in het plangebied alleen aaneengesloten bebouwing langs de Rozenstraat en waren de binnenterreinen nog onbebouwd. De archeologische bouwsporen in combinatie met dendrochronologische dateringen van funderingshout van verschillende gebouwen wijzen uit dat de voor de Jordaan zo kenmerkende dichte bebouwing met gangen en stegen pas rond 1700 gefaseerd tot stand kwam (afb. 18, 27).

Zo verrees kort na 1692 achter het voorhuis van Rozenstraat 72 een langgerekt pand (S 60) van minimaal 11 m x 3,90 m, dat was opgedeeld in 3 afzonderlijke woonruimten met ieder een haardplaats. Deze woninkjes waren bereikbaar via een gang tussen dit pand en de zijgevel van het achterhuis op perceel 70. Dit achterhuis verscheen na 1711. De inpandige gang was bereikbaar via het huis van nr. 72. In de loop van de 18de eeuw werden op de binnenplaats direct achter dit huis twee waterkelders (S 111, 131) aangelegd.

Typisch voor deze stadsontwikkelingsperiode waren ook de bouwactiviteiten op het belendende perceel nr. 74. De zijgevels (S 127, 128) werden verbouwd, ook de vloer van de binnenruimte (S 123) werd vernieuwd en op de binnenplaats achter het huis kwamen een waterkelder en een put. Het meest ingrijpend was de herinrichting van het verdere achterterrein. Gelijktijdig met de bouw van het achterhuis (S 60) op perceel 72 verrees achter nr. 74 een klein gebouwtje (S 75/101) dat waarschijnlijk als werkplaats diende aangezien er een bakstenen oven (S 100) werd gebouwd op de buiten gebruik gestelde 17de-eeuwse beerput (BP 3, S 118)(afb. 25). Nog in de 18de eeuw kreeg de oven-werkplaats een woonfunctie. Na gedeeltelijke afbraak van de oven kwamen er een haard (S 104) en een nieuwe plavuizenvloer (S 98) waarop in de hoek mogelijk een bedstee heeft gestaan (afb. 28). Direct achter dit gebouw lag een met klinkers bestraat binnenplaatsje met een waterput en een nieuwe beerput (BP 2, S 97) (afb. 27). Het achterste deel van het perceel bleef onbebouwd. Dit achterste deel was in gebruik als open ruimte (tuin?) met twee (water)putten (S 86, 87), aan de noord- en oostzijde omsloten door de bouwmuren op belendende percelen en aan de westzijde door een halfsteensmuur gefundeerd op brokken natuursteen (afb. 29).

Het binnenterrein achter Eerste Rozendwarsstraat 9 werd rond 1700 verder ontwikkeld. Eerst werd het maaiveld opgehoogd met een grondpakket dat een grote hoeveelheid rookpijp afval bevatte (RO22-37). Hierna lag het terrein een tijd braak. Na 1755 werd op de ophoging een achterbouw (S 20, 21) neergezet met een bakstenen vloer: mogelijk betrof het een werkplaats. Later in de 18de eeuw kwam er een vloer van witte marmeren plavuizen met een schouw tegen de zuidgevel: toen was het waarschijnlijk een woonruimte geworden (afb. 31). De beerput (BP 1, S 48) met twee storkokers bleef in gebruik in de eerste helft van de 18de eeuw. De put lag op het binnenterrein (afb. 32) dat zowel aan Eerste Rozendwarsstraat 9-11 en Rozenstraat 76-78 grensde. Het terrein was vanaf de straat bereikbaar via een gang tussen de nrs. 9 en 11. Gezien zijn ligging en de dubbele storkokers is de put waarschijnlijk door meerdere huishoudens gebruikt.

Na 1730 werd het achterterrein van Eerste Rozendwarsstraat 7, dat direct grensde aan de bebouwing Rozengracht 77-79, ingenomen door een omvangrijk gebouw (minimaal 15,7 m x 5,30 m) met een put en een gemetselde rioolgoot. Het is niet duidelijk of dit gootsysteem oorspronkelijk onderdeel uitmaakte van een ambachtelijke installatie of als huishoudelijk riool diende.

5.3 Van 1800 tot 2009

Ook in de 19de eeuw (afb. 34) waren er radicale ingrepen in de bebouwing die samenhangen met wijzigingen in de woon- en werkfuncties van gebouwen of terreinen. Dit was het geval bij de achtergebouwen van zowel Rozenstraat 72 als 74. Hier werden op de begane grond goten en installaties aangelegd waarbij bestaande vloeren en muren werden doorgebroken. In de bestaande vloer van het losstaande woonhuisje (het voormalige ovengebouwtje) midden op perceel 74 werd een grote gootconstructie (S 76) met overloop- en bezinkbakken aangebracht (afb. 35, 36). Door één van de drie woningen van het gebouw op perceel 72 kwam ook een bakstenen goot (S 109) te lopen. Perceel Rozenstraat 68 kreeg een losstaand achtergebouw dat direct was voorzien van een brede goot (S 55) in de vloer (afb. 33). De verschillende goten bevatten geen vondsten die nader uitsluitsel geven over de specifieke ambachtelijke functie van al deze installaties. Wat betreft de kwaliteit van de gebouwen, is duidelijk dat veel panden in het Cluster Schievink aan het einde van de 19de eeuw na meer dan twee eeuwen intensief gebruik in zeer slechte staat verkeerden. Ondanks bouwkundige ingrepen en verbeteringen werden de panden Rozenstraat 68-76 in 1931 door Bouw- en Woningtoezicht onbewoonbaar verklaard. Enkele panden werden verbeterd en andere werden als woning opgeheven en ingericht als opslagruimten. Het merendeel van de oorspronkelijke 17de- en 18de-eeuwse bebouwing bleef in gebruik tot aan de sloop in 2009

5.4 Beerputten en afval

Onder de archeologische sporen waren drie beerputten die naast een beervulling ook (een relatief beperkte hoeveelheid) vondsten bevatten. Beerputten dienden als latrine maar deden ook vaak dienst als afvalput. Vondstcomplexen uit beerputten geven inzicht in het huishoudelijk of ook bedrijfsafval van de gebruikers of bewoners van het desbetreffende perceel. Huishoudens die over een eigen privaat konden beschikken, hadden vaak een beerput op het binnenplaatsje achter het woonhuis. Bewoners van hoger gelegen etages waren aangewezen op het gebruik van een emmer in eigen huis of op openbare privaten, die doorgaans onder bruggen waren gelegen en direct op de gracht loosden. Vanaf 1882 zette de Stadsreiniging een beerwagen in die door de straten reed zodat mensen hun emmers daar konden legen. Deze beerwagen, in de volksmond 'Boldootkar' genoemd, reed tot de jaren 1930 rond in de Jordaan. Een beerput kon ook door meerdere huishoudens worden gebruikt, zeker wanneer deze op een binnenterrein was gelegen dat goed toegankelijk was vanuit verschillende percelen. Archeologisch onderzoek in Amsterdam heeft een aantal voorbeelden opgeleverd van een dergelijke collectieve sanitaire voorziening, o.a. in de Rozenstraat en de nabij gelegen Konijnenstraat.⁹⁶ De vondstconcentratie van de drie putten varieerde sterk.

Beerput 1 (S 48: 4,5 m³ beer), gelegen op een binnenplaats achter de Eerste Rozendwarsstraat, en waarschijnlijk door meerdere huishoudens gebruikt, had alleen nog pakket afval uit circa 1675-1750 dat onderin de put was gezakt (RO22-43). Er waren twee losse vondsten uit 1750-1850, die erop duiden dat de put als latrine langer in gebruik bleef maar toen niet meer voor afvalstort diende. De vondsten bestonden uit verschillende huishoudelijke alledaagse gebruiksvoorwerpen: 11 grappen, 17 borden, 9 koppen, 4 pispotten, 1 test, 1 komfoor, 1 bloempot en 1 bollenschaal van ceramiek, 43 rookpijpen, 8 drinkglazen en 5 flessen, 2 luizenkammen van ivoor, 1 houten poppenkop, 1 tinnen dekseltje, 1 ijzeren beitels en enkele schoenfragmenten. Een wat kostbaarder tafalgerei was een kleine schenkfles van groen waldglas met een oor (afb. 40).

⁹⁶ Vindplaats KON (Konijnenstraat 3-21): binnenplaats met 2 beerputten, die bereikbaar waren via een steeg vanaf de straat. Zie Gawronski, Jayasena en Veerkamp 2007, 15. RO21 (Rozenstraat 196-204/208).

Beerput 2 (S 97), de opvolger van beerput 3 op het achterterrein van Rozenstraat 74, met naar schatting 5 m³ beer, bevatte slechts één objec;, een industrieel porseleinen (suiker)potje (RO22-56-1). Op basis van de stratigrafie van de omliggende sporen kan de gebruiksperiode van de put worden gesteld vanaf 1700 tot circa 1900, mogelijk zelfs tot aan de sloop van het pand in 1945.⁹⁷

Beerput 3 (S 117) op het achterterrein van Rozenstraat 74 en waarschijnlijk gebruikt door de bewoners van het perceel, was rond 1700 grotendeels gesloopt om ruimte te maken voor een oven. Alleen het onderste gedeelte van de putconstructie was intact gebleven. De resterende beer, circa 1 m³, onderin de put bevatte een hoge concentratie afval (RO22-66), dat bestond uit algemeen gangbaar huisraad uit 1625-1690, zoals 10 grappen, 19 borden, 5 koppen, 2 kommen, 2 pispotten en 3 zalfpotten ondermeer 13 drinkglazen, 3 tinnen lepels en een grote hoeveelheid rookpijpen (MAE 292 exemplaren). Meer uitzonderlijke voorwerpen waren 3 vleugelglazen met een stam van aquamarijn glasdraad (afb. 48), die waarschijnlijk zijn vervaardigd in het nabijgelegen glashuis de Twee Rozen ter hoogte van Rozenstraat 204 dat van 1657 tot 1679 in bedrijf was: in 2006 is hier productieafval van identieke exemplaren opgegraven. Een vondst die niet direct met huishoudelijk gebruik wordt geassocieerd was een fragment van een steengoedkan met een pegel (RO22-66-1, afb. 44).⁹⁸ Een pegel is een loden pennetje dat in de hals van een kan werd aangebracht waarmee de inhoudsmaat werd geijkt van kannen die commercieel gebruikt werden in bijvoorbeeld een tapperij of herberg. De aanwezigheid van slechts één gepegelde kan is geen afdoend bewijs dat op dit perceel een tapperij in bedrijf zou zijn. Beerputten van dergelijke publieke gelegenheden kenmerken zich door uitzonderlijk grote hoeveelheden glaswerk (drinkglazen en flessen) en rookpijpen. Een archeologisch voorbeeld is de in 2001 opgegraven beerput van een 17de-eeuwse herberg aan de Karthuizersstraat, die weliswaar maar twee gepegelde kannen bevatte, maar verder ondermeer 344 drinkglazen, 52 wijnflessen en 1987 rookpijpen.⁹⁹

5.5 Tot slot

Hoewel niet complete percelen konden worden gedocumenteerd en alleen onderdelen ervan, heeft de opgraving van Cluster Schievink bijgedragen aan een archeologisch onderbouwd beeld van de bouwtenens, de invloed van bedrijfsactiviteiten en de woongeschiedenis die tot de 19de-eeuwse verpaupering van deze stadswijk leidde.¹⁰⁰

De allereerste vroeg 17de-eeuwse kleine huizen op de percelen Rozengracht 77-79 zijn, gezien het feit dat deze dwars op de planmatige verkaveling vanaf de Rozengracht staan, mogelijk in baksteen uitgevoerde nieuwbouw ter vervanging van de oorspronkelijke houten bouwsels die hier voor de Derde Uitleg stonden.

Verder werd in detail duidelijk, voornamelijk aan de hand van de bouwsporen op percelen Rozenstraat 72-74, hoe de percelen in de nieuwe stadswijk eerst geleidelijk in gebruik werden genomen met de aanleg van woonhuizen aan de straat. Vervolgens werden in de 18de eeuw deze huizen verbouwd en opnieuw ingericht, terwijl gelijktijdig de achterterreinen op grote schaal werden volgebouwd. Er kwamen afzonderlijke gebouwen, eerst ingericht als woning of als werkplaats. Werkplaatsen kregen gaandeweg in de 18de eeuw ook weer een functie als kamerwoning.

⁹⁷ Pas in 1989 waren alle huishoudens in Amsterdam op een riool aangesloten. Beerputten werden vanaf de 19de eeuw nog maar nauwelijks aangelegd. Bestaande putten, soms nog uit de 17de eeuw, werden nog wel geleege en hergebruikt, Jayasena en Veerkamp 2010, 42.

⁹⁸ De Amsterdamse archeologische collectie bevat zes kannen met pegels.

⁹⁹ Protocol opgraving KAR, archief BMA en Gawronski 2002.

¹⁰⁰ Zie noot 22-25

In de bouwgeschiedenis van de percelen is sprake van een grote mate van continuïteit. Het grootste deel van de oorspronkelijke 18de-eeuwse bebouwing bleef tot aan de sloop in 2009 gehandhaafd, ondanks het soms weinig stabiele karakter ervan. Een goed voorbeeld van deze tendens is het gebouw met drie kamerwoningen op Rozenstraat 72, dat maar halfsteens muren had. Door verbouwingen en aanpassingen aan nieuwe functies gingen de gebouwen lange tijd mee. Uit verschillende installaties, zoals een oven, allerlei goten, bezinkbakken en (water)putten blijkt dat ook de uitvoering van ambachtelijke activiteiten, in werkplaatsen op de begane grond en op binnenterreinen, al dan niet overdekt, zich doorzette vanaf circa 1700 tot in de 20ste eeuw. De scheiding van wonen en werken, die in de tweede helft van de 19de eeuw langzamerhand gemeengoed werd in de nieuwe uitbreidingswijken van Amsterdam, is in de Jordaan duidelijk nooit echt tot stand gekomen.

Anders dan de aangetroffen bouwkundige structuren laten de sporen van de materiële cultuur geen continu verloop tot in het heden zien. De vondsten zijn op enkele voorwerpen na te dateren tot circa 1800. Verandering in het gebruik van beerputten en het verwerken van afval kan verklaren waarom recentere vondsten ontbreken. Een andere verklaring is dat de begane grond van de panden vooral in gebruik was als werkplaats of voor opslag van goederen en niet als woonruimte. Het 17de- en 18de-eeuwse gebruiksgoed in de beerputten 1 en 3 bestaat grotendeels uit alledaags keuken-, tafel- en toiletgerei. Daarnaast waren er nog enkele objecten voor verwarming en verlichting en zaken voor persoonlijk gebruik, zoals: rookpijpen, kammen, schoenen en speelgoed. Luxe voorwerpen, zoals een wijnkarafje en drie vleugelglazen, waren te schaars om van welvarende huishoudens te kunnen spreken. Deze vondstcomplexen zijn typisch voor de materiële cultuur van de lagere middenklasse die woonachtig was in de Rozenstraat en omgeving.

64 De bebouwing van het binnenterrein van Cluster Schievink gezien vanaf de Rozenstraat. Het hoge pand met smalle achterbouw is Rozengracht 69. In de loop van de 18de eeuw zijn deze achterterreinen grotendeels bebouwd geraakt. Deze merendeels lage bebouwing bleef twee eeuwen tot aan de sloop in 2009 bestaan

6 Literatuur

- Abrahamse, J.E., *De grote uitleg van Amsterdam. Stadsontwikkeling in de zeventiende eeuw*. Bussum 2010.
- Aken-Fehmers, M.S. van, 'De plateelbakkerijen en hun producten', in: M.S. van Aken-Fehmers, L.A. Schledorn, A-G Hesselink, T.M. Eliëns, *Delfts aardewerk. Geschiedenis van een nationaal product II*. Zwolle 2001, 113-317.
- Baart, J, W. Krook, A. Lagerweij et al., *Opgravingen in Amsterdam. 20 jaar stadskernonderzoek*. Amsterdam 1977.
- Bakker, B., 'De stadsuitleg van 1610 en het ideaal van de 'volcomen stadt, meesterplan of mythe?', *Amstelodamum* 87 (1995), 71-96.
- Barker, D., *Staffordshire pottery training notes*. 2003 (niet gepubliceerd).
- Bitter, P., *Geworteld in de bodem. Archeologisch en historisch onderzoek van een pottenbakkerij bij de wortelsteeg in Alkmaar*, Zwolle 1995.
- Diederiks H., 'Sociale geleding van Amsterdam omstreeks 1800', in: M. Jonker e.a. (red.) *Van stadskern tot stadsgewest. Stedebouwkundige geschiedenis van Amsterdam*. Amsterdam 1984, 113–132.
- Duco, D. , 'De Kleipijp in de zeventiende-eeuwse Nederlanden', in: P. Davey (red.) *The Archaeology of the Clay Tobacco Pipe*. BAR 106, Oxford 1981.
- Duco, D. *De Nederlandse kleipijp*. Leiden 1987.
- Emaus, R., *Knopen van het Damrak. Theorie en toepassing van kledingaccessoires in archeologische context*. Verslag materiaalpracticum Archeologie & Prehistorie, UvA, Amsterdam 2009.
- Gaimster, D., *German Stoneware 1200-1900. Archaeology and Cultural History*. Londen 1997
- Gawronski, J., 'Van kloosterhof tot biertuin. De prehistorie van de Jordaan', *Ons Amsterdam* 54 (2002), 4-9.
- Gawronski, J., *Amsterdam, een maritieme stad?* (Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar Maritieme en urbane Archeologie van de late middeleeuwen en vroegmoderne periode, in het bijzonder de stad Amsterdam, aan de Universiteit van Amsterdam op dinsdag 19 mei 2009). Amsterdam 2009.
- Gawronski, J. & R. Jayasena, *Scherven uit de Pottenbakkersgang. Archeologische opgraving Westerstraat (2003)*. (BMA AAR 4), Amsterdam 2007.
- Gawronski, J. & R. Jayasena, *Evaluatierapport Archeologische Opgraving Rozenstraat 66-76, Cluster Schievink 2009*, Amsterdam 2009.
- Gawronski, J., R. Jayasena & J. Veerkamp, *Beerputten en bedrijvigheid. Archeologische opgraving Konijnenstraat (2003)*. (BMA AAR 6), Amsterdam 2007.
- Gawronski, J., M. Hulst, R. Jayasena, J. Veerkamp, *Glasafval op het achtererf. Archeologische Opgraving Rozenstraat, Amsterdam (2006)*. (BMA AAR 50) Amsterdam 2010.
- Gawronski, J., J. Veerkamp, 'Water uit de kelder. De verdwenen waterkelders van Amsterdam', in: Rossem, V. van, G. Tussenbroek, J. Veerkamp (red.), *Amsterdam. Monumenten en Archeologie* 6. Amsterdam 2007, 59-69.
- Gawronski, J. & J. Veerkamp, *Rozenstraat 194. Archeologische opgraving Rozenstraat (2009)*. (BMA AAR 55), Amsterdam 2010.
- Gawronski, J. & J. Veerkamp, *Evaluatierapport ELS, Tussentijdsverslag Archeologische Opgraving Elandsstraat 101*, Amsterdam 2010.

- Gawronski, J. & R. Jayasena, *Ophogingen en bedrijfsafval VOC-werf. AB Oostenburg kavel 5, Amsterdam (2009)*, (BMA AAR 58), Amsterdam 2011.
- Haan, J. de, 'De grootheyt en difficulteyt van 't werck', in: Spies, P. e.a. *Het grachtenboek*. Den Haag 1991, 28-45.
- Henkes, H.E., *Glas zonder glans, vijf eeuwen gebruiksglas uit de bodem van de Lage Landen 1300-1800*. (Rotterdam papers 9) Rotterdam 1994.
- Jayasena, R., & J. Veerkamp, 'Voegt dat nog iets toe?' Archeologie van negentiende-eeuws Amsterdam', in V. van Rossem, G. van Tussenbroek, J. Veerkamp (red), *Amsterdam Monumenten & Archeologie Jaarboek 9*, Amsterdam 2010, 36-47
- Kistemaker, R., 'Functiekaarten en de analyse van de economische en sociale structuur van Amsterdam in de zeventiende en achttiende eeuw', in: M. Jonker e.a. (red.) *Van stadskern tot stadsgewest. Stedebouwkundige geschiedenis van Amsterdam*. Amsterdam 1984, 101-112.
- Kosler, R., *Flasche, Bottle und Bouteille. Faszination eines Hohlglases*. Ismaning 1998.
- Meulen, J. van der, *Goudse pijpenmakers en hun merken*, Leiden 2003.
- Nierop, L. van, 'De Jordaan in 1731 en 1742', in: *Maandblad Amstelodamum* 44 (1957), 53-57.
- Nipper, G.J.C., *18 eeuwen meten en wegen in de Lage Landen*. Zutphen 2004.
- Oldewelt, W.F.H., *Kohier Personeele Quotisatie 1742*. Amsterdam 1945
- Ostkamp, S. 'Catalogus: Het aardewerk uit de opgraving van de Venlose Maasboulevard', in: H.M. van der Velde, S. Ostkamp, H.A.P. Veldman en S. Wijns (red), *Venlo aan de Maas: van vicus tot stad. Sporen van een Romeinse nederzetting en stadsontwikkeling uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd in het plangebied Maasboulevard*, Amersfoort 2009 (ADC Monografie 7 / ADC rapport 1000), 1192.
- Rijkelijkhuizen, M. *Dierlijke materialen in Amsterdam. Gebruiksvoorwerpen van dierlijke materialen uit de 12^e tot 20^e eeuw uit opgravingen in Amsterdam en het gebruik van dierlijke materialen als grondstof in Amsterdam*. Masterscriptie, Universiteit van Amsterdam, Faculteit Geesteswetenschappen, Amsterdams Archeologisch Centrum (AAC), Amsterdam 2004, 134-153.
- Ruempol, A.P.E. en A.G.A. van Dongen, *Pre-industriële gebruiksvoorwerpen 1150-1800*. Museum Boymans-van Beuningen Rotterdam, 1991.
- Venne, A. van de, Poken en stoken, brouwen en koken. Archeologie en geschiedenis van 100 ambachtelijke ovens, AWN-reeks 4, Wijk bij Duurstede 2008
- Vilsteren, V.T. van, 'De botte benen botermesjes', in: *Westerheem* 37 (1988), 213-221.
- Wagenaar, M. *Amsterdam 1876-1914. Economisch herstel, ruimtelijke expansie en de veranderende ordening van het stedelijk grondgebruik*, Amsterdam 1990.
- Wagenaar, M. 'Amsterdam' in: *Stedebouw en burgerlijke vrijheid. De contrasterende carrières van zes Europese hoofdsteden*, Bussum 1998, 146-177.

Bijlage 1 Sporen

S	wp	NAP	NAP onder	beschrijving	interpretatie	vondstnr	datering
1	1	0,13 m +	0,17 m +	anderhalfsteens metselwerk, o-w georiënteerd, 35,5 / 36 cm breed, baksteen oranje bruin (23 x 11,5 x 4,5 cm), 5 lagen = 28,3 cm, insteek = S 4, veldatum langshout 1730, vormt met S 12 = S 142	muur	RO22-8 RO22-35	1730-1740
2	1	0,74 m +		eensteens metselwerk, appelbloesem (16 x 8 x 3,5 cm), N-Z georiënteerd, doorsneden door S 4, 5 lagen = 24,5 cm	muur	RO22-9	1575-1625
3	1	0,75 m +		20-25 cm brede strook aan oostzijde S 2, donker bruin grijze klei met baksteen en puin, doorsneden door S 4	insteek S 2	RO22-3	1575-1625
4	1	0,48 m +		20 - 37 cm brede strook grond (wordt smaller naar het oosten) aan noordzijde S 1, afgebakend door 2,5 cm dikke grenenhouten planken	insteek S 1	RO22-4	1730-1740
5	1	0,17 m +		eensteens metselwerk met resten van halfsteens gewelf, maximale breedte is 68 cm, wrsch. jonger dan S 1, bevat S 6	riool		1730-1950
6	1	0,35 m +		bruine humeuze klei, iets mestachtig bevat afval, in S 5	vulling riool	RO22-5 RO22-10	1730-1950
7	1	0,60 m +		plavuizen (14,5 x 14,5 x 2,2 cm, glazuur sterk afgesleten), op grijs zand omgeven door eensteens muurwerk van baksteen als S 2, doorsneden door S 4	vloer	RO22-11	1575-1625
8	1	0,42 m +		L-vormige structuur van eensteens metselwerk, baksteen als S 2, steunt tegen S 9, doorsneden door S 4, 5 lagen = 27 cm	kelder?		1575-1625
9	1	0,61 m +		anderhalfsteens metselwerk, 28 cm breed, baksteen als S 2, 5 lagen = 20 cm, doorsn. door S 4, ouder dan S 8	westmuur Rozengracht 71		1575-1625
10	1	0,28 m +		eensteens metselwerk, één fase met S 1, oranje bruine baksteen (22,5 x 11 x 4,5/5 cm), 5 lagen = 26,5 cm			1725-1750
11	1	0,51 m +		tonput met vierkante opbouw van max. 74 cm van gele ijsselsteentjes (16,5 / 17 x 7,5/8 3,2 cm) gezet op een houten raamwerk op onderliggende ton, met een schelpenlaag aan westzijde	waterput	RO22-12 RO22-16	1600-1800
12	1	0,04 m +	0,17 m +	metselwerk, één fase met S 1 en S 10, baksteen als S 1, 5 lagen = 27,5 cm, veldatum langshout 1730, met S 1 = S 142	muur	RO22-34 RO22-36	1730-1740
13	1	0,35 m +		eensteens metselwerk, oranje bruin (19,5 x 9,5 x 4 cm), bevat S 14		RO22-13	1725-1800
14	1	0,41 m +		bruine en grijze klei, gevlekt met grijs zand, bevat kiezels en puin	vulling S 13		1725-1800
15	1	0,02 m +		metselwerk oranje bruine baksteen (22,5 / 23 x 11/11,5 x 4 cm), komt uit op S 13, gewelf ingestort, koud tegen S 16, mogelijk gelijktijdig	goot / riool		1700-1800
16	1	0,25 m +		N-Z georiënteerd metselwerk, met een deels ronde aanbouw rondom S 17, 5 lagen = 28,3 cm	muur		1700-1800
17	1	0,19 m +		bakstenen mantel van roodbruine klinkers (17 x 7 x 4 cm met tras gemetseld) op 2 tonnen, 3,80 m diep tot eensteens rand, omgeven door kleimantel	waterput		1700-1800
18	1	0,25 m +		zware lichtgrijze klei rondom S 17 en tegen goot S 15	kleimantel		1700-1800
19	1	0,34 m +		vulling aan zuidzijde riool S 15, begrensd door S 15, S 12 en S 20			1700-1800
20	1	0,08 m +		1,5 steens metselwerk (29 cm breed), oranje bruine baksteen (18 x 9,5/10 x ? cm), koud tegen S 12	zijgevel Eerste Rozendwrs 9		1750-1800
21	1	0,04 m +	0,82 m +	eensteens muur, na versnijding 1,5 steens muur van oranjebruine baksteen (18,5 x 9 x 4 cm), koud tegen S 12, 5 lagen = 23,6 cm, veldatum langshout 1755	achtergevel Eerste Rozendwrs 9	RO22-14 RO22-41	1755-1760
22	1	0,47 m +		70-80 cm brede strook grijs bruine klei, veel vondstmateriaal, aan noord- en westzijde begrensd door bekisting als bij S 4, doorsneden door S 13, gaat over in S 41	insteek S 12	RO22-15	1730-1740
23	1	0,46 m +		grijs zand, vloer is verwijderd, ligt nog deels op bekisting van S 22	ondergrond vloer		1725-1800
24	1	0,05 m +		ijsselstenen op z'n kant binnen vlak gevormd door S 12 en S 1, grotendeels verwijderd	vloer/bestrating		1725-1800
25	1	0,28 m +	1,15 m +	houten bekisting 73 x 60 cm van grenenhout (4/4,5 cm dik) dubbelwandig, binnenste planken rechtopstaand, ingegraven in 17de-eeuwse ophoging	put	RO22-33	1700-1900
26	1	0,40 m +		donkerbruin grijs kleilig zand met puin = S 54	ophoging	RO22-18 RO22-32	1650-1700
27	1	0,35 m +		donkerbruine grijze klei met puin en veel rookpijp-afval langs muur S 21	insteek	RO22-19	1700-1750
28	1	0,02 m +		oranje rode baksteen (18/18,5 x 9 x 3,5 cm) op z'n plat, afgedekt door S 29 en S 30, hoort bij S 21	vloer	RO22-20	1750-1800
29	1	0,10 m +		bruin zand met veel puin en gruis met schelpen en mortelresten tussen S 28 en S 30	ophoging		1800-1900
30	1	0,15 m		wit marmeren plavuizen (34 x 34 x 2 cm), in patroon gelegd op S 29, met twee sporen van de lokatie van de schouwvragen	vloer		1750-1800
31	1	0,20 m +		muur van bruin paarse klinkers (22 x 11 x 4 cm) staat op S 21, omsluit vloer S 30	zij-achtergevel Eerste Rozendwrs 9	RO22-22	1800-1900
32	1	0,35 m +		concentratie rookpijpen langs westzijde muurwerk S 21, mogelijk gelijk aan S 47, zie profiel 3	insteek / ophogingslaag	RO22-21	1675-1725
33	1	0,33 m +		donkerbruin grijs zand en klei met veel puin, snijdt door ophoging S 26	kuil		1600-1800
34	1	0,24 m +		laag van lichtgrijs zand, deels vergraven, ligt op S 26	vlijlaag		1700-1800

35	1	0,37 m +		concentratie fijn puin in donkerbruin grijze klei aan zuidkant muur S 12, ligt op S 26	verharding		1700-1800
36	1	0,10 m +	0,01 m +	eensteens metselwerk oranje bruine baksteen (25 x 12, 5 x 6 cm) vormt samen met S 31 steeg S 37, ondiep, geen fundering	muur	RO22-23	1700-1900
37	1	0,29 m +		donkerbruin paarse klinkers op z'n kant, diverse afmetingen, over breedte van 88 cm, richting 1e Rozendwarsstraat	bestrating gang		1900-2009
38	1	0,05 m +		bakstenen op z'n plat, bakstenen als S 28	vloer		1700-1900
39	1	0,04 m +	0,26 m +	plateau van minimaal 4 lagen van oranje rode baksteen (19 x 9 x 4 cm) ligt op vlijslaag van gele baksteen (17 x 8 x 4 cm), gefundeerd op grenen plank	vloer		1700-1900
40	1	0,13 m +		halfsteens gemetselde bak	waterkelder 1		1730-1800
41	1	0,35 m +		insteek muur S 1 aan zuidzijde	insteek	RO22-24	1730-1740
42	1	0,30 m +	0,90 m +	grijs zand langs houten bekisting S 25, vermengd met S 26	insteek	RO22-25 RO22-27	1650-1800
43	1	0,70 m +	1,08 m +	gelaagd zand: donker grijs zand met takjes en vlekken geel en licht grijs zand	ophoging	RO22-28 RO22-40	1600-1650
44	1	1,08 m +	1,30 m +	grijs en bruin gevlekt zand met houtresten en puin, op S 45	ophoging		1600-1700
45	1	1,30 m +	1,60 m +	grijze zandige klei met veenbrokken en schelpen, op S 46	ophoging	RO22-29	1600-1700
46	1	1,60 m +	1,70 m +	compact pakket donkerbruine veenzoden	ophoging	RO22-31	1600-1700
47	1	0,80 m +	1,10 m +	donker grijze klei met hoofdzakelijk rookpijfragmenten, doorsnijdt S 54	afvalstort	RO22-37	1675-1750
48	1	0,50 m +	2,45 m +	bakstenen put, 1,9 m diep, houten bodem, halfsteens, oranjebruin (20 x 11 x 5,5 cm), deksel van 6 planken van 4,5 cm dik grenen hout, 2 kokers, bevat S 49	beerput 1		1675-1750
49	1	0,80 m +	2,45 m +	vulling S 48, zwarte slappe beer	beervulling	RO22-43 RO22-44 RO22-45 RO22-46	1675-1850
50	1	1,40 m +	1,70 m +	donkerbruin veen, veel hout met lokaal als top een dun laagje lichtgrijs zand	ophoging		1600-1650
51	1	1,70 m +	1,90 m +	licht grijs zand	ophoging		1600-1650
52	1	1,90 m +	2,70 m +	roodbruine veenzoden met takjes, bevat aardewerk, op S 53	ophoging	RO22-39	1600-1650
53	1	2,70 m +		zeer fijn vezelig bruin veen	natuurlijk veen		
54	1	0,80 m +	1,20 m +	grijsbruin kleilig zand met puntjes = S 26	ophoging	RO22-38	1675-1700
55	2	0,00 m	0,20 m +	riool, bestaande uit twee eensteensmuren, rode baksteen (19 x 9,5 x 4 cm), gewelf niet meer aanwezig, doorgang in noordmuur S 56, houten vloer	riool	RO22-50	1800-1900
56	2	1,83 m +		muurwerk achterbouw Rozenstraat 68, staat op riool S 55, roodbruine baksteen (22 x 11 x 5,5 cm)	Rozenstraat 68 achterbouw		1850-1900
57	2	0,41 m +	0,16 m +	muur, noord-zuid georiënteerd, metselwerk in S 56, op langshout en schuifhout, rode baksteen (21,5 x 11 x 6,5 cm), harde mortel	muur		1850-1900
58	2	0,21 m +		vloer binnen houten raamwerk, rode plavuizen (22 x 21 x 3 cm)	vloer		1700-1850
59	2	0,11 m +		putmantel, doorsneden door S 56, eensteens, rode baksteen (20 x 10 x 4,5 cm)	waterput		1700-1800
60	2	0,25 m +	0,90 m +	onderste 0,7 m eensteens metselwerk, ijsselsteen (18,5 x 9 x 3,6 cm), opgaand werk halfsteens in oranjebruine baksteen (22,7 x 11 x 4,5 cm), veldatum langshout 1691 en 1692	Rozenstraat 72 achterbouw	RO22-48 RO22-55 RO22-56 RO22-64	1692-1700
61	2	0,02 m +	0,17 m +	haard, zuidelijke kamer S 60, 77 x 50 cm, halfsteens, ijsselsteen	haard, achterbouw Rozenstraat 72		1700-1800
62	2	0,03 m +		haard, noordelijke ruimte S 60, 63 x 48 cm, halfsteens, ijsselsteen	haard, achterbouw Rozenstraat 72		1700-1800
63	2	0,03 m +	0,01 m +	vloer, zuidelijke ruimte S 60, ongeglazuurde plavuizen 22 x 22 cm	vloer, 2e fase, achterbouw Rozenstraat 72		1700-1800
64	2	0,02 m +		vloer, noordelijke ruimte S 60, onderbroken door indelingsmuur met witte wandtegels	vloer, achterbouw Rozenstraat 72		1700-1800
65	2	0,03 m +	0,15 m +	goot, halfsteens wanden van oranje baksteen (18 x 9,5 x 4 cm), 8,5 cm diep, afgedekt met plavuizen 21,5 x 21,5 cm, mogelijk gelijktijdig met S 60	goot		1700-1800
66	2	0,06 m +		muur, onderkant anderhalfsteens (29 cm breed), eensteens opgaand werk, roodbruine baksteen (19 x 9,5 x 4 cm), 5 lagen = 24,8 cm	zijgevel Rozenstraat 70	RO22-81 dendro	1711-1725
67	2	0,30 m +		muur, op ophoging op vloer S 63, secundaire baksteen (19 x 10 x 3,5 cm / 17 x 7,8 x 3,7 cm), tot bovenste laag van resterende wandtegels aan binnenzijde S 60	muur laatste fase Rozenstraat 72		1800-1900
68	2	0,29 m +		muur, L-vorm, invulling zuidoosthoek ruimte S 60, mogelijk gelijktijdig met S 67, 3 baksteensoorten, ijsselsteen (17,5 x 7,5 x 3,6 cm), oranje baksteen (18,5 x 9 x 3,6 cm); oranjebruine baksteen (22,5 x 11 x 4,5 cm)	indelingsmuur		1800-1900
69	2	0,23 m +		baksteenplateau met naar zuiden een 19 cm brede bakstenen afloop, koud tegen S 60, mogelijk gelijktijdig met S 67 en S 68, (baksteenformaten 19 x 9 x 3,5 cm en 18 x 8,5 x 3,4 cm)	vloer?		1800-1900
70	2	0,39 m +		oranje baksteen (18,5 x 9 x 4,7 cm) op z'n kant	vloer		1700-1900
71	2	0,32 m +		metselwerk van 67 x 54 cm (buiten) en 43 x 26 cm (binnen), harde klinkers, aangesmeerd, schuine binnenzijde, bodem 25 cm diep	bak		1800-1900
72	2	0,27 m +		bakstenen plateau, secundaire baksteen	vloer?		1800-1900
73	2	0,21 m +	0,39 m +	gemetselde koker van 50 x 29 cm, halfsteens muur later door nieuwe halfsteens muur omgeven	stortkoker beerput S 97 BP 2		1692-1900
74	2			goot, oost-west, plavuizen van (21 x 21,4 x 2,3 cm) afgedekt met baksteen, rust op zijkant bak S 77 en muur S 75 aan zuidzijde, mogelijk later tussen gezet	goot		1800-1900

75	2	0,22 m +		muur, oost-west, oranje baksteen (22 x 10,5 / 11 x 4,5 cm), halfsteens opbouw op eensteensmuur van ijsselstenen, als S 60, tegen S 101	muur, achterbouw Rozenstraat 74		1692-1700
76	2	0,22 m +	0,37 m +	riool, 74 cm breed, 36 cm breed kanaal tussen eensteens muurwerk, sluit aan op muur S 75, mondt uit via een uitgehakt gat in bak S 77, aan zuidelijk uiteinde een vierkante bak met daar boven traliewerk	riool		1800-1900
77	2	0,25 m +	0,30 m +	rechthoekige bak van 1,32 x 0,99 m, halfsteens muurwerk (22 x 10,5 / 11 x 4 cm), als S 75, ligt op beerput S 97	bak		1800-1900
78	2	0,29 m +	1,04 m +	goot met drempels en aan noordzijde een put met bakstenen mantel op houten ton	ambachtelijke goot		1800-1900
79	2	0,39 m +		grijze plavuizen (22 x 22,5 x 2,7 cm) met dorpel	vloer		1700-1900
80	2	0,27 m +		metselwerk, oost-west, doorsneden door S 78, klinkers (17,5 / 18 x 9 x 4 cm)	muur		1700-1800
81	2	0,26 m +		halfsteens metselwerk, 58 x 44 cm, oranjebruine baksteen (22 x 10,5 x 5 cm)	bak		1700-1900
82	2	0,38 m +		muur, 2 steens, baksteen (17 x 8,5 x 4 cm), noord-zuid, ligt op brokken natuursteen en plavuizen, als S 72	muur		1700-1800
83	2	0,32 m +	0,18 m +	muur, eensteens, oranje/bruingele baksteen van (16 / 16,5 x 8,5 / 9 x 3 cm), gefundeerd op brokken natuursteen	muur		1700-1800
84	2	0,27 m +	0,25 m +	geel geglazuurde plavuizen (21,5 x 21,5 x 2,5 cm); ligt op S 85	vloer		1700-1800
85	2	0,23 m +		grijsgeel zand met veel mortel en grind, ligt op versnijding van muur S 75	vlijlaag		1700-1800
86	2	0,04 m +	0,66 m +	put, halfsteens, oranjebruine baksteen (21,5 x 10,5 x 5,5 cm) lijkt los gestapeld; 1,13 m doorsnede, binnenmaat 0,91 m,	put		1700-1900
87	2			put, vierkant, 61 x 58 cm, eensteens bakstenen mantel (18,5 x 8,5 x 3,5 cm)	put		1700-1900
88	2	0,26 m +	0,22 m +	muur, eensteens, 1 baksteenlaag, niet gefundeerd, bruine baksteen (18 x 8,5 x 4 cm), mogelijk gelijktijdig met S 83	muur		1600-1800
89	2	0,24 m +		vloer, gele baksteen (17,5/18 x 8/8,5 x 3,5 cm)	vloer		1600-1800
90	2			rechthoekige bak, deels baksteen op z'n kant	bak		1700-1900
91	2	0,21 m +		donkergrijs kleilig zand + puin	ophoging, loopvlak buitenruimte	RO22-49 RO22-52	1675-1900
92	2	0,01 m +	0,11 m +	geel zand onder plavuizenvloer, op S 93	ophoging		1700-1800
93	2	0,11 m +	0,23 m +	grijs zand, iets puin, ligt onder S 92, ligt op plavuizenvloer S 94	ophoging		1700-1800
94	2	0,18 m +		plavuizenvloer fase, ongeglazuurde plavuizen (21,5 x 21,5 x 2,5 cm), onderdeel Rozenstraat 72	vloer 1e fase, achterhuis Rozenstraat 72		1692-1700
95	2	0,79 m +	1,35 m +	kelder bekleed met plavuizen op vloer 21,5 x 21,5 en aan wand 14,5 x 14,5 cm, bevat RO22-53	waterkelder 2 Rozenstraat 72	RO22-53	1675-1692
96	2	0,98 m +		lichtbruin venige klei, ophoging rond waterkelder S 95 ter hoogte van langshout S 60	ophoging	RO22-54	1625-1675
97	2	0,29 m +	2,10 m +	beerput, houten constructie van 1,66 x 1,26 m, wand van rechtopstaande planken (dik 2-4 cm), hiertoe behoort storkoker S 73	beerput 2	RO22-57	1692-1900
98	3	0,10 m +	0,05 m +	vloer, rode plavuizen (22 x 22 x 2,5 cm), laatste fase Rozenstraat 74, rechthoekige uitsparing aan zuidkant, mogelijk locatie kast of bedstede, doorbroken door riool S 76, ligt onder S 85, ligt op plavuizenvloer S 99	vloer Rozenstraat 74		1750-1800
99	3	0,07 m +		vloer, rode plavuizen als S 98, loopt in een strook van 8 cm door onder vloer S 98, oudere fase of juist onderdeel hiervan?	vloer Rozenstraat 74, bedstede?		1750-1800
100	3	0,04 m +	0,33 m +	ronde gemetselde put met slurfvormige uitbouw aan de noordwest kant, bakstenen mantel 1,5 steens, afgedekt door vloer S 99, heeft vloer van rode plavuizen	oven		1700-1750
101	3	0,30 m +	0,05 m +	eensteensmuur, staat tegen muur S 75, ijsselsteen (17,8 x 8 x 3,8 cm) en roodbruine baksteen (17 x 8,5 x 4 cm), ligt op muurwerk BP 3	achterbouw nr. 74		1692-1700
102	3	0,09 m +	0,10 m +	(schrob) putje, halfsteens muurwerk, staat tegen S 101	put		1700-1800
103	3	0,14 m +		put, rechthoekig, achter S 101, rode baksteen (18,5 x 9 x 4 cm)	put		1700-1800
104	3	0,07 m +		haard, halfsteens muurwerk, tegen oostwand in kamer Rozenstraat 74	haard Rozenstraat 74		1700-1800
105	3	0,23 m +		waterkelder, rechthoekige bak van oranje baksteen, achter gebouw S 101 (Rozenstraat 74)	waterkelder 3 Rozenstraat 74		1700-1800
106	3	0,19 m +		muur, rollaag, noord-zuid georiënteerd, roodbruine baksteen (19 x 9,5 x 3,8 cm)	muur / drempel		1700-1900
107	3	0,31 m +	0,28 m +	muur, eensteens, noord-zuid georiënteerd, ligt op 'langshout' en 'kesp' van natuursteen	muur		1700-1900
108	3	0,01 m +		bruingeel zand met brokjes baksteen, onder S 98	ophoging	RO22-59	1700-1850
109	3	0,05 m +	0,14 m +	goot, noord-zuid georiënteerd, snijdt door S 60, halfsteens muurwerk, afgedekt met natuursteen	goot Rozenstraat 72		1800-1900
110	3	0,23 m +	0,46 m +	muur, oost-west, binnenmuur tussen zijgevels S 60, roodbruine baksteen (23 x 11 x 4,5 cm), wordt doorsneden (gat uitgehakt) door goot S 109	binnenmuur Rozenstraat 72		1800-1900
111	3	0,14 m +		waterkelder achter muur S 60, perceel Rozenstraat 72, rechthoekige bak met koepel en inlaat van 60 x 63 cm (buiten, 36 x 41 cm binnen), rode plavuizen aan binnenkant, kleine dichtgezette inlaat van 32 x 32 cm (buiten, 13 x 13 cm binnen)	waterkelder 4 Rozenstraat 72		1700-1800
112	3	0,07 m +		bak, halfsteens muurwerk, aan zuidkant van, en tegen, waterkelder S 103, afgedekt met natuursteen plaat, deels secundaire baksteen, rode baksteen (19,5 x 9,8/10 x 3,5 cm en 17,5 x 7,5/8 x 4 cm)	put		1700-1800
113	3	0,26 m +		muur, N-Z, 19de eeuw, bruine baksteen (18 x 8,5 x 4 cm), in later stadium aan de westkant verstevigd met betonbalk	muur		1800-1900
114	3	0,01 m +		muur, N-Z, eensteens met halfsteens opgaand werk, ijsselsteen (16,5 x 7 x 3 cm), vloer S 98 sluit hier op aan en rust deels op versnijding, gelijktijdig met S 101	muur		1650-1700

115	3	1,02 m +	1,78 m +	donkerbruinrijks kleiig zand, beervulling	vulling S 118, BP 3	RO22-66	1625-1690
116	3	0,46 m +	1,35 m +	muur, O-W, eensteens, appelbloesem (18 x 9 x 4,5 cm), vormt met S 117 beerput S 118, wordt gedeeltelijk afgesloopt voor aanleg oven S 100, overdekt door muurwerk S 101	muur BP 3		1625-1690
117	3	0,46 m +	1,80 m +	muur, N-Z, steens, appelbloesem, onderdeel beerput S 118, ligt op 3 cm dik langshout, overbouwd door S 100	muur BP 3		1625-1690
118	3	0,20 m +	1,80 m +	beerput, rechthoekig, 1,9 x 1 m (binnenmaat), bestaat uit muren S 116 en 117, bevat beervulling S 115, circa 1,65 m diep	BP 3, Rozenstraat 74		1625-1690
119	4	0,12 m +		muur, eensteens, appelbloesem (17 x 8,2 x 4 cm), 4 bs lagen, rust op muur S 110, ligt op plank	indelingsmuur Rozenstraat 74		1600-1650
120	4	0,07 m +	0,30 m +	muur, appelbloesem baksteen, eensteens fundering, halfsteens opgaand werk, muur S 119 rust op versnijding van S 120	indelingsmuur Rozenstraat 74	RO22-72 (dendro)	1600-1650
121	4	0,22 m +	0,97 m +	muur, eensteens, appelbloesem (17,5 x 8 x 4 cm)	indelingsmuur Rozenstraat 74		1600-1650
122	4	0,22 m +		muur, rondom vloer S 123, rust op muur S 121, rode baksteen (18,5 x 9 x 4 cm)	afgescheiden ruimte S 135		1600-1700
123	4	0,19 m +	0,16 m +	vloer, rode plavuizen (21 x 21 x 2,5 cm)	vloer, 3e fase S 135		1700-1800
124	4	0,24 m +	0,19 m +	muur, halfsteens, staat op vloer S 123, gele baksteen (17 x 8 x 4 cm)	muur		1700-1800
125	4	0,14 m +		muur, N-Z, tussen S 119 en S 126, niet in verband	indelingsmuur Rozenstraat 74		1600-1650
126	4	0,36 m +	0,79 m +	muur, O-W, binnenmuur Rozenstraat 74, rode baksteen (17,5 x 9 x 4 cm), appelbloesem (17 x 8 x 3,5 cm), 10 lagen = 49 cm, doorbroken bij bouw zijgevel westzijde Rozenstraat 74 (S 127)	indelingsmuur Rozenstraat 74	RO22-74 (dendro)	1600-1700
127	4	0,25 m +	1,00 m +	muur, N-Z, zijgevel Rozenstraat 74, rode baksteen (18,5 x 9 x 4 cm)	muur, westzijgevel Rozenstraat 74	RO22-73 (dendro)	1600-1700
128	4	0,11 m +		muur, O-W, rode baksteen (21 x 10,5 x 5,5 cm), hier tegenaan staat plateau van natuursteen dat aansluit op WK 3 (S 105)	muur, oostzijgevel Rozenstraat 74		1600-1650
129	4	0,05 m +		muur, eensteens, oranje rode baksteen (18,5 x 8,5 x 4 cm), zijgevel Rozenstraat 72	zijgevel en achtergevel Rozenstraat 72		1600-1650
130	4	0,05 m +	0,07 m +	vloerrestant, plavuizen (21 x 21 x 2 cm), sluit aan op muur S 132	vloer Rozenstraat 72		1700-1900
131	4	0,21 m +		waterkelder, hardgebakken paarse baksteen (18 x 8,5 x 3,5 cm)	waterkelder 5 Rozenstraat 72		1700-1800
132	4	0,12 m +		eensteensmuur, N-Z, paarse baksteen (18 x 8,5 x 3,5 cm)	muur		1700-1800
133	4		0,14 m +	donkergrijs zand met dakpanpuin, onder vloer S 123, op geel zand op vloer S 134	ophoging	RO22-70	1700-1750
134	4	0,14 m +	0,17 m +	vloer, verschillende formaten plavuizen: 22 x 22 x 3 cm (grijs) en 25 x 25 x 4 cm (natuursteen)	vloer, 2e fase S 135		1600-1700
135	4	0,19 m +		ruimte met plavuizenvloer S 134, muren bestaan uit S 122, 125, 126 en 128, in een later stadium opgehoogd	ruimte Rozenstraat 74		1600-1700
136	4	0,32 m +	0,35 m +	vloer, plavuizen (21 x 21 x 3 cm)	vloer, 1e fase S 135		1600-1700
137	4	0,27 m +	0,67 m +	muur, O-W, voorgevel Rozenstraat 74, rode baksteen, staat koud tegen zijgevel S 127 (west) en S 128 (oost)	muur Rozenstraat 74		1600-1700
138	4	0,13 m +	0,58 m +	put, eensteens mantel van ijsselstenen, ligt onder S 78, mogelijk gelijktijdig met vloer S 139	put Rozenstraat 74		1700-1800
139	4	0,16 m +		vloer / bestrating van ijsselstenen, sluit aan op muur S 80, deels verstoord, jonger dan beerput S 97	vloer Rozenstraat 74		1700-1800
140	4	0,60 m +	0,90 m +	ophogingslaag van bruine venige klei met iets puin, ligt onder muren S 120 en S 126, perceel Rozenstraat 74	ophoging		1600-1650
141	4	0,90 m +		ophogingslaag van bruine venige klei, perceel Rozenstraat 74	ophoging		1600-1650
142		0,13 m +	0,12 m +	S 1 en S 12	gebouw		1730-1740
143		0,20 m +	0,82 m +	S 21, S 28, S 30 en S 31	Eerste Rozendwrs 9		1750-1800
144		0,10 m +	0,01 m +	S 36	Rozenstraat 78, achterbouw S 36		1700-1900
145		0,60 m +	0,74 m +	S 2, S 3 en S 7	Rozengracht 77		1575-1625
146		0,42 m +	0,61 m +	S 8 en S 9	Rozengracht 79		1575-1625
147		0,44 m +	0,50 m +	planken en paaltjes WP 1, vlak 2	stalruimte		1575-1625
148		0,45 m +	0,55 m +	humeuze mest afgedekt door S 26	mestlaag		1575-1625
149		0,80 m +	1,02 m +	bruin grijs zand	ophoging gang		1700-1900
150		0,68 m +	0,80 m +	licht grijs zand	ophoging gang		1700-1900
151		0,40 m +	0,68 m +	donkergrijs zand met puin	ophoging gang		1700-1900
152		0,24 m +	0,40 m +	lichtgrijs zand met puin	ophoging gang		1700-1900
153		0,08 m +	0,24 m +	donkergrijs zand met puin	ophoging gang		1700-1900
154		0,05 m +	0,08 m +	geel zand	ophoging gang		1700-1900
155		0,01 m +		venige ophoging onder S 108, rond BP 3 en S 100	ophoging	RO22-65	1650-1700

Bijlage 2 Vondsten

vn	objectnr	(#)	S	N	MAE	object	arch object	materiaal	kenmerken	dev sys	datering
1	RO22-1-1			1	1	kom	kom	industrieel: printware	blauw geschilderde decoratie van bloemen	iw-kop-1	1800-1900
2		01		5	1	kom	wand	porselein: China, kraak		p-kop-15	1625-1650
2		02		3	1	bord	spiegel	roodbakkeend: slib, Duitsland, Weser		w-bor-1	1575-1600
2		03		1	1	beker	wand	roodbakkeend: slib, Duitsland, Weser	met relief, kerbschnitt	w-bek-1	1575-1600
2		04		1	1	kop	liggend oor	witbakkeend: groen		w-kop	1625-1650
2		05		1	1	bord	rand, vlag	roodbakkeend		r-bor-6	1600-1675
2		06		1	1	bord	rand	roodbakkeend: slib, Duitsland, Werra		wa-bor-1	1600-1625
2		07		2	2	bord	spiegel?	roodbakkeend: slib, Nederrijn		r-bor	1700-1725
2		08		1	1	grape	rand, oor	witbakkeend	groen / geel	w-gra	1600-1650
2		09		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbel conisch, hm roos gekroond, geglaasd en ongerookt		1630-1640
2		10		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm HS (duco 2003, merk 586) geglaasd, gerookt		1625-1655
2		11		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm roos gekroond, ongerookt, mogelijk Amsterdamse productie		1630-1640
2	RO22-2-1			1	1	boterspatel	Boter spatel	eco: been	13,5 x 1,6 cm		1600-1750
2	RO22-2-2			1	1	plavuis	halve plavuis	bouwceramiek	halve plavuis, diagonaal afgesneden, leisteen (23 x 23 cm)		1600-1750
2	RO22-2-3			1	1	slijpsteen	slijpsteen	natuursteen	fragment circa 25 x 13 x 8 cm, ø 30 cm		1600-1750
3		01	3	1	1	bord	rand, vlag, spiegel	roodbakkeend	groene slibspiegel	r-bor-6	1575-1625
4		01	4	1	1	bord	spiegel van bord	majolica: Noordelijke Nederlanden	wit met blauwe decoratie	m-bor	1675-1700
4		02	4	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Westerwald	fragment met applique	s2-kan	1625-1675
4		03	4	1	1	kop	bodem	porselein: China, capucijner	binnenzijde een band van 2 strepen en op de bodem een bloem (roos?)	p-kop	1680-1750
4		04	4	1	1	rookpijp	ketel en steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm HS (Duco, 2003 merk 586) lelies in ruit op steel		1635-1655
4		05	4	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm EB, Amsterdamse productie		1666-1685
5	RO22-5-1		6	1	1	bord	bordje	kunststof, melamine	ivoorkleurig plastic bordje; Watertown ware, made in U.S.A. 'Navy Messware'		1940-1944
6		01		1	1		stuk ijzer	metaal	rechthoekig, 1,5 cm breed, 10 cm lang		1800-1900
6		03		1	1			metaal	langwerpig, rechthoekig, 2 inkepingen, 5 x 1 cm		1800-1900
6	RO22-6-1			1	1	munt, duit	munt	metaal: koperlegering	wapen van Zeeland		1700-1800
6	RO22-6-2			1	1	munt	munt	metaal: koperlegering	oppervlak gecorrodeerd, onherkenbaar		1700-1800
7		01		1	1	bord	wand	roodbakkeend: slib, Duitsland, Weser		we-bor	1575-1600
7		02		2	2	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, geen hm, gerookt, niet geglaasd		1630-1640

7	03	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	dubbelconisch, hm HS in parelrand (duco 2003, merk 586) gerookt		1635-1655		
7	RO22-7-1		1	1	knoop	knoop	metaal: koperlegering	bolvormig met Tudorroos, ø 1 cm, draadoog, type Aa10	1575-1625		
7	RO22-7-2		1	1	knoop	knoopje	metaal: koperlegering	decoratie fleurons in een band, doorboord staafje, type Ae10 uitgewalst loodje?	1575-1600		
7	RO22-7-3		1	1	schijfje	plat schijfje	metaal: lood		1700-1900		
7	RO22-7-4		1	1	munt	munt	metaal: koperlegering	verveerd, onherkenbaar	1700-1900		
7	RO22-7-5		1	1	strip	strip	metaal: ijzer	gesmeed ijzer, 10,2 x 1,9 x 0,6 cm, 85 gr	1700-1900		
8		01	1	1	1	baksteen	baksteen	bouwceraamiek	bruin, 23 x 11,5 x 5 cm	1700-1750	
9		01	2	1	1	baksteen	baksteen	bouwceraamiek	appelbloesem, 16 x 8 x 3,5 cm	1575-1625	
10		01	6	1	1	onbekend		Industrieel		1850-1925	
10	RO22-10-1		6	1	1	pan	steelpan	metaal: koperlegering	fragment houten steel (Fraxinus), bodem zit los van randen, secundair gesoldeerd	1750-1900	
10	RO22-10-2		6	1	1	stop	stop	steengoed	met (zout)glazuur	s2-stp-2	1800-1900
11		01	7	1	1	plavuis	plavuis	bouwceraamiek	plavuis met afgesleten glazuur, afm. 14 x 14 cm		1575-1625
12		01	11	1	1	baksteen	baksteen	bouwceraamiek	geel, 16,5 x 7,5/8 x 3,2 cm (ijselsteen)		1600-1800
13		01	13	1	1	baksteen	baksteen	bouwceraamiek	roodbruin, 19 x 9 x 4 cm		1725-1800
14		01	21	1	1	baksteen	baksteen	bouwceraamiek	roodbruin, 18,5 x 9 x 3,5 cm		1750-1800
15		01	22	1	1	grape	bodem	roodbakkend	binnenzijde geel glazuur	r-gra	1650-1700
15		02	22	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	dubbelconisch, hm HS met sterren, gerookt		1640-1650
15		03	22	1	1	rookpijp	ketel en stelen	pijpaarde	dubbelconisch, geen hm, grove kwaliteit		1625-1650
16		01	11	1	1	monster	schelpen	eco: schelpen	tepelhoorn, kokkel, zaagje en half geknotte strandschelp		
17		01		1	1	bord	rand	faience: Haarlem?	atelier Verstraete?		1642-1655
17		02		3	2	bord	rand, vlag	majolica: Noordelijke Nederlanden	blauw op wit decoratie	m-bor	1650-1700
17		03		1	1	kan	bodem	steengoed: Duitsland, Westerwald		s2-kan	1625-1675
17		04		1	1	kan	bodem	steengoed: Duitsland, Frechen		s2-kan	1625-1675
17		05		1	1	kan, suiker stroopkan	voet	roodbakkend	buitenzijde ongeglazuurd, binnenzijde geglazuurd met ribbels en dikke bodem	r-kan	1600-1700
17		06		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtersvorm met spoor, reliefmerk op ketel: kroon met 3 sterren, gerookt		1700-1730
17		07		1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	trechtersvorm met spoor, gerookt		1700-1725
18		01		3	2	rookpijp	ketel en steel	pijpaarde	dubbelconisch, grove kwaliteit, geen hielmerk, gerookt		1650-1675
19		01	27	1	1	bord	rand	faience: Noordelijke Nederlanden	blauwe krullende decoraties.	m-bor	1650-1675
19		02	27	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Frechen		s2-kan	1600-1700
19		03	27	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtersvorm, hm Wpn Haarlem (duco 2003, merk 12)		1695-1735
19		04	27	2	1	rookpijp	stelen	pijpaarde	met radering		1650-1750
19		05	27	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtersvorm, hm Bloempot (duco 2003, merk 73), gerookt		1690-1725
19		06	27	1	1	rookpijp	ketel, steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Sscheepje (duco 2003, merk 318), ongerookt		1671-1725
19		07	27	1	1	rookpijp	ketel, steel	pijpaarde	overgang naar trechtersvorm, hm Vogel (duif?), geglaasd en gerookt, met zwaartepunt radering op steel		1680-1690
19		08	27	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	overgang naar		1680-

									trechtersvorm, geglasd	1690
19	09	27	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		overgang naar trechtersvorm, geen hm	1680- 1690
19	10	27	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		dubbelconische slanke ketel, hm vliegend hert	1670- 1690
19	11	27	1	1	rookpijp	ketel, steel	pijpaarde		dubbelconisch, slank, hm HS, geglasd,	1635- 1655
19	12	27	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		dubbelconisch, hm G gekroond (duco 2003, merk 381)	1667- 1690
19	13	27	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		vroege trechter, met reliefhielmerk (2 stippen)	1690- 1725
20	01	28	1	1	baksteen	baksteen	bouwcramiek		roodbruin, 18 x 9 x 4 cm	1750- 1800
21	01	32	3	2	bord	spiegel, rand	faience: Noordelijke Nederlanden		decoratie van bloemen en insecten	f-bor 1660- 1675
21	02	32	1	1	rookpijp	steel	pijpaarde		geglasd met zwaartepunt radering van 6 ringen	1625- 1675
21	03	32	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		slank, dubbelconisch, hm H gekroond (duco 2003, merk 382), ongerookt	1661- 1693
21	04	32	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		slank, dubbelconisch, hm Trompetter (duco 2003, vanaf 1674), ongerookt, geglaasd	1674- 1700
21	05	32	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		slank, dubbelconisch, hm onleesbaar	1675- 1700
21	06	32	2	2	rookpijp	ketel	pijpaarde		dubbelconisch, geen hm	1640- 1700
21	07	32	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		slank, dubbelconisch, hm Kroon (duco 2003 merk 31), licht gerookt	1675- 1690
21	08	32	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		slank, dubbelconisch, hm Aker (duco 2003, merk 65)	1669- 1715
21	09	32	1	1	rookpijp	ketel + steel	pijpaarde		slank, dubbelconisch, hm Druiventros gekroond, (duco 2003, merk 63), geglasd, ongerookt	1663- 1700
21	10	32	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde		slank dubbelconisch, hm IWP (duco 2003, merk 809)	1660- 1695
22	01	31	1	1	baksteen	baksteen	bouwcramiek		paars/bruin, 22,5 x 10,5 x 4 cm	1800- 1900
23	01	36	1	1	baksteen	baksteen	bouwcramiek		rood, 24,5 x 13 x 6 cm	1700- 1900
24	01	41	1	1	bord	spiegel	faience		gedecoreerd met bloemen	f-bor 1650- 1675
24	02	41	1	1	bord	spiegel	majolica		decoratie van peren	m-bor 1650- 1700
24	03	41	1	1	bakpan	steel	roodbakkend			r-bak 1600- 1700
24	04	41	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde		dubbelconisch, reliefmerk roos uit 6 stippen, gerookt	1675- 1700
24	05	41	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde		vroege trechter, met reliefmerk (2 stippen), gerookt	1700- 1725
24	06	41	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde		dubbelconisch, reliefmerk roos uit 6 stippen met kelkbladeren, gerookt	1700- 1725
24	07	41	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde		dubbelconisch, geen hm, gerookt, grof	1675- 1700
25	01	42	1	1	bollen schaal	rand	roodbakkend: ongeglazuurd		ondiepe bollen- of lookschaal	1600- 1650
25	02	42	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde		dubbelconisch, kleine ketel, hm ID, Amsterdamse productie	1640- 1660
26	01		1	1	bord	spiegel	majolica		aigrette rand rond putti	m-bor 1625- 1650
27	RO22-27-1		1	1	kandelaar	kaarsenh ouder	metaal: koperlegering		licht verbogen, rond, enkele geboorde gaatjes	1600- 1700
28	01	43	1	1	mineraal	scherf	natuursteen		kwarts	
28	02	43	2	2	grape	wand	roodbakkend		binnenzijde ribbels, bu zijde donkerbruin/paars glazuur	1600- 1700
28	03	43	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde		dubbelconisch, hm HS, (duco 2003 merk 586), licht gerookt	1635- 1655

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Cluster Schievink

29		02	45	1	1	kruik	wand	roodbakkend: lberisch		ib-	1575- 1675
29		03	45	5	1	pot	rand, bodem, voet	roodbakkend	voorraadpot op lobvoeten, groen/bruin geglazuurd aan de binnenzijde	r-pot	1550- 1750
29		04	45	3	3	divers	rand, wand, bodem	roodbakkend			1600- 1650
29	RO22-29-1		45	1	1	kan	kan	steengoed: België, Raeren	appliques met wapenschilden, tinrestant aan oor	s2-kan- 84	1575- 1625
29	RO22-29-2		45	1	1	koeienoog	koeien oog	glas: groen	middenstuk glasschijf		1600- 1650
30		01		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, klein model 1e generatie?, geen hm, gerookt		1610- 1615
31		01	46	1	1	pot	wand, rand	roodbakkend: lberisch	ongeglazuurd, witte spikkeltes in rode scherf	ib-pot	1575- 1675
32		01	26	1	1	kom	oor	faience: Noordelijke Nederlanden	met liggend oor	f-kom	1675- 1725
32		02	26	1	1	kom	rand	porselein: China, kraak	randfragment van klapmuts of kraaikom	p-kom	1600- 1650
32		03	26	3	1	rookpijp	stelen	pijpaarde	met radering		1650- 1700
33		01	25	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	ovoide, ovaal, bijmerk Wapen Gouda, merk initialen met kroon (onleesbaar)		1825- 1850
33		02	25	1	1	knikker	fragment	natuursteen	halve knikker met (zout?) glazuur		1700- 1850
33		03	25	1	1	kom	oor	roodbakkend		r-kom	1750- 1850
33		04	25	1	1	deksel	knop	roodbakkend	groen glazuur buitenzijde/geel glazuur binnenzijde	r-dek-27	1750- 1850
33		05	25	3	1	grape	wand	witbakkend	geel bi zijde, groen bu zijde	w-gra	1700- 1800
33	RO22-33-1		25	1	1	beslag		metaal: ijzer	langwerpig, druppelvormig uiteinde met 3 gaatjes, lengte 10,5 cm		1700- 1900
33	RO22-33-2			1	1	beslag	band met klinknag els	metaal: ijzer	dubbele band aan elkaar geklonken met 2 nagels, 14 x 3,6 x 0,7 cm		1600- 1900
34			12			dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum na 1650, geen wankant, afk. uit Brandenburg (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		1650-
35			1			dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum 1730, wankant, afk. uit Brandenburg (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		1730
36			12			dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum 1730, wankant, afk. uit Brandenburg (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		1730
37		01	47	1	1	bord	spiegel	majolica		m-bor	1650- 1700
37		02	47	1	1	bord	rand	faience: Noordelijke Nederlanden	decoratie Chinezen in landschap	f-bor	1650- 1675
37		03	47	1	1	bord	ran	faience	klein fragment	f-bor	1650- 1750
37		04	47	1	1	kom	rand, wand	faience: Noordelijke Nederlanden		f-kom	1675- 1700
37		05	47	2	1	bord	vlag	faience: Noordelijke Nederlanden	blauwe decoratie bloemen en insecten	f-bor	1650- 1675
37		06	47	1	1	bord	spiegel	porselein: China		p-bor	1700- 1750
37		07	47	1	1	kom	wand, bodem	porselein: China		p-kom	1700- 1750
37		08	47	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Frechen	applique (stads)wapen	s2-kan	1600- 1700
37		09	47	1	1	kan	hals	steengoed: Duitsland, Frechen	applique baardman	s2-kan	1600- 1650
37		10	47	3	3	kan	voet, wand	steengoed: Duitsland, Westerwald		s2-kan	1600- 1675
37		11	47	4	4	divers	wand	roodbakkend			1600- 1700
37		12	47	1	1	kom	spiegel	roodbakkend: slib		r-bor	1700- 1800
37		13	47	193	40	rookpijp	stelen	pijpaarde	stelen, merendeel met radering		1650- 1700
37		14	47	74	74	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, neigt		1680-

								naar trechter, geenn hm, grove kwaliteit, gerookt	1700
37	15	47	12	12	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, geen hm, grove kwaliteit	1650- 1675
37	16	47	14	14	rookpijp	ketels	pijpaarde	dubbelconisch, hm onleesbaar	1675- 1700
37	17	47	82	82	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Scheepje (duco 2003, merk 318), 37 gerookt, 9 ongerookt, met radering op steel	1671- 1700
37	18	47	9	9	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Schenkkan (duco 2003, merk 196), met steelradering, gerookt	1674- 1690
37	19	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, slank, hm CA (duco 2003, merk 399)	1662- 1675
37	20	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, slank, hm ID met ster (duco 2003, merk 452), in dit geval zeker een Goudsepijp, vergelijk 25#02 (mededeling D. Duco)	1660- 1675
37	21	47	2	2	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm WS gekroond (duco 2003, merk 605)	1660- 1675
37	22	47	10	10	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, geglaasd, hm Trompetter (duco 2003, merk 146), 1 x ongerookt	1674- 1700
37	23	47	2	2	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, grof model, hm Tulp gekroond (duco 2003, merk 61)	1675- 1690
37	24	47	2	2	rookpijp	ketels	pijpaarde	dubbelconisch, reliefmerk 7 puntige roos met kelk bladeren, grove pijp	1675- 1700
37	25	47	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, geglaasd, hm Springend hert (duco 2003, merk 88)	1655- 1675
37	26	47	5	5	rookpijp	ketel /stelen	pijpaarde	dubbelconisch, reliefmerk 3 stippen	1675- 1700
37	27	47	3	3	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm IVH (duco 2003, merk 725)	1655- 1670
37	28	47	4	4	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Aker (duco 2003, merk 65), geglaasd	1669- 1690
37	29	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	rechtervorm, reliefmerk Half maantje	1715- 1730
37	30	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	slank dubbelconisch, hm Hoop (duco 2003, merk 185) ongerookt	1680- 1690
37	31	47	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm HC (duco 2003, merk 442)	1694- 1722
37	32	47	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm IC gekroond (duco 2003, merk 443)	1665- 1690
37	33	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, groot model hm CS (duco 2003, merk 582)	1655- 1663
37	34	47	2	2	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	grote pijp dubbelconisch, hm Molen (duco 2003, merk 311)	1667- 1690
37	35	47	10	10	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm HS merk 586???? (1635-1655) 1 x ongerookt	1670- 1690
37	36	47	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm SHVS (duco 2003, merk 930), geglaasd	1670- 1690
37	37	47	2	2	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm WS gekroond (duco 2003, merk 605)	1675- 1690
37	38	47	5	5	rookpijp	ketels	pijpaarde	dubbelconisch, hm Bloempot (duco 2003, merk 73) 3 x ongerookt	1667- 1690
37	39	47	5	5	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Dubbele arend (duco 2003, merk 21) 3 x ongerookt	1670- 1690
37	40	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Spaarpot	1670- 1690
37	41	47	9	9	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Wapen Haarlem (duco 2003, merk 12) 1 x ongerookt	1675- 1690

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Cluster Schievink

37	42	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm MS (duco 2003, merk 595)	1630-1645
37	43	47	4	4	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Zwaan (duco 2003, merk 130), 1 x ongerookt	1660-1675
37	44	47	6	6	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm PP (duco 2003, merk 563)	1668-1690
37	45	47	11	11	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm H gekroond (duco 2003, merk 382) 1 x ongerookt	1661-1690
37	46	47	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm vogel (?)	1670-1690
37	47	47	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm G gekroond (duco 2003, merk 381)	1667-1790
37	48	47	10	10	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm IB gekroond (duco 2003, merk 422) vanaf 1696???, 1 x ongerookt	1670-1690
37	49	47	18	18	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm M gekroond (duco 2003, merk 387) 3 x ongerookt	1667-1680
37	50	47	11	11	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm AI gekroond (duco 2003, merk 499), 3 x ongerookt	1655-1674
37	51	47	20	20	rookpijp	ketel/steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm 3 ruiten gekroond (duco 2003, merk 363) 3 x ongerookt	1686-1700
37	52	47	12	12	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Passer gekroond (duco 2003, merk 263) 1 x ongerookt	1670-1690
37	53	47	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Passer gekroond met stip	1670-1690
37	54	47	6	6	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm KCVO (duco 2003, merk 925)	1655-1697
37	55	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Wereldkloot (duco 2003, merk 29)	1674-1690
37	56	47	15	15	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Druivenros gekroond (duco 2003, merk 63)	1663-1690
37	57	47	6	6	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Zon (duco 2003, merk 329)	1668-1690
37	58	47	20	20	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Kroon (duco 2003, merk 30), 5 x ongerookt	1665-1690
37	59	47	12	12	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Sabel gekroond (duco 2003, merk 280) 3 x ongerookt	1666-1690
37	60	47	9	9	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Franse lelie (duco 2003, merk 49)	1667-1690
37	61	47	3	3	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Klaverblad (duco 2003, merk 57)	1660-1680
37	62	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Roos	1640-1650
37	63	47	2	2	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm II gekroond (duco 2003, merk 506)	1656-1675
37	64	47	19	19	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, aantal varianten, hielmerken on- of slecht leesbaar	1660-1700
37	65	47	5	5	rookpijp	ketels	pijpaarde	dubbelconisch, neigt naar trechter, reliefmerk 1 stip	1675-1700
37	66	47	15	15	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, reliefmerk 3 stippen	1675-1700
37	67	47	13	13	rookpijp	ketels	pijpaarde	dubbelconisch, neigt naar trechter, reliefmerk 2 stippen	1675-1700
37	RO22-37-1	47	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	dubbelconisch, 1e generatie, hm stippel roos	1590-1600
37	RO22-37-2	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	smal dubbelconisch, geen hm, met geel glazuur en aanbaksel	1675-1700
37	RO22-37-3	47	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, klein model, eerste generatie, hm stippel roos	1600-1610
38	01	54	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, geen hm	1675-1700
39	01	52	2	1	grape	oor, rand	roodbakkend	r-gra	1600-

40		02	43	1	1	kan	wand	Steengoed: Duitsland: Westerwald	strepen om en om met blauw glazuur	s2-kan	1650 1625- 1650
40		03	43	1	1	divers	rand	witbakkend		w	1600- 1650
40		04	43	1	1	kan	schouder	steengoed: Duitsland, Frechen		s2-kan	1600- 1650
40		05	43	1	1	bakpan	rand	roodbakkend		r-bak	1600- 1650
40		06	43	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconsich		1630- 1640
40	RO22-40-1		43	1	1	grape	grape	roodbakkend: Nederland		r-gra-18	1600- 1625 1755
41			21			dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum 1755, wankant, afk. uit Brandenburg (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		
42		01		1	1	plavuis	frgm	bouwceramiek	sterk afgesleten glazuur, 2,3 cm		1600- 1700
43		01	49	10	3	bord	vlag, spiegel	roodbakkend: slib, Nederrijn		r-bor-7	1700- 1750
43		02	49	3	1	smeltkroes	wand, bodem	witbakkend	ronde bodem, vierkante bovenrand		1600- 1700
43		03	49	4	1	bloempot	bodem, wand, oor	roodbakkend: ongeglazuurd		r-blo	1600- 1700
43		04	49	5	2	kop	wand, bodem	roodbakkend: slib	schudwerk bi zijde, ringeloor bu zijde op lobvoeten	r-kop-4	1700- 1800
43		05	49	1	1	bollen schaal	wand, voet	roodbakkend: ongeglazuurd			1600- 1700
43		06	49	8	1	komfoor	wand, bodem, rand	roodbakkend		r-kmf-14	1650- 1750
43		07	49	6	1	bord	vlag, spiegel	roodbakkend	beroet, op lobvoeten	r-bor-6	1600- 1700
43		08	49	1	1	test	wand	roodbakkend	vierkante test	r-tes-1	1650- 1750
43		09	49	12	5	grape	grape	roodbakkend		r-gra	1600- 1750
43		10	49		1	pispot	rand, wand	roodbakkend		r-pis	1675- 1750
43		11	49	3	1	kom	wand, oor	roodbakkend	platte bodem, beroet	r-kom	1650- 1700
43		12	49	1	1	bord	vlag	roodbakkend		r-bor-6	1600- 1700
43		13	49	2	1	pot, hengselpot	oor, wand	roodbakkend	donker mangaan geglazuurd, dekselrand	r-pot	1700- 1750
43		14	49	1	1	grape	rand	roodbakkend	met mangaanglazuur	r-gra	1700- 1750
43		14	49	1	1	schoen	Schoen	leer	schoen		
43		15	49	10	4	grape	wand, bodem, rand	roodbakkend		r-gra	1650- 1725
43		15	49	1	1	schoen	Schoen	leer	schoen (dames?)		
43		16	49	4	2	kop	wand, rand	witbakkend		w-kop	1650- 1700
43		17	49	1	1	pispot	rand	witbakkend		w-pis	1650- 1700
43		18	49	1	1	bord	spiegel	majolica	brede standring	m-bor	1650- 1700
43		19	49	9	1	pispot	wand, bodem	steengoed: Duitsland, Westerwald	gevuld met kalk	s2-pis-2	1650- 1700
43		20	49	2	1	fles	tuit, wand	steengoed: Duitsland, Westerwald	P-kruik	s2-fle	1675- 1750
43		21	49	4	1	bord	spiegel, rand	porselein	floraaldecor	p-bor-10	1675- 1725
43		22	49	2	1	kop	wand, bodem	porselein: China, capucijner		p-kop-1	1675- 1750
43		23	49	6	1	bord	bord	faience	wit	f-bor-4	1675- 1725
43		24	49	8	3	bord	bord	faience	wit	f-bor-2	1675- 1725
43		25	49	3	1	kan	wand, voet	faience: Delft	wit	f-kan	1650- 1700
43		27	49	11	1	bord	spiegel, vlag, rand	faience: Noordelijke Nederlanden	vogel op stam	f-bor-7	1700- 1750
43		28	49	6	1	bord	spiegel, vlag	faience: Noordelijke Nederlanden		f-bor-1	1700- 1750
43		29	49	2	1	bord	spiegel, rand	faience: Delft	polychroom, decoratie blaffende hond	f-bor-8	1675- 1700
43		30	49	1	1	bord	spiegel	faience: Delft	bloemendecor, fragment merk op onderzijde	f-bor	1675- 1725
43		31	49	1	1	kop	wand	faience		f-kop	1675- 1725
43		32	49	1	1	knikker	halve knikker	steengoed	ø 1,6 cm		1600- 1700
43		33	49	7	2	bot	botten	eco: bot	rib, botfragmenten		
43		34	49	5	5	schelp	kleppen	eco: schelpen	oester- en mosselkleppen		

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Cluster Schievink

43	35	49	3	1	glas, kelkglas	stam, voet	glas: kleurloos	als RO22-43-14, Silezische stam	1700- 1725
43	36	49	1	1	glas, bekerglas	bodem	glas: krijtglas	bodem met afgeslepen pontielmerk	1700- 1750
43	37	49	1	1	glas, bekerglas	voet, wand	glas: krijtglas	bodem van netwerkbeker	1675- 1725
43	38	49	1	1	glas, bekerglas	voet	glas: loodglas	bodem van beker	1675- 1725
43	39	49	5	2	glas, roemer fles	stam, cuppa bodem, hals	glas: Waldglas glas: groen	kleine braamnopjes	1675- 1700
43	40	49	5	1	fles	bodem	glas: kleurloos	mondgeblazen, met pontielmerk ø 3,5 cm	1600- 1700
43	41	49	1	1	fles, wijnfles	hals, bodem, wand	glas: groen		1600- 1700
43	42	49	14	3	fles, wijnfles	hals, bodem, wand	glas: groen		1675- 1750
43	43	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechter, hm Bloempot? (duco 2003, merk 73), gerookt	1715- 1730
43	44	49	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	slank dubbelconisch, hm H gekroond (duco 2003, merk 382), ongerookt	1680- 1695
43	45	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel, hm Pruimenboom (duco 2003, merk 70), gerookt	1696- 1722
43	46	49	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	trechtermodel, hm Vogel	1715- 1730
43	47	49	4	4	rookpijp	kete /steel	pijpaarde	trechtermodel met spoor, reliefmerk links Maansikkel, rechts rozet, gerookt	1725- 1730
43	48	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtersvorm, reliefmerk W H	1700- 1725
43	49	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel, hm gekroonde 9 (duco 2003, merk 946)	1713- 1730
43	50	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel met spoor, reliefmerk Atlas (duco 2003, merk 173)	1707- 1725
43	51	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtersvorm met hielmerk PLK (duco 2003, merk 754), gerookt	1702- 1730
43	52	49	2	2	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel, reliefmerk 2 stippen	1700- 1725
43	53	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel, reliefmerk monogram AS (duco 2003, merk 577), gerookt	1730- 1749
43	54	49	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	slank dubbelconisch, hm B gekroond (duco 2003, merk 374)	1690- 1725
43	55	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	slank dubbelconisch, hm Haan (duco 2003, merk 117), gerookt	1690- 1715
43	56	49	1	1	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	trechtersvorm, reliefmerk WIV, gerookt	1715- 1730
43	57	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	vroeg trechtermodel, hm Man op stoel (duco 2003, merk 143), gerookt	1709- 1730
43	58	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel met spoor, reliefmerk Kwispedoor	1715- 1740
43	59	49	2	2	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel, hm onleesbaar	1700- 1740
43	60	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel met spoor, reliefmerk halfmaantje, keerzijde twee stippen	1700- 1730
43	61	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel met spoor, reliefmerk KK	1700- 1730
43	62	49	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	ovoïde, slank, hm PVP (duco 2003, merk 813)	1750- 1810
43	63	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel met spoor, reliefmerk 3 tulpen? Gekroond	1700- 1750
43	64	49	3	3	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel met spoor, reliefmerk WH en SH?, gerookt	1700- 1725
43	65	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	slank dubbelconisch, grove pijp, hm Druiventros gekroond (duco 2003, merk	1675- 1725
43	66	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel, hm Klaverblad (duco 2003, merk 57), gerookt	1715- 1730
43	67	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel met	1715-

43	68	49	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	spoor slank ovoide, hm 69 gekroond (duco 2003, merk 1011), bijmerk Wpn Gouda,		1730 1815- 1850
43	69	49	30	5	rookpijp	stelen	pijpaarde			1650- 1750
43	70	49	9	9	rookpijp	ketel	pijpaarde	trechtermodel met spoor en hiel, ongemerkt		1700- 1740
43	RO22-43-1	49	1	1	grape	grape	roodbakkend: Nederland	geheel geglazuurd met mangaanspikkels	r-gra-144	1675- 1750
43	RO22-43-2	49	2	1	kop	kop	roodbakkend: Nederland		r-kop-2	1675- 1750
43	RO22-43-3	49	4	1	kop	kop	roodbakkend: slib	bi zijde geel schudwerk, bu zijde ringeloor	r-kop-4	1700- 1800
43	RO22-43-4	49	4	1	pispot	pispot	roodbakkend: Nederland		r-pis-5	1675- 1700
43	RO22-43-5	49	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	trechtersvorm, licht maaksel, hm: weegschaal (1698- 1798), Dirk Jacobsz Slangenburgh 1698- 1740 (Duco 2003:139), stip op zijanten hiel		1715- 1730
43	RO22-43-6	49	2	1	kam, luizenkam	luizen kam	eco: ivoor	fragmenten van een kammetje, 5,1 cm hoog		1650- 1700
43	RO22-43-7	49	1	1	poppenkop	poppen kop	hout			1650- 1700
43	RO22-43-8	49	1	1	fles, schenkfles	fles	glas: Waldglas	gekrulde oor, ronde bui, grootste diameter 8,9 cm en 12,8 cm hoog 9 zie: Kosler 1998, p 123) en Soetens 2001, 27	gl-fle-105	1675- 1700
43	RO22-43-9	49	1	1	glas, kelkglas	kelkglas	glas: loodglas	kelk en voetstuk missen grotendeels; Silezische stam	gl-kel-9	1675- 1700
43	RO22-43-10	49	1	1	deksel	deksel	metaal: tin	rond met een (afgebroken) hengselftje, speelgoed		1650- 1750
43	RO22-43-11	49	3	1	bord	bord	faience	decor met wandepend mannetje, op de vlag krullen	f-bor-17	1675- 1700
43	RO22-43-12	49	1	1	nagel	nagel	metaal: ijzer	licht gebogen, 10,5 cm		1650- 1700
43	RO22-43-13	49	1	1	beitel, koubeitel	beitel	metaal: ijzer	20 cm lang, doorsnede 2 cm		1650- 1750
43	RO22-43-14	49	3	1	glas, kelkglas	stam, voet	glas: kleurloos	als RO22-43 #35 Silezische stam		1700- 1725
43	RO22-43-15	49	2	1	kam, luizenkam	luizen kam	eco: ivoor	fragmenten van een kammetje, 4,7 cm hoog		1650- 1700
43	RO22-43-16	49	3	1	bord	spiegel, wand	faience: Delft	decor theetafel goud en rood gemoffeld, merk ligatuur KWI, Delft (Willem van der Kool 1702-1716) De Drie Porceleijne Flessies	f-bor-17	1675- 1725
44		49			dendro deksel BP	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum na 1593, geen wankant, afk. uit West Zweden (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		1483- 1591
45		49			dendro deksel BP	dendro	hout: Pinus (den/grenen)			
46		49			dendro deksel BP	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	niet dateerbaar, afk. uit Scandinavië		
47	01		28	1	fles	fles	glas: groen	wijnfles met hoge ziel, mondgeblazen. Ø 7,7 cm		1875- 1925
47	02		2	1	divers	wand	industrieel			1875- 1925
48	01	60	1	1	baksteen	baksteen	bouwceramiek	rood, 22,5 x 11 x 4 cm		1675- 1700
49	RO22-49-1	91	1	1	borstel	steel borstel	eco: been	steel van borstel, ca. 18 x 1,4 cm		1800- 1850
50	01	55	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	rondbodern, slank, ongemerkt, gerookt		1800- 1900
50	RO22-50-1	55	1	1	beeldje	gitaar	porselein: Europa	gitaartje, circa 5 x 3 cm		1800- 1900
51	01	91	16	1	grape	wand, bodern, poot	roodbakkend	groen glazuur aan de binnenkant	r-gra	1650- 1750
52	RO22-52-1	91	1	1	patroon huls	patroon huls	metaal: koperlegering	merk Beaumont, 5,1 cm hoog, Ø huls 1,2 - 1,45 cm, stuikplaat 1,7 cm		1875- 1911
53	01	95	1	1	muil	muil	leer	slipper met hak uit 9 plakjes leer, gepent, type: WLO-185		1650- 1700
53	02	95	1	1	bakpan	steelaan zet	roodbakkend	ronde steel	r-bak	1650- 1700

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Cluster Schievink

53	03	95	1	1	pispot	rand	roodbakkend		r-pis	1600-1700
53	04	95	3	3	grape	wand, bodem, rand	roodbakkend		r-gra	1600-1700
54	01	96	1	1	hazelnoot	hazel nootschil	eco: zaden/pitten			
54	02	96	1	1	bord	rand	faience		f-bor	1625-1650
54	03	96	1	1	trechter beker	voet	steengoed: Duitsland, Westerwald	rond voetstuk, onderzijde hol, bovenzijde versierd met blauwe ringen;	s2	1625-1650
54	04	96	1	1	bord	vlag	witbakkend: Duitsland	fragment vlag bord met een gekartelde golvende rand, groen glazuur met schenktuit	w-bor	1575-1650
54	05	96	1	1	bakpan	rand	witbakkend		w-bak	1600-1650
54	06	96	3	3	grape	wand, rand, oor	roodbakkend	2-orig, bovenzijde geribbeld	r-gra	1600-1625
54	07	96	12	3	grape	wand, rand, oor, poot	roodbakkend		r-gra	1600-1675
54	08		3	2	kom	rand, oor	roodbakkend		r-kom	1600-1675
54	08		1	1	steekom	oor	roodbakkend		r-stk	1625-1675
54	10	96	1	1	rookpijp	ketel/ste el	pijpaarde	dubbelconisch, hm WS, mogelijk lokaal		1635-1650
54	11	96	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	dubbelconisch, hm monogram SIM, Gouda		1625-1640
54	12	96	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	dubbelconisch, hm M?S		1625-1640
54	13	96	4	1	rookpijp	stelen	pijpaarde	stelen		1600-1700
55		60			dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum 1691, wankant (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		1553-1690
56		60			dendro lansghout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum 1692, wankant, afk. uit Brandenburg (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		1572-1692
57	RO22-57-1	97	4	1	pot, suikerpot	wand, bodem	industrieel: porselein	bolvormig	p-	1850-1900
58	01		2	1	kom	wand, bodem	porselein: China, Imari	binnenzijde een blauwe cirkel met daarin een rode bloem, bu zijde een bloemendecor in rood en blauw	p-kop-1	1700-1750
59	01	108	1	1	wandtegel	wand tegel	bouwcramiek	ossenkop, decor beurtschip met 2 opvarenden		1660-1700
60	01		1	1	bord	spiegel	majolica	blauwe en groene spons decoratie	m-bor	1675-1700
60	02		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	slank dubbelconisch, hm IVIE (duco 2003, merk 907)		1648-1670
60	03		4	4	rookpijp	ketel	pijpaarde	slank dubbelconisch, geen hm, grove kwaliteit, gerookt		1650-1675
60	04		15	4	rookpijp	rookpijp	stelen	1 steel met radering		1600-1700
60	05		2	2	rookpijp	stelen	pijpaarde	pijpestelen met gele verf		1600-1700
60	06		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	slank dubbelconisch, relieferk roos, aan steel stukje ijzer vastgeroest		1650-1675
60	RO22-60-1		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	relief pijp met wapen van Holland (duco 1987, fig. 499)		1670-1690
61	01	110	1	1	baksteen	baksteen	bouwcramiek	oranjerood, 22,5 x 10,5 x 4,5 cm		1600-1700
62	01		1	1	zeefresidu		zeefresidu	mengsel van puin, mortel en as uit doofpot RO22-62-1		
62	02		1	1	wandtegel	hoekfragment	bouwcramiek	ossenkop		1625-1675
62	03		2	2	grape	wand, rand	roodbakkend			1650-1750
62	04		1	1	kom	rand	industrieel		iw-kom	1750-1850
62	RO22-62-1		1	1	pot	doofpot	roodbakkend	bevat RO22-62 #01	r-pot-3	1650-1700
64		60			dendro lansghout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	veldatum 1691 +/- 1, wankant, afk. uit Brandenburg (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		1567-1689
65	01		1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Westerwald	applique met bloemen	s2-kan	1625-1650
65	02		1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Westerwald	applique met wapen	s2-kan-84	1625-1650
65	03		1	1	kan	wand	steengoed:	applique van wapen		1575-

						Duitsland, Frechen	met kobaltblauw		1650
65	04	1	1	bakpan	bodem, wand	roodbakkend: Nederland	r-bak-12	1625-1650	
65	05	6	6	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, 4 x grote platte hiel, hm roos (duco 2003, merk 48) gerookt	1620-1640	
65	06	2	2	rookpijp	rookpijp	ketel	dubbelconisch, hm monogram ISM, (als RO-22-54 # 11) Amsterdams?	1620-1640	
65	07	2	2	rookpijp	rookpijp	ketel	dubbelconisch, hm roos gekroond (duco 2003, merk 47) steel met zwaartepunt radering van lelies in ruiten	1625-1650	
65	08	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm MS (duco 2003, merk 595), gerookt	1630-1650	
65	09	2	2	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, geen hm, grove pijp, gerookt	1640-1650	
65	RO22-65-1	1	1	kan	hals	steengoed: Duitsland, Westerwald	ijkpegel met zwaan en initialen ?..M., rijk versierde hals met rozetten	s2-kan 1650-1700	
66	01	115	17	17	pitten /zaden	pitten /zaden	eco: zaden/pitten		
66	02	115	6	6	schelpen	kleppen	eco: schelpen	oester en mosselkleppen	
66	03	115	16	2	bot	botten	eco: bot	zoogdier en vis	
66	04	115	1	1	bord	vlag en rand	faience: Noordelijke Nederlanden	(kraak) porselein decoratie f-bor-11 1625-1650	
66	05	115	3	1	bord	bord	faience: Noordelijke Nederlanden	landschap in witte rand f-bor-1 1650-1675	
66	06	115	8	1	bord	rand, spiegel	faience: Noordelijke Nederlanden	decor van bloemen en bijen f-bor-2 1650-1675	
66	07	115	2	1	bord	vlag	faience: Noordelijke Nederlanden	blauwe decoratie f-bor-11 1650-1675	
66	08	115	7	1	bord	bord	faience: Noordelijke Nederlanden	Wan Li decoratie f-bor-10 1625-1650	
66	09	115	1	1	kom	kom	faience: Delft	f-kom-19 1650-1675	
66	10	115	1	1	bord	spiegel	faience: Noordelijke Nederlanden	f-bor 1640-1660	
66	11	115	2	1	bord	spiegel	faience: Noordelijke Nederlanden	Wan Li decoratie f-bor 1640-1660	
66	12	115	5	1	bord	vlag, spiegel	faience: Noordelijke Nederlanden	florale decoratie f-bor-2 1650-1675	
66	13	115	7	6	bord	bord	faience: Noordelijke Nederlanden	f-bor 1625-1675	
66	14	115	5	3	bord	bord	majolica	Wit glazuur met blauwe decoratie, bloemen en insecten (bijen?) m-bor 1650-1675	
66	15	115	5	1	kan	wand, oor	steengoed: Duitsland, Westerwald	s2-kan 1625-1675	
66	16	115	10	1	kom	kom	witbakkend	groen glazuur bu zijde, geel bi zijde w-kom 1650-1700	
66	17	115	1	1	kom	wand, oor	witbakkend: mangaan	mangaan w-kom-6 1600-1625	
66	18	115	5	1	divers	wand	witbakkend	liggend oor 1600-1700	
66	19	115	2	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Frechen	s2-kan 1600-1700	
66	20	115	1	1	rest	hout	strip hout, 15,8 x 1,1/1,3 cm, 1mm dik, zeer sterk en buigzaam	1600-1700	
66	21	115	4	1	kan	wand, rand, tuit	roodbakkend: sib, Noord Holland	r-kan 1625-1650	
66	22	115	4	1	kop	wand, oor, bodem	roodbakkend	op pootjes r-kop 1600-1650	
66	23	115	12	4	kop	wand, oor	roodbakkend	r-kop 1600-1650	
66	24	115	1	1	lekschaal	spiegel	roodbakkend	r-lek 1600-1700	
66	25	115	1	1	bakpan	steelaan zet	roodbakkend	r-bak 1600-1700	
66	26	115	2	1	test	wand, bodem	roodbakkend: ongeglazuurd	r-tes 1600-1700	
66	27	115	1	1	pot, bloempot	bodem met gat	roodbakkend: ongeglazuurd	op standring r-blo 1600-1700	

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Cluster Schievink

66	28	115	1	1	grape	grape	roodbakkend	r-gra-91	1600-1650
66	29	115	10	1	bord	rand, spiegel	roodbakkend	r-bor-6	1600-1650
66	30	115	14	3	grape	grape	roodbakkend: Nederland, Bergen op Zoom	r-gra	1600-1700
66	31	115	48	5	grape	grape	roodbakkend	r-gra	1600-1700
66	32	115	6	2	pispot	wand, rand	roodbakkend	r-pis-5	1600-1700
66	33	115	10	2	glas, bekeerglas	wande	glas: kleurloos	met groenige streep	1655-1670
66	34	115	3	1	glas, wafelbeker	wand, rand	glas: kleurloos		1640-1650
66	35	115		6	roemer	stam, cuppa	glas: Walddglas	met grote platte braamnop en met gladde nop	1640-1660
66	36	115	9	1	glas, kelkglas	voet, wand	glas: kleurloos		1650-1675
66	37	115	9	2	fles	wand, hals	glas: groen	medicijnflesje	1600-1700
66	38	115	6	1	vensterglas	scherven	glas: groen		1600-1800
66	39	115	1	1	rookpijp	steel	pijpaarde	zwaartepunt decoratie	1625-1660
66	40	115	6	6	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	floraalmotief in reliëf	1660-1690
66	41	115	5	5	rookpijp	ketels	pijpaarde	dubbelconisch, reliëfmerk 5-puntige roos met kelkbladeren	1660-1690
66	42	115	5	5	rookpijp	ketels/ steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm onleesbaar	1660-1690
66	43	115	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm roos (duco 2003, merk 48), ongerookt	1628-1650
66	44	115	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Druiventros gekroond (duco 2003, merk 63)	1663-1690
66	45	115	1	1	rookpijp	ketel / steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm NB gekroond (duco 2003, merk 428)	1670-1690
66	46	115	6	6	rookpijp	ketels / steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm EB (duco 2003, merk 418), grove pijp, zogenaamde 'grootkop', groter dan normaal	1650-1665
66	47	115	2	2	rookpijp	ketels	pijpaarde	dubbelconisch, reliëfmerk 2 stippen, grove pijp	1675-1700
66	48	115	2	2	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Halvemaan met stip (duco 2003, merk 333), steel met zwaartepunt radering	1665-1670
66	49	115	4	4	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm ID, John Draper? 1 x ongerookt	1640-1650
66	50	115	1	1	rookpijp	ketel / steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm ster of bloem	1640-1675
66	51	115	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm HS (duco 2003, merk 586)	1635-1655
66	52	115	1	1	rookpijp	ketel / steel	pijpaarde	dubbelconisch, slank, hm LW (duco 2003, merk 634), op steel zwaartepunt radering	1688-1691
66	53	115	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm WH (duco 2003, merk 497)	1660-1680
66	54	115	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm HHB (duco 2003, 656) ongerookt	1642-1675
66	55	115	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm Ster (duco 2003, merk 149) ongerookt	1665-1685
66	56	115	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm IL (duco 2003, merk 530) ongerookt	1650-1670
66	57	115	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm T1, niet Gouds mogelijk lokaal, (duco 1984, p. 310)	1658-1675
66	58	115	198	198	rookpijp	ketel /steel	pijpaarde	dubbelconisch, geen hm, grove kwaliteit, gerookt	1660-1690
66	59	115	650	100	rookpijp	stelen	pijpaarde	stelen, glad	1650-1700
66	60	115	10	8	rookpijp	stelen	pijpaarde	stelen met zwaartepunt radering en stempels	1650-1700
66	61	115	8	8	rookpijp	ketel met	pijpaarde	dubbelconisch, geen	1650-

						steel			hm, grove kwaliteit, met steelfragment tot max. 17cm		1700
66		62	115	16	16	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, geen hm, grove kwaliteit, ongerookt		1660-1690
66		63	115	26	26	rookpijp	ketel met steel	pijpaarde	dubbelconisch, geen hm, grove kwaliteit, een exemplaar ongerookt		1640-1650
66	RO22-66-1		115	1	1	kan	kan	steengoed: Duitsland, Westerwald	'Amsterdammertje', ijkpegel met zwaan, 3 appliques stadswapen Amsterdam, oor met tinnen duimrust voor klepje	s2-kan-84	1625-1650
66	RO22-66-2		115	1	1	mosterd potje	mosterd potje	faience	mosterdpotje, 1 (onbrekend) oor, wit glazuur	f-mos-1	1600-1650
66	RO22-66-3		115	1	1	grape	grape	roodbakkend: Nederland	geknepen oortje, geheel geglazuurd, binnenkant bevat groene decoratie, circa 15x15cm	r-gra-30	1625-1675
66	RO22-66-4		115	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	compleet, grove kwaliteit, steellengte 25 cm, basistype 1, geen hm		1650-1675
66	RO22-66-5		115	1	1	rookpijp	rookpijp	pijpaarde	compleet, grove kwaliteit, steellengte 15,7 cm, geen hm		1650-1675
66	RO22-66-6		115	1	1	lepel	lepel	metaal: tin	ovale bak, ruitvormige steel met paardenvoet, met naald, merk in hoof onleesbaar, lengte 18,2 cm		1600-1650
66	RO22-66-7		115	1	1	lepel	lepel	metaal: tin	ovale bak, ruitvormige steel met paardenvoet, met naald, merk in hoof onleesbaar, lengte 17,8 cm		1600-1650
66	RO22-66-8		115	1	1	lepel	lepel	metaal: tin	vijgvormige bak, 6-kantige steel met korte naald, tudorroos vrz bak, lengte 17,5 cm		1600-1625
66	RO22-66-9		115	1	1	bord	bord	faience	met bloemen decoratie	f-bor-11	1650-1675
66	RO22-66-10		115	3	3	glas, vleugelglas	stam	glas	Venetiaansglas, blauw- met doorzichtigglas, hoogte fragment 7,9 cm	gl-ke1-10	1650-1675
66	RO22-66-11		115	3	3	glas, vleugelglas	stam	glas	Venetiaansglas, blauw- met doorzichtigglas		1650-1675
66	RO22-66-12		115	3	3	glas, vleugelglas	stam	glas	Venetiaansglas, blauw- met doorzichtigglas		1650-1675
66	RO22-66-13		115	1	1	zalfpot	zalfpot	witbakkend: Duitsland		w-zal-4	1650-1675
66	RO22-66-14		115	1	1	zalfpot	zalfpot	witbakkend: Duitsland		w-zal-4	1650-1675
66	RO22-66-15		115	2	2	knikker	knikker	steengoed	circa 1 cm diameter		1650-1700
66	RO22-66-16		115	4	1	olielamp	schaal, voet, stam	roodbakkend	diepe schaal met 3 oren	r-oli	1625-1675
66	RO22-66-17		115	1	1	nagel	nagel	metaal: ijzer	Licht gebogen, 16 cm lang onder kop 0,9 x 0,9 cm		1650-1700
67		01		10	1	grape	rand, oor, wand	roodbakkend		r-gra-47?	1625-1700
67		02		4	1	bord	rand, vlag	roodbakkend	met lobvoeten	r-bor-6	1600-1700
67		03		2	1	grape	wand, rand	roodbakkend	steile wand, platte bodem	r-gra-47?	1625-1700
67		04		3	1	bord	spiegel, vlag	faience: Noordelijke Nederlanden		f-bor-10	1650-1700
67		05		10	4	grape	grape	roodbakkend		r-gra	1600-1725
68		01	119	1	1	baksteen	baksteen	bouwceraamiek	oranjebruin, 17 x 8 x 4 cm		1625-1700
69		01	120	1	1	baksteen	baksteen	bouwceraamiek	oranjebruin, 18 x 9 x 4 cm		1625-1700
70		01	133	5	1	bord	rand, spiegel	faience: Delft	Chinese decoratie	f-bor-10	1650-1675
70		02	133	1	1	glas	kelk	glas: krijtglas	fragment kelk van slinger glas		1700-1750
70		03	133	1	1	schoen	hak	rubber	Engelse hak met reliefschrift: Bulldog, WOOD-MILNE 2 1/8 159, met 5 nagels (firma depuis 1896)		1896-1950

70	04	133	1	1	afsnijdsel	leer restant	leer	leer waaruit verschillende stukjes (hakjes?) zijn gesneden, waarschijnlijk voor reparatiedoeleinden		
70	05	133	6	1	vaas	wand	faience: Delft	floraal decor	f-vaa	1700- 1775
70	06	133	1	1	bord	rand	porselein: China	fragment van de vlag met gaatje voor kram	p-bor	1675- 1725
70	07	133	1	1	pot	rand	roodbakkend		r-pot	1600- 1700
70	08	133	1	1	kom	rand	roodbakkend	beroet aan bu zijde	r-kom	1600- 1700
70	09	133	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	ovaal, basistype 3 hm WP gekroond (duco 2003, merk 568, vanaf 1726) bijmerk wpn Gouda (vanaf 1739)		1739- 1765
71	01	128	1	1	wandtegel	wandteg el	bouwceramiek	stilleven met fruit, spinnenkopje, 12,5 x 1,2 cm		1650- 1700
72		120			dendro heipaal	dendro		te weinig jaarringen, niet verstuurd		
73		127			dendro langshout	dendro		te weinig jaarringen, niet verstuurd		
74		126			dendro langshout	dendro	hout: Picea fijnspaar/vuren	te weinig ringen (34) (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		
75	01		2	1	steekom	rand, steel	roodbakkend	beroet, stompe steel	r-stk	1600- 1700
76		121			dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	na 1539, geen wankant (Heußner, DAI Berlin, 9-10- 2009)		1455- 1536
77		121			dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	na 1541, geen wankant (Heußner, DAI Berlin, 9-10- 2009)		1474- 1541
78		120			dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	niet dateerbaar, Scandinavisch (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		
79	RO22-79-1		1	1	grape	grape	roodbakkend: Nederland	miniatuur	r-gra-18	1600- 1650
80	01		1	1	rookpijp	ketel / steel	pijpaarde	dubbelconisch, massief gedrongen, hm EB, Amsterdamse productie		1640- 1660
80	02		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm roos, gekroond met W ?		1630- 1640
80	03		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm EB gekroond,		1660- 1680
80	04		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm EB, Amsterdamse productie		1650- 1680
80	05		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, hm PG (duco 2003, merk 479)		1640- 1665
80	06		6	3	rookpijp	stelen	pijpaarde	stelen		1650- 1700
80	07		1	1	rookpijp	ketel / steel	pijpaarde	dubbelconisch, hm HS, fijne kwaliteit		1670- 1690
80	08		1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	dubbelconisch, reliefmerk 7 puntige roos		1660- 1690
80	09		1	1	Attalea noot	topje	eco: zaden/pitten	puntige bovenkant met een rond gaatje erin, vaak als knoop gebruikt		
80	RO22-80-1		1	1	kan	voet, wand	steengoed: België, Raeren?	bruin zoutglazuur met applique wapenschild, en anno 1622	s2-kan	1622
80	RO22-80-2		2	1	gewichtje	gewichtje	metaal: lood	conisch afgeplat, ø 1,9 - 2,4 cm, 50 gr		1600- 1800
80	RO22-80-3		1	1	dobbeliertje	dobbelier tje	metaal: tin			1550- 1650
80	RO22-80-4		1	1	munt, duit	muntje	metaal: koperlegering	vz wapenschild Utrecht, kz 'stad Utrecht 174?'		1725- 1750
80	RO22-80-5		1	1	merklood	merklood	metaal: lood	opschrift: vz. 30 in parelrand, kz: letters incompleet BLT		1600- 1650
80	RO22-80-6		1	1	munt, duitje	munt	metaal: koperlegering	Overijssel; 176?		1750- 1775
80	RO22-80-7		1	1	beslag	staaf	metaal: ijzer	gesmeed, uiteinden gevorkt, een gat 44 x 7,5 x 1,45 cm, met haksproen		1700- 1875
80	RO22-80-8		1	1	mes	mesje	metaal: ijzer	ivoren handvat, lengte totaal 17,8 cm		1650- 1700
81	RO22-81-1	66	1	1	dendro langshout	dendro	hout: Pinus (den/grenen)	Noord Zweden (Heußner, DAI Berlin, 9-10-2009)		1711

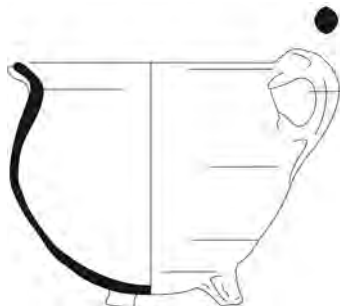
Bijlage 3

Deventer

systeem

catalogus

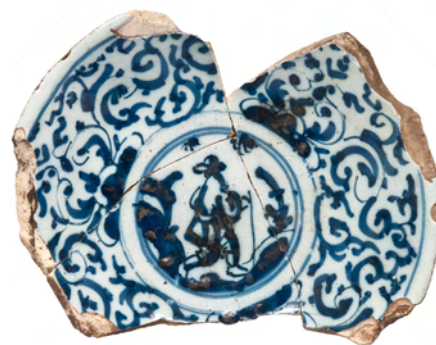
Beerput 1 (1675-1750)

Opbouw van de catalogusblokjes
(alle afbeeldingen in deze catalogus zijn schaal 1:4)

1a	vondstnummer
1b	vondstcontext (complexdatering)
2	code van het type
3	objectdatering
4a	maten in centimeters (grootste diameter / hoogte)
4b	beschrijving van het type
5a	baksel
5b	kleur / glazuur
5c	beschrijving van de decoratie
5d	diversen
6a	bodem
6b	oor / steel
6c	compleetheid
7	functie
8	productiecentrum
9	literatuur

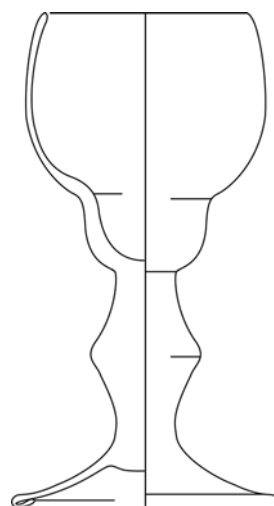
1		2	
1a	RO22-43-1	1a	RO22-43-2
1b	beerput 1 (1675-1750)	1b	beerput 1 (1675-1750)
2	r-gra-144	2	r-kop-2
3	1675-1700	3	1675-1750
4a	14,3 / 15,4	4a	13 / 8,5
4b	bolle grape met wijde uitstaande rand en schenklip	4b	kop met scherpe knik bodem-wand en iets uitgebogen rand, op standing
5a	roodbakend aardewerk	5a	roodbakend aardewerk
5b	loodglazuur inwendig	5b	geheel loodglazuur
5c	mangaan spikkels	5c	
5d	schenklip	5d	
6a	drie pootjes	6a	standing
6b	worstoor	6b	worstoor
6c	compleet	6c	archeologisch compleet
7	grape	7	kop
8	Nederland	8	Nederland
9		9	

3		4		5 (1:2)	
1a	RO22-43-3	1a	RO22-43-4	1a	RO22-43-11
1b	beerput 1 (1675-1750)	1b	beerput 1 (1675-1750)	1b	beerput 1 (1675-1750)
2	r-kop-4	2	r-pis-5	2	f-bor-17
3	1700-1800	3	1675-1725	3	1680-1700
4a	12,7 / 8,3	4a	19,9 / 15,4	4a	11,5 / 2,6
4b	kop met scherpe knik bodem-wand, hoge wand, op standring	4b	pispot met scherpe buikknik en horizontaal geknikte rand, op standring	4b	diep steilwandig bord zonder vlag met uitgebogen rand op standring
5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk	5a	faience
5b	geheel loodglazuur	5b	geheel loodglazuur	5b	geheel tinglazuur, onderglazuur blauw
5c	inwendig geel, slibversiering op wand	5c		5c	spiegel: wandelaar, vlag: krullen
5d		5d		5d	
6a	standring	6a	standring	6a	standring
6b	worstoor	6b	geknepen oor	6b	
6c	archeologisch compleet	6c	archeologisch compleet	6c	archeologisch compleet
7	kop	7	pispot	7	bord
8	Nederland	8	Nederland	8	Nederland
9		9		9	

detail 1: 1

6 (1:2)

- 1a RO22-43-16
- 1b beerput 1 (1675-1750)
- 2 f-bor-17
- 3 1700-1725
- 4a - / 3,2
- 4b diep steilwandig bord zonder vlag met uitgebogen rand op standring
- 5a faience
- 5b geheel tinglazuur, onderglazuur blauw, goud en rood gemoffeld
- 5c spiegel: tafel met thee- of chocoladepot en kom, vlag: floraal motief
- 5d merk: WKI, Willem van der Kool 1702-1716, wed. Willem van der Kool 1717-1745
De drie Porceleijne Flessies standring
- 6a
- 6b
- 6c fragment, compleet profiel
- 7 bord
- 8 Nederland, Delft
- 9 Aken-Fehmers 2001, 302

7 (1:2)

- 1a RO22-43-8
- 1b beerput 1 (1675-1750)
- 2 gl-fle-105
- 3 1675-1700
- 4a 9,8 / 12,3
- 4b bolvormige wijnfles, fleskaraf met draad onder de lip en oor
- 5a glas
- 5b groen
- 5c
- 5d
- 6a licht opgestoken bodem met pontilmerk
- 6b oor
- 6c vrijwel compleet
- 7 fleskaraf
- 8
- 9 Kosler 1998, 123

8 (1:2)

- 1a RO22-43-9
- 1b beerput 1 (1675-1750)
- 2 gl-kel-8
- 3 1675-1700
- 4a 7 / 13,2
- 4b kelkglas met omgeslagen voetrans, stam met twee geledingen en luchtbel
- 5a glas
- 5b kleurloos, loodglas
- 5c luchtbel in stam
- 5d toegebogen kelk,
- 6a voet met pontilmerk
- 6b
- 6c archeologisch compleet
- 7 kelkglas
- 8
- 9

Beerput 3 (1625-1690)

detail 1:1

9 (1:2)

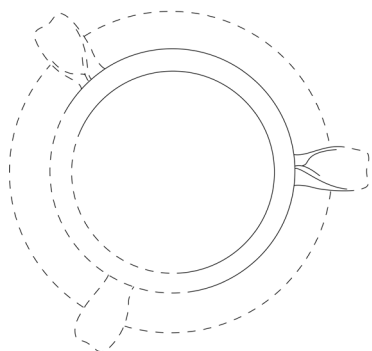
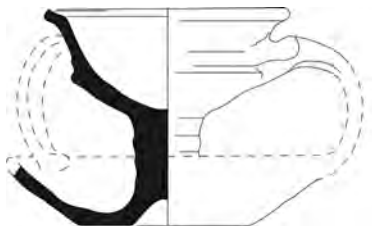
- 1a RO22-43-14
- 1b beerput 1 (1675-1750)
- 2 gl-kel-6
- 3 1700-1725
- 4a 6,4 /
- 4b trechtersvormig kelkglas met dikwandige bodem, vierzijdige stam met luchtbel, voet met pontilmerk
- 5a glas
- 5b kleurloos
- 5c luchtbel in stam
- 5d 'Silezische stam'
- 6a voet met pontilmerk
- 6b
- 6c fragment
- 7 kelkglas
- 8
- 9 Henkes 1994, 268

10 (1:2)

- 1a RO22-66-1
- 1b beerput 3 (1625-1690)
- 2 s2-kan-84
- 3 1625-1650
- 4a 11,1 / 19,4
- 4b hoge peervormige kan met een bolle buik overgaand in een slanke geribbelde hals op een standvoet steengoed met glazuur
- 5a zoutglazuur met kobalt
- 5c 3 appliques met wapen van stad Amsterdam
- 5d aanhechting tinnendeksel op oor en pegel in hals
- 6a standvoet
- 6b vertikaal lintoor
- 6c archeologisch compleet
- 7 kan
- 8 Westerwald, Duitsland
- 9 Gaimster 1997, 101

11

- 1a RO22-66-3
- 1b beerput 3 (1625-1690)
- 2 r-gra-30
- 3 1650-1675
- 4a 13,2 / 12,1
- 4b afgeronde wijdmondige grape met kraagrand en dekselgeul
- 5a roodbakkerd aardewerk
- 5b loodglazuur
- 5c binnenzijde groen
- 5d geribbelde wand
- 6a 3 pootjes
- 6b geknepen oor
- 6c vrijwel compleet
- 7 grape
- 8 Nederland
- 9 Bitter 1995, 125

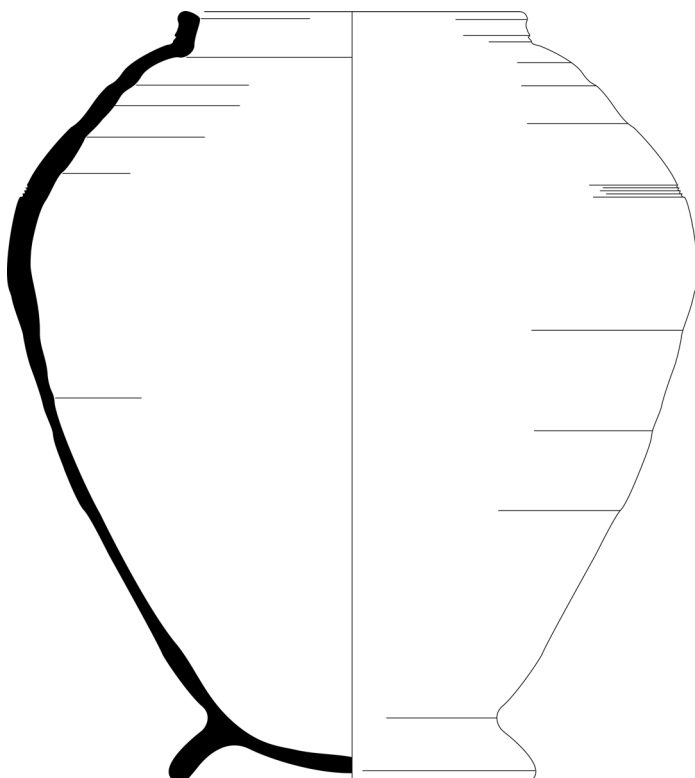

12		13 (1:2)		14 (1:2)	
1a	RO22-66-16	1a	RO22-66-13	1a	RO22-66-14
1b	beerput 3 (1625-1690)	1b	beerput 3 (1625-1690)	1b	beerput 3 (1625-1690)
2	r-oli-9	2	w-zal-4	2	w-zal-4
3	1625-1675	3	1625-1675	3	1625-1675
4a	12,9 / 11,2	4a	5 / 5,2	4a	5 / 4,8
4b	olielamp met twee schalen en stam, drie worstoren	4b	conische zalfpot met naar buiten geknikte vlakke rand op standvlak	4b	conische zalfpot met naar buiten geknikte vlakke rand op standvlak
5a	roodbakkend aardewerk	5a	witbakkend aardewerk	5a	witbakkend aardewerk
5b	loodglazuur	5b	binnenzijde geglazuurd	5b	binnenzijde geglazuurd
5c		5c		5c	
5d		5d		5d	
6a		6a	standvlak	6a	standvlak
6b		6b		6b	
6c	fragment	6c	compleet	6c	archeologisch compleet
7	olielamp	7	zalfpot	7	zalfpot
8	Nederland	8	Duitsland / Nederland	8	Duitsland / Nederland
9		9		9	

15	16 (1:2)	17 (1:2)
1a	RO22-66-2	1a
1b	beerput 3 (1625-1690)	1b
2	f-bor-11	2
3	1660-1675	3
4a	12,2 / 3,5	4a
4b	diep afgerond bord zonder vlag met ver uitgebogen rand, op standring	4b
5a	faience	5a
5b	tinglazuur, onderglazuur blauw	5b
5c	floraal motief	5c
5d		5d
6a	standring	6a
6b		6b
6c	archeologisch compleet	6c
7	bord	7
8	Nederland	8
9		9
	1a	1a
	1b	1b
	2	2
	3	3
	4a	4a
	4b	4b
	5a	5a
	5b	5b
	5c	5c
	5d	5d
	6a	6a
	6b	6b
	6c	6c
	7	7
	8	8
	9	9

Kuil naast haard S 104

18

- 1a RO22-62-1
- 1b naast haard S 104
- 2 r-pot-3
- 3 1650-1700
- 4a 34,5 / 39
- 4b peervormige pot met hoge
schouder en opstaande rand,
op standing
- 5a roodbakkend aardewerk
- 5b loodglazuur
- 5c op schouder een groene zweem
- 5d
- 6a standing
- 6b
- 6c compleet
- 7 pot
- 8 Nederland
- 9

Losse vondst

Ophoging S 45
(1600-1650)

Losse vondst

19 (1:2)

- 1a RO22-80-1
- 1b losse vondst
- 2 s2-kan-84
- 3 1622
- 4a 11,2 / -
- 4b hoge peervormige kan met een bolle buik overgaand in een slanke geribbelde hals op een standvoet steengoed met glazuur
- 5a ijzerengobe met zoutglazuur
- 5b 3 appliques met wapen en gedateerd Anno 1622
- 5d standvoet
- 6a vertikaal lintoor
- 6c fragment
- 7 kan
- 8 België, Raeren
- 9 Ostkamp 2009, 1192

20 (1:2)

- 1a RO22-29-1
- 1b ophoging S 45 (1600-1650)
- 2 s2-kan-84
- 3 1575-1625
- 4a 11,2 / -
- 4b hoge peervormige kan met een bolle buik overgaand in een slanke geribbelde hals op een standvoet steengoed met glazuur
- 5a zoutglazuur met kobalt
- 5c 3 appliques van klimmende leeuw in floraal motief
- 5d aanhechting tinnendeksel op oor standvoet
- 6a vertikaal lintoor
- 6c fragment
- 7 kan
- 8 Duitsland, Westerwald of België, Raeren
- 9 vergelijk Gawronski & Jayasena 2011, 45

21 (1:2)

- 1a RO22-79-1
- 1b losse vondst
- 2 r-gra-18
- 3 1600-1650
- 4a 8,3 / 7
- 4b grape met scherpe buikknik zonder hals, uitgebogen rand met dekselgeul roodbakend aardewerk loodglazuur
- 5a
- 5b
- 5c
- 5d
- 6a 3 pootjes
- 6b worstoor
- 6c archeologisch compleet
- 7 miniatuur, grape
- 8
- 9 Bitter et al 1997

Ophoging S 43
(1600-1650)Riool S 6
(1730-1950)

Losse vondst

22

- 1a RO22-40-1
- 1b ophoging S 43 (1600-1650)
- 2 r-gra-18
- 3 1600-1625
- 4a 12,5 / 11,5
- 4b grape met scherpe buikknik zonder hals, uitgebogen rand met dekselgeul
- 5a roodbakend aardewerk
- 5b loodglazuur, buitenzijde gedeeltelijk
- 5c binnenzijde compleet glazuur
- 5d onderkant beroet, met schenklip
- 6a 3 pootjes
- 6b worstoor
- 6c compleet
- 7 grape
- 8 Nederland
- 9

23 (1:2)

- 1a RO22-10-2
- 1b riool S 6 (1730-1950)
- 2 s2-stp-2
- 3 1750-1900
- 4a 5,9 / 4,7
- 4b massieve taps toelopende stop met schijfvormige bovenzijde
- 5a steengoed met glazuur
- 5b zoutglazuur
- 5c
- 5d
- 6a
- 6b
- 6c compleet
- 7 stop voor kan
- 8 Duitsland, Frechen
- 9

24 (1:2)

- 1a RO22-1-1
- 1b losse vondst
- 2 iw-kop-1
- 3 1800-1900
- 4a 7,2 / 4,2
- 4b bolle kop met rechte wand op standring
- 5a industrieel wit (transfer ware)
- 5b loodglazuur
- 5c zowel in- als uitwendig transferprint van kantwerk met voornamelijk bloemen
- 5d
- 6a standring
- 6b
- 6c compleet
- 7 (thee)kop
- 8 Engeland
- 9

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten)

Overzicht van verschenen titels

ISSN: 1872-5139

In druk verkrijgbaar

Als PDF te downloaden op www.bma.amsterdam.nl

AAR 1		<i>Wonen aan een wagenplein. AO Haarlemmerplein (2005), Amsterdam 2006</i>
AAR 2		<i>Tweede Kostverlorenkade. IVO (2006), Amsterdam 2006</i>
AAR 3		<i>Verschansen achter vuilnis. IVO Amstelstraat (2006), Amsterdam 2007</i>
AAR 4		<i>Scherven uit de Pottenbakkersgang. AO Westerstraat (2003), Amsterdam 2007</i>
AAR 5		<i>In de schaduw van de VOC. AO Rapenburg (2005), Amsterdam 2007</i>
AAR 6		<i>Beerputten en bedrijvigheid. AO Konijnenstraat (2003), Amsterdam 2007</i>
AAR 7		<i>Zerken en graven in de Nieuwezijds Kapel. IVO Rokin (2005), Amsterdam 2007</i>
AAR 8		<i>Opgraving van een mikwe in de Nieuwe Synagoge. Jonas Daniël Meijerplein (2006), Amsterdam 2007</i>
AAR 9		<i>De Hallen. IVO Bilderdijkkade (2006), Amsterdam 2006</i>
AAR 10		<i>Een fontein in de Buitensingel. AB Leidseplein (2006), Amsterdam 2006</i>
AAR 11		<i>Diemen Tolbrug. IVO Muiderstraatweg (2006), Amsterdam 2008</i>
AAR 12		<i>Boezemgemaal Halfweg. IVO Wethouder van Essenweg (2006), Amsterdam 2007</i>
AAR 13		<i>Frans Ottenstadion. IVO Amstelveenseweg (2004), Amsterdam 2007</i>
AAR 14		<i>Archeologisch opgraving Vijzelstraat (2004), Amsterdam 2007</i>
AAR 15		<i>Aanplempingen in het IJ. AO Martelaarsgracht (2003), Amsterdam 2007</i>
AAR 16		<i>Schuilkerk de Papagaai. AO Kalverstraat (2004), Amsterdam 2008</i>
AAR 17		<i>De saillant van Het Blauwhoofd. IVO Van Diemenstraat (2006), Amsterdam 2007</i>
AAR 18		<i>De noordwestelijke oever van Oostenburg. AO Oostenburgermiddenstraat (2006), Amsterdam 2006</i>
AAR 19		<i>Het Shell-terrein. IVO Grasweg (2004), Amsterdam 2007</i>
AAR 20		<i>Het RIVA-terrein. IVO Baarsjesweg (2005), Amsterdam 2008</i>
AAR 21		<i>De Ceintuurbaanpanden. AB Tweede Sweelinckstraat / Sint Willibrordusstraat (2006), Amsterdam 2008</i>
AAR 22		<i>Het Purperhoedenveem. AO Oudezijds Voorburgwal (2004), Amsterdam 2008</i>
AAR 23		<i>Noord/Zuidlijn, locatie Rokin. AB / AO 2003-2006, Amsterdam 2007</i>
AAR 24		<i>Sportpark Ronald McDonald. IVO Zunderdorpergouw (2007), Amsterdam 2008</i>
AAR 25		<i>N 44, De Keyzer. IVO Czaar Peterstraat (2008), Amsterdam 2008</i>
AAR 26		<i>Het Luycksterrein. IVO Overamstelstraat (2004), Amsterdam 2008</i>
AAR 27		<i>Oranjerie in Frankendael. AO Middenweg (2003), Amsterdam 2008</i>
AAR 28		<i>Serviesgoed uit een 18de-eeuwse beerput. AO Derde Weteringdwarsstraat (2003), Amsterdam 2008</i>

- AAR 29 *Profiel van de 17de-eeuwse stadswal. AB Marnixplein (2004), Amsterdam 2008*
- AAR 30 *Bolwerk Oosterblokhuis. AO Prof. Tulpplein (2005), Amsterdam 2008*
- AAR 31 *Van Amstelbocht tot Binnengasthuis. AO Oude Turfmarkt, Amsterdam (2005), Amsterdam 2009*
- AAR 32 *N 43 / Funenpark. AB Cruquiuskade (2008), Amsterdam 2009*
- AAR 33 *Het gemeentearchief terrein. IVO Amsteldijk 67 (2009), Amsterdam 2009*
- AAR 34 *Spaarndammerdijk 320. IVO (2007), Amsterdam 2009*
- AAR 35 *Wonen aan twee stegen. AO Paardenstraat (2004), Amsterdam 2008*
- AAR 36 *Een 17de-eeuwse beerput in de grachtengordel. AO Keizersgracht 355 (2005), Amsterdam 2009*
- AAR 37 *Noordoosthoek van een 13de-eeuws verdedigingswerk. AO Nieuwezijds Kolk (2006), Amsterdam 2009*
- AAR 38 *Een dam rond 's Lands Dok. AO Marineterrein Kattenburgerstraat (2005), Amsterdam 2009*
- AAR 39 *Rust en Werk. AB Amsteldijk 67 (2009), Amsterdam 2009*
- AAR 40 *Pingelenburg en Weltevrede. AB Amstelpark-Oost (2009), Amsterdam 2009*
- AAR 41 *Boerderij Zeldenrust. IVO Houtbosch, Diemen (2005), Amsterdam 2009*
- AAR 42 *Zeis onder het maaiveld. AB Kolenkit Zuidelijk Veld Fase 1 (2009), Amsterdam 2009*
- AAR 43 *Het Nieuwe Rijksmuseum. AB Stadhouderskade (2009), Amsterdam 2010*
- AAR 44 *Kelderwoningen en een beerput in de Lastage. AO Nieuwe Jonkerstraat (2007), Amsterdam 2010*
- AAR 45 *De Sint Anthoniespoort en de stadsmuur. AB Nieuwmarkt (2007), Amsterdam 2010*
- AAR 46 *Boren voor de Bijenkorf. AB Noord/Zuidlijn Dam (2007), Amsterdam 2010*
- AAR 47 *Spuistraat. AO Spuistraat 256-258 (2008), Amsterdam 2010*
- AAR 48 *Sporen in de Suikerbakkerssteeg. AO OZ Voorburgwal (2008), Amsterdam 2010*
- AAR 49 *Bewoning tussen Nes en stadswal. AO OZ Voorburgwal/Pieter Jacobszstraat, Amsterdam (2005), Amsterdam 2010*
- AAR 50 *Glasafval op het achtererf, AO Rozenstraat (2006). Amsterdam 2010*
- AAR 51 *De Buiksloterbreek. IVO Marjoleinterrein, Amsterdam (2009). Amsterdam 2010*
- AAR 52 *Plavuizen in de Kalverstraat. AB Kalverstraat 151, Amsterdam (2008). Amsterdam 2010*
- AAR 53 *Bolwerk Muiden. AB Sarphatistraat 470, Amsterdam (2010). Amsterdam 2010*
- AAR 54 *Archeologische Signaleringskaart Amsterdam. Amsterdam 2010*
- AAR 55 *Rozenstraat 194, AO, Amsterdam (2009). Amsterdam 2010*
- AAR 56 *Bergbezinkbassin, AB Haarlemmerplein, Amsterdam (2010). Amsterdam 2011*
- AAR 57 *De Nieuwe Ooster. IVO Rozenburghlaan, Amsterdam (2011). Amsterdam 2011*
- AAR 58 *Ophogingen en bedrijfsafval VOC-werf. AB Oostenburg kavel 5, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011.*
- AAR 59 *Van Buitenpolder tot Uilenburg. AO Oudeschans 5-11, Amsterdam (2008). Amsterdam 2011*
- AAR 60 *Wonen achter de OZ Voorburgwal. AO OZ Armsteeg, Amsterdam (2008). Amsterdam 2011*
- AAR 61 *Cluster Schievink. AO Rozenstraat 68-74, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011*

Colofon

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 61 Amsterdam 2011 ISSN: 1872-5139

Tekst:	Jerzy Gawronski, Jørgen Veerkamp
Redactie:	Jerzy Gawronski
Veldwerk:	Ranjith Jayasena, Dolf Kellens, Jort Maas, Ron Tousain, Robrecht Vanoverbeke, Jørgen Veerkamp, Debby Vendelbosch
Tekeningen:	Ranjith Jayasena, Lidewij de Leeuw, Ron Tousain
Foto's:	Ranjith Jayasena, Ron Tousain, Jørgen Veerkamp, Stefano Vigni (afb. 46)
Vondstverwerking:	Ranjith Jayasena, Debby Vendelbosch, Jørgen Veerkamp
Redactie catalogus	Jaap Kottman, Sebastiaan Ostkamp
Vormgeving:	BMA (4/11/2011)

© Bureau Monumenten & Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2011

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.